

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

בס"ד | גליון 26 | אדר ב' תשע"ט

ירחון חסידי ברסלב

בעולמה של
ברסלב
נעשה ונשמע בחצרות אנ"ש

כתוב זאת זכרון בספר

גילויים נפלאים החושפים באור יקרות את **רוממות קדושת ימי הפורים** במחיצת הרב האמת עליון למלכי ארץ ותלמידו הגדול נאמן ביתו • טעימה קלה והתבסמות מבית היין מזין המאורעות המאירים שנלוו להתחדשות הלכות הפורים

סופר המלך

יריעה מיוחדת במלאות 100 שנים לעלותו בסערה השמימה על קידוש השם של החסיד המופלא מעתיק ומהדיר כתבי ברסלב **רבי אלטר מטפליק הי"ד**

נאמניו ואנשי בריתו של אביר הרועים נחלצים חושים לבסס את בית "אבקשה" להפצת אורו הזך על יסודות מוצקים

מאירים את העולם

ליהודים היתה אורה - זו תורה

ביום הפורים הקדוש "התחלת כל ההתחלות" - י"ד אדר ב'

מתחילים המוני אנשי שלומינו היקרים
הדבקים בעץ החיים
להתחדש בלימוד הספר הקדוש

ליקוטי מוהר"ן

בסדר "העמוד היומי" מחזור כ"ד

לקיים ולקבל ולהמשיך עליהם ועל זרעם רוח
חיים מההוא רוחא דנשיב בשית פרקין דידין
ובשית פרקין דרגלין

לעורר את האהבה וההתקשרות אל רועה הרועים
משוש כל הארץ חמדת הברואים ולהחיש את
גאולתינו ופדות נפשינו בלימוד ספרו הקדוש
וכמאמרו הק':

"הספר שלי
אתחלתא דגאולה"

בגליון:

20 להודיע!

פרקי חיי המאירים של החסיד הדגול מפיץ
המעיינות חוצה רבי אלטר מטפליק

34 "איני יכול בלעדכם"

המוני קוראי אבקשה די בכל אתר ואתר נחלצים
לסייע בממון וברצון לייצב ולכונן את בית "אבקשה"
על מעמד ויסוד איתן ■ רשמים מכנס הפעילים להגברת
חילים והפצת המעיינות ביתר שאת ויתר עוז

38 הביאני המלך חדריו

אורות ימי הפורים הנשגבים כפי שהם מתנוצצים
באור יקרות בגני הנסתרות חיי ומאורעות וקורות
הימים של הרב והתלמיד

56 נפש נקי וצדיק

קווים מאירים ממסכת חיי הקצרים והמלאים של
האברך המופלא ר' יצחק יעקב גולשביסקי ז"ל -
במלאות כ"ה שנה לפטירתו

6 ועכשיו...

נפלאות היראה עילאה דעילאה
שממשיך הבשמים ראש בימי הפורים

8 נכנס יין יצא סוד

פורים זה היום בו ניתן לגלות את אורו
של אור האורות ללא הגבלות

10 לעובדא ולמעשה

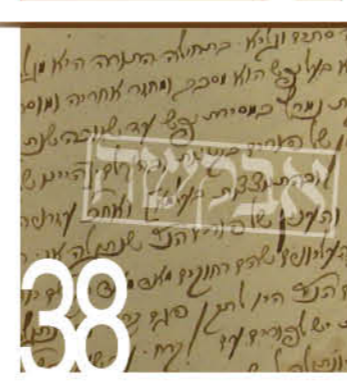
היראה עילאה והקדושה העליונה
הנשפעת בעת סעודת ומשתה היין
ביום הפורים

12 בעקבי הצאן

תיקון ותקוות כל הדורות נמצאת רק
אצל כלליות הרועים אשר כל עסקו
הוא "ואני רופא אותה"

תמונת השער: ציור שמן על פס הצלום עזתיק של רבי אלטר מטפליק יושב בפתח אוהל ציין רבינו הקדוש

יח"ל ע"י
מערכת אבקשה
טל: 02-539-63-63
פקס: 077-3180237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

יצוב גרפי: B LUM

ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם

ומתבערת הרב האמת עליון למלכי ארץ כך בער והבעיר ממונה
התלמיד הנאמן עמוד האש ההולך לפני המחנה:

"גם עבודתו בתורה ותפלה היתה בלפת אש נוראה מאד
מאד, עד אשר כל מי ששמע קול תפלתו, ותורתו נתעורר גם כן
בהתעוררות גדולה להשם יתברך, ואין ביכלת לצריר כל אותה
הרגשה שהביא בדבריו תפלתו, גם בלב זולתו. וכן כל מקרא
ומקרא מדברי התנ"ך, פשהיה מוציאו מפיו, ממש היה נדמה
להשומע פאלו הנביא בעצמו קורא וצועק את אלה הדברים

(רבי אברהם בר"ן ז"ע - הקדמת 'ימי התלאות').

זה כל עבודת הימים הקדושים המאירים
הללו, לקיים ולקבל עלינו ועל זרעינו את ימי
הפורים האלו, להכרית את זרעו של עמלק
הקר והמקרר, על ידי "כתוב זאת זכרון בספר"
באמצעות כבשני האש האצורים וחוקים
עלי הספרים הקדושים, וככל שזוכה להגות
ולייך ולבעור בהם יומם ולילה יתעורר בנו
אש הגעגועים להתגלות פני מלכינו משיחנו
יבוא ויגאלינו ויבנה את בית הבחירה 'מקדש
של אש' שירד אלינו משמים במהרה בימינו.

בימים האלו יוצאים שלוחי ופעילי
"אבקשה" לדפוק על פתחי ושערי לבם הזך והטהור של אנשי המולך,
לשחר את פני כל הנלווים אליו הנכספים להיכלל בו ומשתוקקים
לראות בהתגלותו בתפארת עוזו והדר מלכותו, לזפות את התלמידים
הנאמנים לקחת חלק ונחלה במגדל-אור שנוסד מותר רצון וכוונה
תחילה אחת ויחידה: לגלות, להודיע ולפרסם את שמעו של גדול
היהודים בכל המדינות; לתת לעוסקים במלאכת הקודש את הכוח
והיכולת להמשיך להבעיר את אשו הנצחית ולהאיר את יפעת ויקרת
זוהר אורו הגנוז ביתר שאת ויתר עוז בלבבות המקושרים אליו.

ותקוותינו איתנה בכוחו של אותו זקן רב חסד דקדושה, שכל אבן
ואבן לבנין בית הקדושה תשפיע אויר הנח והזך ורוח טהרה להפוך
את לבנו ללב בשר, לקבץ ולאחד יחד את כלל האבני קודש בצהלה
ושמחה, בראותם יחד תכלת מרדכי ואמתת נצחיותו חיה וקיימת
לעד, ואזי ליהודים תהיה אורה ושמחה וששון ויקר.

ימי חג הפורים הם קיומיים עבורנו יותר מכל המועדים, החגים
והזמנים. לולי הנס הגדול שהתרחש בו וההארה העליונה שהתגלתה
בהוא יומא, לא היה נמצא לנו תקווה כלל.

לא שהמון ובניו נכחדו מהארץ ולא שעמלק נכרת לגמרי, עדיין
מוחשבת בן המדתא מרחפת ומבקשת לקטרג ולהטיל דופי בקדושת
ונצחיות עם קודש, והראש גויים עוד מונב ברפי כח וחלושי לב
לקעקע ולהפר את הברית שבין ישראל לאביהם שבשמים.

אלא שעכשיו כבר נתגלה אורו הבהיר של הבשמים ראש מור דרוז
היוצא בעטרת זהב גדולה ויחד עם נאמנת ביתו מפירים ומפוררים את
מזימות צורך היהודים. כיום הזה ידיו האמונות של משה רעיא מהימנא
הם על העליונה, שלוחיו הנבחרים בראשות תלמידו
הגדול יהושע יוצאים למלחמת מצוה, בכוחו
הגדול העולה על הכל, לחזק ולאנוץ את הנחשלים
והנכשלים לבל תמוט רגלם לעולם.

ככל שמתארכים הימים והגלות המתמשכת
הולכת ומגיעה לקיצה, ההסתר פנים גובר ומתעצם;
קרירות מקפיאה של "אשר קר" מבית היוצר של
קליפת עמלק חודרת לפני ולפנים, ואדישות איומה
מקיפה ושולטת בכל פנה ועבר.

זו היא מלחמת אחרית הימים, ממונה חרדו
ראשונים כמלאכים, ועלינו בני הדור האחרון הוטלה
המשימה, לחגור מותניים ולצאת לקרב הגורלי הזה
להמיס את הקרח הנורא המכלה כל חלקה טובה,
על ידי שנצית ונבעיר בלבנו ובלב כל ישראל את

שלהבת אש קודש שנטעו בקרבנו יחידי הדורות מצוקי ארץ לכל דבר
וענין שבקדושה, אשר רק בזה ימוחה זכרו של המצנן האויב הגדול
מתחת השמים.

זאת האש הגדולה והיוקדת שהשרישו לנו המאורות הגדולים אשר
כל מהותם ומוציאותם וכל דבריהם לוחטים כאש שלהבת בוערת עד
לב השמים:

"וְכָל דְּבָרָיו הָיָה פְּגָחִי אֵשׁ מִמֶּשׁ. וּמִי שֶׁזָּכָה לְשִׁמְעַת דְּבַר מִפִּי
הָיָה נִכְנָס בְּקִרְבּוֹ פֶּאֶשׁ בּוֹעֵרֵת מִמֶּשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבַאֵר וּלְצַיֵּר לֹא
בְּכֶתֶב וְלֹא בְּפֶה עֵצָם תִּבְעֵרֵת קִדְשֵׁת דְּבָרָיו שִׁיִּצְאוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא בְּקִדְשָׁהּ וּבְטְהָרָהּ, אֲשֶׁר כָּל דְּבַר וְדָבָר שֶׁלּוֹ אֶפְלוּ בְּשִׁיחַת
חַלְיוֹ, מִכָּל-שָׁכֵן פְּשָׁתָהּ מְדַבֵּר בְּעִבּוּדֵת ה' אוֹ פְּשָׁתָהּ אוֹמֵר וּמְגַלֵּה
תּוֹרָה, הָיָה כָּל דְּבַר וְדָבָר מֵאִיר וּמְזַהֵר וּמְתַלְחֵב פֶּאֶשׁ לִזְהֵט
רְשָׁפֵי רְשָׁפֵי שְׁלֵהֶבֶת.

(שיחות הר"ן קכד)

בלילה ההוא נדדה שנת המלך

בימים אלו שבין גאולה לגאולה עוסקים
התלמידים החברים תמימי דרך
שבכל מדינות המלך

בהליכה ולימוד התורה הקדושה
"אקרוקתא"

ליקוטי מוהר"ן קמא תורה ג'

לקיים רוני בלילה לעורר אז את הכיסופים להתגלות
הניגון של רוח אפינו משיח הוי"ה ה"יודע נגן"

לתקן את כל הקולות היגוניים להופכם לששון ושמחה
לבנות מחדש את מלכות דקדושה בחזון וניגון וריקוד
תורתו העליונה שתכלה נפש כל חי מנעימות צליליה

"ועכשיו..."

ההתחלה של הגאולה ותיקון כל העולמות הוא מפורים!

"אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד", כל תכליתה של הבריאה כולה - היא כלות-הנפש מול הבורא הנשגב מתוך הכרת והרגשת רוממות אלוקותו באימה וביראה - אכן הזמן המסוגל להתחיל לזכות אליה ולחזות בנועם כל היכליה בתכלית השלימות והתיקון הם ימי הפורים הקדושים בהם יוצא ומתגלה הבשמים ראש מור דרור בעטרת זהב גדולה ומשפיע מריחו ויראתו הנשגבת • "יראה נפלאה שעדיין לא היתה יראה כזאת בעולם"

"יראה למעלה מיראה" (שם ובח"א תו' קמ"ח), לצלול ולהישפל "למטה למטה עד אין תכלית"?

התשובה הפשוטה והעמוקה לכך היא: כי על אף שעד כה אכן האירה ופעלה היראה העילאה על שלל מדרגותיה בבחינת "אית יראה ואית יראה" (זוהר, ובח"מ), הרי עדיין לא התגלתה אותה "יראה נפלאה שעדיין לא היתה יראה כזאת בעולם" (ח"מ), שרק ליראה זו אשר אין שום מעצור והפסק לנסיקתה ועלייתה גבוה מעל גבוה "עד אין סוף!" (ליקו"מ קמ"ח) - אין גם שום מעצור והפסק לעוצם נפלאות ירידתה לתהומי תחתיות ומתחתי תחתיהם ללא שום קץ ושום סוף!

מהו פשרם של הדברים ולו כחודו של מחט? שני מובנים לה ליראה: מצד אחד הרי היא הירתעות והצטמצמות לאחור, ואילו מאידך - כולה רטט והמימה ושקיקת חיים קדימה לאין גבול. והרי שמן הצלע האחד מושפעת כל אותה חרדה והקפדה על כל קוצו של יוד בכל פרט ודקדוק ממצוות התורה והמסורה,

ומן הצלע האחר: עונג הדבקות העילאית במצווה העליון יתברך ויתעלה.

מבחינה זו חלוקים היו תמיד צדיקי העולם לשניים: צדיקי חוץ לארץ שאם אכן קדושים ומקודשים היו ויהי להם מקדש מעט הרי משייטים היו כל ימיהם בים ה"נעימים" הגדול ורחב הידיים של הפן העליון ביראה, וצדיקי ארץ ישראל המתייסרים ב"חובלים" הקשים והמרירים של הפן התחתון שביראה (עיי' ליקו"מ ח"ב תו' ע"א וד"ק), לא ראי זה כראי זה אך הצד השווה שבהם שאלו כאלו לא יכלו לעזור ולהושיע לכל הזרקים והמתבוססים בראש כל חוצות שמחד גיסא נפשם מואסת וקצה בעוקצה החובל של היראה התחתונה ומאידך גיסא לא טעמה ולא ראתה מימיה את דובשה הנעים של זו העליזנה.

מאין יבוא עזרם? רק מכוחה של אותה "יראה עילאה דעילאה" (ליקו"ה) שמהותה העיקרית והעצמית היא לאו דווקא "הירתעות לאחור", ולא דווקא "שקיקה קדימה", אלא ששם חדש וכולל נקרא לשני צידיה גם יחד: "חיפוש ואי-מנוחה!".

גם הירתעותה למטה בתוככי כל פרט ודקדוק - הריהי ללא שום קורטוב של היקבעות כמושג ובנתפס אלא מתוך תנועה בלתי פוסקת של חיפוש ואי-מנוחה, בבחינת "אפילו כשאמרו לי שאני צריך לנוח ולפוש עצמי לא היה נכנס לאזני מוה היא מנוחה ונפישתה כי צריכין רק לעשות תמיד תמיד" (ח"מ), "כי יומם לא נח, לילה לא נם ולא שקט והתמיד מאד בעבודתו מיום אל יום מתחילת ימי קטנותו וימי נעוריו ויגע וטרח מאד מיום אל יום" (שבחי הר"ן), "ולא היה לרבינו ז"ל שום מנוחה כל ימיו אפילו רגע אחת" (ח"מ); וגם שקיקתה למעלה - הריהי ללא שום שמץ של עצירה ולו לרגע לשם השתעשעות והתענגות בהרי א-ל ועדן-גנים, אלא אך ורק מתוך כיסופים שאינם פוסקים ואינם יודעים שום מרגוע ומנוח ושובה ונחת לעולמי עד ולנצח נצחים, "כי לעולם לא נח ולא שקט, אפילו בימי גדולתו, בכל יום ובכל שעה היה משתוקק ומתגעגע ונכסף להשם יתברך כאילו לא התחיל עדיין כלל בשום עבודה בעולם" (שם), "ועלה בכל יום ובכל שעה ובכל רגע למעלות גבוהות ורמות אשר אין לשער כלל" (ח"מ).

כאשר ניתנה תורה לראשונה בבחינת "גאולת פסח", עדיין לא התגלתה אותה יראת נצח אינסופית שאת בריתה לא ניתן להפר לעולמים, ועדיין לא יכולנו להלחם ולנצח את קליפת עמלק הלוחמת בכל תוקף ועזו להפריד את ה"אחרית" שם שולטת ה"שכחה" הנוראה והאימה באין כל זכר לריח היראה העליונה, מן ה"ראשית" ששם סוד "יראת ה' לחיים", ב"זכרון" העילאי של "חיי הארוכים" של ה"בעטלער העוור" ש"זוכר לאו כלום!" (בבחינת "ראשית גויים עמלק ואחיריתו וכו'", "זכור וכו' לא תשכח").

שהרי כל נשיכתו וארסו של איש צר ואויב הרע הזה (ראה ליקו"מ קפ"ט) הוא אך ורק לדכאות את תנועת ההתחדשות התמידיית ולהסית ולהדיח הן למעלה והן למטה למנוחה ולנפישתה: את המגביהים עוף למרומי היראה הנשגבת העילאה (בבחינת "הדרך לארץ ישראל") - למלאות בתחושות עצלות וקיריות ("אשר קרך בדרך וכו'"), ואת הפועלים החרוצים

"עתה אני נותן לכם חיים ארוכים שלי במתנה לדרשה!" שגם אנו, בכל עיקולי ופיתולי צמצומי פשטות עבודתינו, נחפש ונדרוש ונבקש תמיד לעולם ועד בכל לב ונפש את נפלאות העילאה דעילאה הגנוזה וטמונה וצפונה וספוגה ורווייה בכל פרט מפרטיה ודקדוק מדקדוקיה, "ועכשיו... כל ההתחלות מפורים!"

בעבודת היראה הפשוטה התחתונה (בבחינת עבודת ארץ ישראל בצמצומי החריש והקציר וכו') - בתחושות עצבות ועייפות ויגיעה חסרת תוחלת ("זאתה עייף ויגע וכו'"). בין כך ובין כך מצליח אותו "לא ירא אלוקים" לחסום את פלישת מרומי זכרון היראה שאין לה סוף לתחתיות השכחה שאין להם תכלית, עד אשר "שכחו שם באותה המדינה טכסיס מלחמה" (סיפ"מ ז' בעטלערס), באין בידנו שום חרב וחנית נגד אויב שכזה שאכן אינו מאפשר בשום פנים ואופן שיהיה לבבנו "ליראה כל הימים" (דברים ה' ובשבת דף פ"ח מכאן מודעא רבא וכו').

אך באחרית אלה הימים, לקראת "ההתחלה של הגאולה ותיקון כל העולמות מבחינת פורים" (ליקו"ה), כאשר ה"אוצר של יראת שמים" (ח"מ), זורח ונוהר בכפליים: מצד אחד, דווקא במרחבי ה"דרך לארץ ישראל" (עיי' תו' ע"ה), היכן שמאיר חסד החינם של התורה העילאית והקדומה, אכן זוכה הוא "בענין הנאמר בזוהר הקדוש "אית יראה ואית יראה וכו'", עכשיו נודע לי שיש עוד יראה שהיא גם כן עוד יותר ויותר אפילו מיראה עילאה הנזכר שם, כי נודע לי עכשיו

יראת אלוקות שהיא יראה ופחד גבוה ועצום ומרומם ומנושא מאד מאד" (ח"מ), ומאידך, כל תנופתו ומעופתו הריהי ל"ארץ אשר ה' אלוך נותן לך נחלה לרשתה" על כל פרטיה ודקדוקיה וצמצומיה, "שהוא רוצה ליסע לארץ ישראל לקיים שם כל התרי"ג מצוות, לכלול יחד כל המצוות התלויות בארץ עם כל המצוות של חוץ לארץ ולכולם יחד ברוחניות ובגשמיות" (ח"מ) כאשר דייקא בתוככי תחומיה וגבולותיה מתנוצצת וזוהרת ה"יראה הפשוטה" על כל זיווה והודה (עיי' ליקו"מ ח"ב תו' ע"ח בסופה וד"ק).

♦ ♦ ♦
- "עתה אני נותן לכם חיים ארוכים שלי במתנה לדרשה!" (סיפורי מעשיות שם), "לגלות ולהכניס באנשי יראה נפלאה כזו שעדיין לא היתה יראה כזו בעולם!" (ח"מ), שגם אנו, בכל עיקולי ופיתולי צמצומי פשטות עבודתינו, נחפש ונדרוש ונבקש תמיד לעולם ועד בכל לב ונפש את נפלאות העילאה הגנוזה וטמונה וצפונה וספוגה ורווייה בכל פרט מפרטיה ודקדוק מדקדוקיה, "ועכשיו... כל ההתחלות מפורים!" (ליקו"מ ח"ב תו' ע"ד).

♦ ♦ ♦
כ"י זהו נפלאות האהרה העצומה שמאירה בפורים מה שאין כן בשום זמן, שמתפשט אור הגדול והנורא הזה בחינת חכמה עילאה, עד תכלית העשיה כמבואר בכתבים, היינו שנמשך אז הארת חכמה ושכל עליון כזה, שהיא בחינת היראה של משיח, בחינת "והיריחו ביראת ה'", שזהו בחינת מרדכי, בחינת "בשמים ראש מר דרור", שהיראה מאירה ומריחה בריח נפלא ונורא מאד עד שמגיע ריח הטוב של היראה עילאה דעילאה, אפילו להרחוקים מאד מאד בשאלו תחתיות ומתחתיות, כי הריח יכול להגיע למרחוק מאד ולהחיות ולהשיב נפשות חלושות מאד מאד שאי אפשר להחיותם בשום מאכל ומשקה כי אם בריחות נפלאים יכולים להחיות ולהשיב גם נפשות כאלו, שעל ידי יראה גבוהה ונשגבה זו נמשך על כל אחד ואחד שמחה רבה ועצומה עד שהכל ישובו לה' באמת מכל מקום שהם!" (ליקו"ה).

"ונעשה שם שמחה וחדווה גדולה ועצומה מאד מאד!!!" (סיפ"מ שם).

נכנס יין

יצא סוד

ביום הפורים הקדוש נקהלים היהודים ועמד על נפשם להילחם בהמן עמלק הזומם ומבקש למנוע פרסום שם הצדיק האמת ולהסתיר את דרכו, בו ביום שותים אנשי הצדיק יין מלכות רב כדת המלך וכיון שנכנס יין יצא סוד שואגים הם להודיע... להודיע... להודיע... שיש רבי בעולם כן שאורו ממשיך להאיר לזרוח בחיים חיותו ולעולם

מ. אומינר |

הבוקעות מרבבות ומליוני לבבות שבורים: "הבעל תפלה הוא רבינו הק' אם אני מאנשי המלך אני המליץ", כך הגיב למי שרצה להכתירו בתואר בעל תפלה בעקבות הליקוטי תפלות שחיבר, וכמי שנבחר להיות למליץ לישראל היה שופך שיחו ודמעותיו, ושואג את שאגתה של כנסת ישראל מידי לילה בלילה.

מסופר על שכינו ר' יונה שנמנה על כת המתנגדים ובכל זאת לא עשה שום פעולה לפגוע במוהרנ"ת כפי שנהגו חבריו, מה אעשה התנצל בפני חבריו החולקים, שמדי לילה מתעורר אני משאגותיו האיזמות בעת אמירת תיקון חצות, האיך ארהיב בנפשי להשליך עליו אבנים בבוקרו של יום.

אותה הלילה בה שכב הנער באותה עליה מקודשת כשהוא משיג עצמו כישן כדי להאזין מקרוב לתיקון החצות של רבו, לא היה שונה משאר לילות, רבי נתן פתח במזמור "לדוד מזמור", אמר את הוידי, והחל לקונן "אתה יודע רזי עולם" וכאן פתח המליץ במליצתו, רבונו של עולם! אתה יודע שרבינו הק' הוא סוד בעולם ולא נתקרה דעתו וליבו עד שלא התחנן בכל לשון של פיוס ותחינה במשל ובמליצה שיחוס ה' על עמו ויזריח את אורו של הצדיק בליבותם עד שיתעוררו כולם בכבי ושירה לשוב אל אביהם שבשמים. מאתיים שנה חלפו מאז אותה הלילה, הסוד הכמוס הולך ונתגלה ונלחש מפה לאוזן וכמו בשעת יציאת מצרים, כהיום הזה יצאו כבר אחד מחמישים מאפילה לאורה, כפי שניתן למנות בקיבוץ הק' בימי ראש השנה.

ובכל זאת עדיין אפוף הסוד בהילה מסתורית, ועדיין נותרו ארבעים ותשע חלקים ויותר שלא נחשפו לאורו הגדול של הצדיק ולבשורה שהוא מביא לכל יחיד ויחיד לגיל ולשוש בשם ישראל הנקרא עליו, לשמוח מבוקר עד ערב על גורלו הטוב להיות מזרע ישראל ולהכיר במי שאמר והיה העולם, לקפל את כל צער הגלות וכאב העוונות ודאגות היום יום לתוך שעת ההתבודדות הקדושה ולשמש בשאר עשרים ושלוש השעות כשגריר של שמחה ועליצות המוכן בכל רגע נתון לצאת במחול ולפצוח בשיר, שירו של בן המלך המכיר בגדולת אביו ובטוח בעתידו המבטיח, טבעם של בריות הוא כי דבר הנשמר בסוד כמוס אף אם הוא נלחש מפה לאוזן לא יהין מאן דהוא להכריז עליו בקול וברבים, אלא ימשיך וילחוש אותו לאוזן חברו, זה מה שגורם להם לתלמידיו הנאמנים של הנחל נובע מקור חכמה הבשמים ראש להתאפק כל השנה מלצאת לרחובות ולהכריז על הבשורה שבפיהם.

גזירת ההשתקה שולטת בכיפה, רוב הציבור לא מודע כי יש שבר באומן, וגם מי שידוע נכפית עליו השתיקה, אמנם היו כאלו שמרדו בגזירה זו והכריזו בקול צלול מה שהסטרא אחרא מנסה להשתיק, כזה היה מוהרנ"ת וככה היה תלמידו ר' נתן ב"ר יהודה ועוד בעלי מסירות נפש ששתל השי"ת בכל דור וזכו להציל נפשות יקרות ולהביאם לתיקונם הנצחי, אך עדיין רבים מהתלמידים מתנהלים באיפוק מאולץ עקב החושך המכסה ארץ ומאיים במחלוקת ובזיונות וכו'.

יוצא מן הכלל הוא יום הפורים הקדוש ביום זה מתקיים בהם באנ"ש נכנס יין יצא סוד, ביום זה בו נקהלו היהודים ועמוד על נפשם ונח מאויביהם, נתרפה כוחו של עמלק הלוחם בכל כוחו כנגד פרסום שם הצדיק האמת ומסתיר את דרכו, בו ביום שותים אנשי הצדיק יין מלכות רב כדת המלך וכיון שנכנס יין יצא סוד, להודיע... להודיע... להודיע להודיע להודיע להודיע... שיש רבי בעולם כך היה הארי שבחבורה ר' שמואל שפירא זצ"ל עומד ומכריז בקול נחר. ואילו על ר' שמואל מאיר אנשין זצ"ל מספר ר' שמואל הורביץ זצ"ל ביומנו המרתק כיצד דחף לגבו חתיכות מזרונים שהיו שייכים לשמש בית הכנסת שבעיר העתיקה והתעטר בתרבוש של חכמים כשהוא מוביל את שיירת אנ"ש השתיים ברחובות קריה

ולא נתקררה דעתו עד שלא הוציא ממיטותיהם את כל הליטוואקעס הדרים בחצר שטראוס מעוז המוסר שבירושלים, והכניס אותם למעגל הרוקדים. ומי יכול לתאר את התפרצות השמחה והצהלה ששררה בבית מדרשו של מוהרנ"ת ובקרב תלמידיו, שהרי כלל נקוט בידינו מברכותיו של יעקב אבינו, "ולאום מלאום יאמץ" - כשזה קם זה נופל, נמצינו למדים שביום שקליפת עמלק נופלת, על כרחך מתגברת כנגדה מלכות דקדושה ונתפרסם ונתגדל שם הצדיק שהוא היופי והחן של העולם משוש כל הארץ.

מי יכול לתאר את התפרצות השמחה והצהלה ששררה בבית מדרשו של מוהרנ"ת ובקרב תלמידיו שהרי כלל נקוט בידינו שביום שקליפת עמלק נופלת, מתגברת כנגדה מלכות דקדושה ונתפרסם ונתגדל שם הצדיק שהוא היופי והחן של העולם משוש כל הארץ

וכבר דרשו דורשי רשומות, על מה שנכתב במגילת אסתר, שאחר כל המפלה של אויבי היהודים ותליית המן ובניו כל אחד לפי כבודו במקומו הראוי לו, לא נתקררה דעתה של אסתר המלכה אלא נפלה לרגלי המלך ובפיה תחינה להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו!!! - שיזכו עם ישראל לשרש את מחשבת המן מהלבבות, שיתפרסם שם הצדיק ובשורתו והבטחותיו, וישמע קולו מסוף העולם ועד סופו "מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם", "אני נהר המטהר מכל הכתמים" יפסיקו בחורים ואברכים להתעטף בעצבות הנפילות ובחשכת המעידות מבית היוצר המחשבתי של המן, אלא יתקיים בהם "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

וכלשונו הטהור של מוהרנ"ת: "כי זה הצדיק יש לו כח לתקן כל העולם אם לא היו מעלימין ומסתירין אותו אבל בכל דור ודור יש בחי' מלחמת עמלק... וזאת הקליפה הרעה שהוא המן עמלק כל תחבולותיו וכל מלחמתו הוא להסתיר ולהעלים שם הצדיק האמת הזה שהוא הראש בית האמית... ומניח עצמו לאורכו ולרוחו להעלים ולהסתיר שם והידור ופאר של הצדיק האמת הזה... כי בכל דור מוכנת הגאולה לבוא על ידי הראש בית הזה שהוא בחי' משה משיח שהוא הצדיק האמת הגדול במעלה שבכל דור אך עיקר העיכוב הוא על ידי המחלוקת העצום הזה שהוא בחי' מלחמת עמלק שכל מלחמתו להסתיר ולהעלים שם הצדיק הזה" (הל' שבת ה-ט"ו).

לעובדא ולמעשה

עצות צדיק הדורות הלכה למעשה

אכלו רעים שתו ושתו דודים

סעודת פורים היא סעודה קדושה ונוראה עד למאד. הקב"ה מבקש מאתנו לאכול ולשתות מאכלים ומשקאות שהם 'מזונא דנשמתא', ומאיר לנו אז הארת ה'יראה עילאה דעילאה'

על השכרות של פורים מדברים הרבה, אך על הסעודה עצמה פחות. לפעמים היא אף 'נבלעת' בתוך המשתה, ואין משימים לב אליה לעורכה כראוי וכיאות, בדחילו ורחימו.

אך לאמתו של דבר, הסעודה עצמה - אכילת המאכלים, התבשילים והמעדנים - גבוהה ונוראה עד למאד. ורבות מדובר עליה בליקוטי הלכות, רזין ורזין דרזין.

ביום הפורים, מבקש מאתנו הקב"ה בעצמו כביכול: "אכלו רעים שתו ושכרו דודים!"

אחרי תענית אסתר, בו התביישנו להושיט את המאכל לפינו, ועסקנו בתשובה וזעקה, מבקש הקב"ה "אכלו רעים שתו ושכרו דודים", "כי השם יתברך כביכול בעצמו, מבקש את ישראל שיאכלו וישתו בשמחה ולא יתביישו עוד, בחינת ואכלתם אכול ושבוע וגו' ולא יבושו עמי לעולם" (ליקוטי הלכות, תפילין ה, ל).

ואכן, ביום זה יש להרבות באכילה, וכפי שמתבטא מוהרנ"ת באחד המקומות וכותב: "מצוה גדולה לאכול בפורים ולהרבות בסעודה מאד!" (ליקוטי הלכות, פורים ב).

סעודת פורים - מזונא דנשמתא

המן הרשע יונק את כוחו מפגם אכילת עץ הדעת, כמו שאמרו חז"ל: "המן מן התורה מנין? שנאמר הָמֵן הָעֵץ" (חולין קלט ע"ב).

ומאז אותו פגם - אשר עליו נשאל אדם הראשון "הָמֵן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֲכַל מִפִּנּוֹ אֶכְלֶת" - הפכה להיות האכילה מעורבת טוב ורע, ותחת אשר האכילה תהיה קדושה וטהורה במדרגת 'מזונא דנשמתא', נאחז בה הרע והיא הפכה להיות חומרית ומגושמת, 'מזונא דגופא'. והרצוה להתקדש באכילתו, צריך להתאמץ מאד, במחשבה דיבור ומעשה.

היראה הנפלאה המאירה בסעודה

במאמרנו הקודם למדנו שבשעת האכילה ניגשת היראה אל האדם, כמו שכתוב "לעת האוכל גושי הלום". ועל האדם להמשיך על עצמו את היראה הניגשת אז.

וזה מה שקורה בסעודת פורים; אז אנו ממשיכים על עצמנו הארה נפלאה ונשגבה של "יראה עילאה דעילאה"!
ונסביר:

עמלק בא לאותם הנחשלים ועיפיים שאינם יראי אלקים, ורוצה להגביר את היראות הנפולות. וכפי שהיה בימים ההם בזמן הזה, "שרצה המן להגביר יראות הנפולות מאד, וציווה לכרוע ולהשתחוות לפניו כאילו אין שום יראה עילאה חס ושלוש, רק רצה שיתיראו ממני שיש לו גדולה והתנשאות בזה העולם" (ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, ז).

לכן הוא גם דאג להכשיל את בני ישראל שיהנו מסעודת אחשוורוש, ובכך פגם את היראה. שכן, כשם שעל ידי אכילה בקדושה נמשך על האדם יראה, כך גם להיפך, כשפוגמים בקדושת האכילה, וכל שכן כשאוכלים מאכלות אסורות, פוגמים את היראה.

"ועיקר כח המן היה על ידי ... שנהנו מסעודה של אותו רשע שהוא גם כן פגם היראה, כמבואר בהתורה 'רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה' (בליקוטי תניינא סימן עז) שעיקר היראה נמשכת בשעת האכילה דקדושה. ולהיפך, על ידי אכילת איסור בוודאי נפגם היראה מאד חס ושלוש. וסבר המן שהיראה נפלה כל כך עד שיש לו כח להגביר היראות הנפולות מאד, שמשם תוקף כל הדינים רחמנא ליצלן כידוע. ועל כן רצה להשמיד להרוג ולאבד מגודל תוקף הדינים על ידי התגברות היראות הנפולות אז. וסבר שאין מי שיוכל להעלות יראות נפולות כאלה, ולהמתיק ולבטל דינים חזקים וקשים כאלה" (שם).

"אבל ה' יתברך חמל על עמו ושלה לפניו את מרדכי ואסתר שזכו ליראה עילאה מאד מאד, עד שהיה להם כח להמשיך בצעקתם ותעניתם היראה עילאה דעילאה שימשיך משיח בעולם, שהיא בחינת ריח, בחינת והריחו ביראת ה', שזהו בחינת מרדכי ואסתר שנקראים על שם הריח הנפלא מאד מאד ... ומגודל עוצם היראה עילאה ונפלאה שזכה מרדכי, היה לו כח לבטל ולשבר ולעקור קליפת המן עמלק בכל דור ודור, והיינו לבטל בכל דור בכל אדם ובכל זמן תוקף היראות הנפולות, ולהמשיך על כל אחד מישראל הארה נפלאה מהיראה עילאה דעילאה, שעל ידי היראה הזאת יבוא משיח

מזון הנשמה היא הריח ומרדכי ואסתר הם המאירים את הארת ה"ריח" דקדושה, מזון הנשמה, וכפי ששם מעיד עליהם: "מרדכי" נקרא כן על שם הבשמים 'מר דרור'. ו"אסתר" שיש בה ריח טוב

והכל ישובו לה' מכל מקום שהם. כי יראה זאת נמשכת בשכל עליון כזה, ממקום קדוש ועליון ונורא ונשגב כזה, עד שאי אפשר לקלקלה חס ושלוש בשום אופן בעולם. וזהו נפלאות ההארה העצומה שמאירה בפורים, מה שאין כן בשום זמן, כמבואר בכוונות פורים" (שם).

זהו סוד "שרביט הזהב" שמושיט מלכו של עולם לנשמות ישראל ביום הפורים - הארת היראה עילאה דעילאה, יראה נוראה שמביאה לידי שמחה עצומה.

ואימתי מתגלית בעיקר הארה עצומה זו? בעת הסעודה!

שהרי אף בכל ימות השנה ניגשת היראה לאדם בעת האכילה, ועל אחת כמה וכמה בפורים, אשר אז מאיר 'יראה עילאה דעילאה', הרי היא ניגשת בעת הסעודה.

סעודת פורים בקדושת ה"מן" שאכלו במדבר

"וזה סוד משלוח מנות איש לרעהו, כי המנות של פורים שהם מיני מאכל וסעודה של פורים הם בבחינת יראה, כי עיקר היראה מתגלה בעת האכילה, שזהו גודל מעלת סעודת פורים שיקרה מאד, מחמת שאז מאירה יראה נפלאה מאד, ועיקר המשכת היראה היא בעת האכילה והסעודה, בבחינת 'לעת האוכל גושי הלום' כמובא בליקוטי תניינא, ואלו המאכלים של פורים הקדוש שהם בבחינת יראה ודעת נפלא" (שם, כב).

האכילה של פורים קדושה בקדושת ה"מן" שאכלו אבותינו במדבר, מאכל של יראה מה' ובטחון בו יתברך.

"ועל כן נקראים 'מנות', בחינת 'מן' שאכלו ישראל במדבר שהיה דעת נפלא, בחינת יראה קדושה, בחינת 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן'. ועל כן הוזהרו במן מאד שיהיה להם בטחון ואל יותירו ממנו עד בוקר, כי חסרון הבטחון הוא פגם היראה, בחינת יראה נפולה שדואג ומתיירא מה יאכל למחר. אבל הירא מה' בוטח בו יתברך ואינו דואג כלל על יום המחרת, בבחינת יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו. וכן כתוב בספר הא"ב שיראה ובטחון הם בחינה אחת, עיין שם. נמצא שאכילת המן, שהוא בחינת בטחון, הוא בחינת יראה. וזהו בחינת מאכלים של פורים שנקראו 'מנות' בחינת 'מן', בחינת יראה בטחון. ואלו המנות צריכין לשלוח איש לרעהו כדי להמשיך ולהאיר על ידי זה הארת פורים, שכל המדרגות הגבוהות מאד ישלחו הארת היראה עילאה הנ"ל של פורים לכל המדרגות הנמוכות מאד" (שם).

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַתְּפִילָּה הַזֹּאת הִיא מִסֵּד הַתְּפִילָּה הַיְהוּדִית
וְלִי בְּרַחֲמֶיךָ (ש"ז)

מאמר י"ז

ההתייחסות לשאר הצדיקים (ו)

מי ירפא לך?

**במאמר זה יתבאר בס"ד
שהיחיד שיש לו את הרפואות
עבוד תחלואי הודותינו אלה,
הוא רק רבינו הקדוש**

אל הקוראים הנכבדים!

לאור ריבוי הפניות והשאלות על אודות המאמר האחרון, הנני להודיע כי בס"ד במאמר י"ח [שיופיע אי"ה בחודש ניסן] נרד לתחום המעשי ונגסה לבאר מה מותר ומה אסור, מה רצוי ומה לא. נא לא להיחפז להסיק מסקנות מתוך המאמרים הנ"ל. כדרכה של תורה, לא ניתן להקיף בבת אחת את כל הזוויות ולהישמר מכל הטעויות העוללות להיווצר מלימוד חצי סוגיא.

השלישי מתפאר בכך שיש לו כח בידיו להסמיך ולהשפיע חכמה, וכשהבעטלער שואל אותו "איזה חכמה - מתוך עשרה קבי החכמה - אתה יכול ליתן בידך", והלה משיב "חכמה פלונית", קובע שוב הבעטלער ואומר:

אם כן, אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה. כי אין אתה יכול לידע הדפסק שלה, כי אינך יכול לידע כי אם הפק אתה. כי יש יוד מיני דפיקין, ואתה אינך יכול לידע כי אם הפק אתה. (מאתר שאינו יכול לתן בגידיו רק חקמה אחת).

(שם)

הרביעי מתפאר בכך שיש לו כח בידיו לעכב ולעצור רוח סערה, ולעשות לרוח משקל. וכשהבעטלער שואל אותו "איזה רוח - מתוך עשרה מיני הרוחות - אתה יכול לאחוז בידך", והלה משיב "רוח פלוני", קובע שוב הבעטלער ואומר:

אם כן אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה. כי אינך יכול לגנון לפניה כי אם נגון אתה. כי יש יוד מיני נגינה, והנגינה הוא הרפואה שלה, ואתה אינך יכול לגנון כי אם נגון אתה מיד הנ"ל.

(שם)

לאחר שחקר את כולם וקבע שאין הם יכולים לרפאות את הבת מלכה,

ענו ואמרו הם: מהו היכלת שלך? השיב: **אני יכול מה שאין אתם יכולים.** הינו, כל הט' חלקים הנ"ל (מקל הנ"ל) שאין אתם יכולים, אני יכול הכל!

(שם)

כך שהוא היחיד שיכול לרפאות את בת המלכה!

בת המלכה היא כנסת ישראל, אשר לאחר שברחה מפני המלך האכזר, היצר הרע, אל תוך ה"מבצר של מים", ציוה המלך לירות בה עשרה מיני חיצים, "ונפלה שם ונשאה חלשות".

וגם אם נמצאים צדיקים רבים, בעלי כוחות רוחניים נפלאים, הרי שהיחיד שמסוגל להיכנס לתוככי המבצר של מים ולרפאות אותה, הוא הבעטלער בלי הידיים.

כי מי שאין בידו כל העשרה מיני צדקות הנ"ל, אינו יכול לכנס לתוך כל העשרה חומות הנ"ל... ואני יכול לכנס לתוך כל העשרה חומות כנ"ל. ואני יכול לחזור ולמשך ממנה, הינו מן הבת מלכה הנ"ל, כל העשרה מיני חצים. ואני יודע כל היוד מיני דפיקין על ידי היוד אצבעות. כי ככל אצבע ואצבע מעשרה אצבעות, יודעין דפיקין מיני דפיקין. ואני יכול לרפאות אותה על ידי כל היוד מיני נגינה. ועל כן אני רופא אותה!

(שם)

במאמר הקודם, הזכרנו ב' סיבות עיקריות מדוע חסידי ברסלב אינם פונים לשום אחד ממפורסמי הזמן, כשהסיבה הראשונה שמנינו היא: יש להם אצל רבם את הכל, וממילא אינם נצרכים לפנות לאף אחד אחר.

הזכרנו שם בקיצור נמרץ, עומק נוסף בדברים אלו, והוא: הם יודעים שהרפואה היחידה לתחלואי אחרית הימים נמצאת אך ורק אצל רבינו הקדוש.

עתה במאמרנו זה נרחיב מעט את הדברים, כפי שהם מבוארים בדברי רבינו, מוהרנ"ת, והתלמידים שלאחריו. ומתוך הדברים נבין גם, שגם צדיקים שאין בכוחם לרפאות בשלימות את כל נשמות ישראל, יכולים להיות גדולים ונוראים עד למאד, כשאין שום סתירה בין הדברים. שכן, גם מי שהוא צדיק גדול ונורא, לא בהכרח יש לו את הכח לרפאות בשלימות את כנסת ישראל מכל תחלואיה.

וזה החלי בס"ד:

"ואני רופא אותה"

בסיפורי מעשיות, מספר הבעטלער 'בלי הידיים':

פעם אחד ישבנו יחד איזה אנשים, והיה כל אחד ואחד מתפאר בכת שבידיו. זה התפאר שיש לו גבורה זו בגידיו, וזה התפאר שיש לו גבורה פלונית בגידיו. וכן כל אחד התפאר בגבורה שיש לו בגידיו.

(סיפורי מעשיות, מעשה משבעה בעטלערס, היום השישי)

הראשון מתפאר שיש לו כח להחזיר ולהוציא חיצים גם לאחר שנורו ונתחבו, וכשהבעטלער שואל אותו איזה חיצים - מתוך עשרה מיני החיצים - הוא יכול להוציא, והלה עונה לו על יכולתו להוציא מין מסוים של חץ, קובע הבעטלער ואומר:

אם כן, אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה, מאחר שאין אתה יכול לחזור ולמשך כי אם מין חץ אחד. על כן אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה.

(שם)

השני מתפאר בכך "שאצל מי שהוא לוקח ומקבל ממנו הוא נותן לו", וכשהבעטלער שואל אותו: "איזה צדקה - מתוך עשרה מיני הצדקה - אתה נותן", והלה משיב "שהוא נותן מעשר", קובע הבעטלער שוב ואומר:

אם כן אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה, כי אין אתה יכול לקל לבוא למקומה. כי אין אתה יכול לכנס כי אם בחומה אחת (במקום שהיא יושבת שם). ועל כן אינך יכול לבוא למקומה.

(שם)

באחרית הימים נורו בכנסת ישראל - לא חץ אחד ולא שניים. הבעל דבר ירה את כל מלוא החיצים שבאשפתו. כך שגם צדיקים שיש להם כח עצום לתקן ולרפאות מפגיעתו של חץ או שניים, אין להם את היכולת לרפאות בשלימות את כנסת ישראל מכל תחלואיה.

ועל פן, אף על פי שנה התפאר שיכול להוציא חץ, אף על פי כן עדין אינו יכול לרפאות את הבת מלקה, שהיא השכינה, כללית נפשות ישראל. מאחר שאינו יכול להוציא פי אם חץ אחד, דהיינו שאינו יכול לתקן פי אם פגם הברית אהד ידוע (= מסויים), אבל יש עדין חצים רעים פאלו, שהם פגמים גדולים פאלו, שגם הוא אינו יכול להוציאם ולתקנם.

אבל זה שבלא ידים התפאר בסוף שהוא יכול להוציא כל העשרה מיני חצים, שבהם כלולים כל מיני חטאים וכל מיני פגם הברית שבעולם; כל החטאים והעוונות והפשעים הגדולים מאד מאד רחמנא לצלן - הפל בפאר לפל הוא יכול לחזר ולהמשיך ולהוציא ולתקן הפל. פי הוא יכול לכנס לתוך כל העשרה מיני חומות של מים ששם מנחת הבת מלקה שגפלה חלשות זה פמה וכמה מאות שנים, והוא יכול לכנס לשם, לתוך כל העשרה חומות של מים, ויודע להוציא כל העשרה מיני חצים, ויודע כל העשרה מיני דפיקו, ויודע לרפאותה על ידי כל העשרה מיני נגינה.

(ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, י)

רק רבינו הקדוש - אשר סיפר מעשה נוראה זו; גילה את התיקון הכללי המורכב מעשרה מיני הנגינה; קבע את מקום קבורתו באומן והבטיח מה שהבטיח - הוא זה שיכול לרפאות בשלימות את כנסת ישראל מכל תחלואיה, מהחולי הגדול והמסוכן ביותר עד החולי הקטן והנעלם ביותר...

הצדיקים אשר עליהם מסופר במעשה זו, ואשר מתפארים בכח שבידיהם - אינם צדיקים בעלמא.

בהתבוננות קלה ניתן לגלות שמדובר בצדיקים נוראים ונשגבים,

שְׁהֵי גְדוּלִים בְּמַעֲלָה מְפֻלָּגָת מְאֹד מְאֹד, וְהֵי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כַּח נִפְלָא וְנוֹרָא בְיַדְיוּ מַה שְׁלֵא נִמְצָא כּוֹאֵת אֶפְלוּ לְחַד בְּדָרָא כִּי אִם לִיחִידֵי גְדוּלֵי צְדִיקִים נִפְלָאִים שְׁהֵי חֲדוּשִׁים מִיחָדִים בְּכֻמָּה דוֹרוֹת!

פגון, שאחד התפאר שיכול להוציא חצים בידיו אפלו לאחד שזרקו את החץ, ולאחר שהגיע החץ לתוך מי שזרק לו החץ. מי שמע קזאת?! מי שמע צרופי אותיות קאלה שיתפאר אדם עם חדוש כזה אפלו בגשמיות, שיוכל האדם במקומו שזרק החץ לחזר ולהמשיך החץ בחזרה לאחד שיצאה החץ ונזרקה לתוך הנוכחי שזרקת בו? כי רק ה'

יתברך מתפאר כזה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל "בשר נדם זורק חץ ואינו יכול להחזירה, ונקדוש ברוך הוא זורק חץ ואחר כך מחזירה שפאר ותאחז במשפט ידי".

ובפרט שפאקת מרמו ענין החצים על כל הפגמים של העוונות המגיעים להשכינה, שהם פחצים הנזרקים ופוגמים מאד בגפש הישראל. וכל אדם ואדם, על כל עוון ופגם שהוא עושה, ובפרט פגם הברית, הוא זורק חץ ממש לנפשו, וכו'. **ובודאי זה שהתפאר שיכול לחזר ולהמשיך החצים לאחד שהשיגו והגיעו לתוך הנזרק בו, בודאי היה צדיק נפלא ונורא, וחדוש נפלא שלא נמצא דגמתו בכמה דורות** שיתפאר שיכול לתקן תקון הברית למי שפגם בו, שהוא בחינת להוציא החצים ממקום שזרק לשם.

ואף על פי שזה שהתפאר בזה היה חדוש נפלא ונורא כזה, אף על פי כן היה נחשב כלא נגד זה הבעטליר שהיה בלא ידים! כי זה בלא ידים שאלו תכף: איזה מין חצים אתה יכול לחזר ולהמשיך לחוץ? והשיבו: מין פלוני. ענה ואמר: אין אתה יכול לרפאות את הבת מלקה, ען שם.

(ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, י)

והדברים מבחילים!

מחד, מדובר ב"גדולים במעלה מופלגת מאד מאד", אשר יש לכל אחד מהם "כח נפלא ונורא בידיו מה שלא נמצא כואת אפילו לחד בדרא, כי אם ליחיד גדולי צדיקים נפלאים שהיו חידושים מיוחדים בכמה וכמה דורות". אך מאידך, אין הם יכולים לרפאות את הבת מלכה.

גם צדיק שלפי התפארותו אנו מבינים ש"בודאי היה צדיק נפלא ונורא, וחדוש נפלא שלא נמצא דוגמתו בכמה דורות" - "אף על פי כן היה נחשב כלא נגד זה הבעטליר"! ועל אף כוחו העצום והנורא "אף על פי כן עדיין אינו יכול לרפאות את הבת מלכה, שהיא השכינה, כללית נפשות ישראל".

כך שהמתקרב אליו - על אף שיזכה להסתופף בצל צדיק נפלא ונורא שלא נמצא דוגמתו בכמה דורות - לא יזכה לרפואת נפשו בשלימות עד אשר יבוא אל הבעטלער...

רעיון זה, מופיע כבר בתיקוני זוהר, תיקונא עשרין וחמשה. שם מדבר רבי שמעון בר יוחאי על כנסת ישראל השוכבת מעולפת וחולה בגלות, ובתוך דבריו הוא מספר:

ואיחי חולה בגלותא, וכמה אסיין תלמידי חכמים קא משתדלן לגבה, בכמה בוסמין וריחין דשושנים תפוחים ואגוזים ורמונים, ולא אתחזרת רוחא לגבה בהון בגלותא

א. דברינו אלה הם ע"פ דברי רבי נחמן מטולטשין במכתבו הידוע, בו הוא מקשר בין כל אלו הגילויים, וכותב: "אחר פורים קורין פרשת פרה, בתחילה הוא פור כי פורים על שם הפור ואחר כך נעשה פרה. וכל זה הכנה לפסח, שפתותיו שושנים וכו'. ומרומנו בתורה הקדושה צירוף פורים בהפסוק שמדבר מענין פסח. ותנועת הניגון ברמיזות העיניים והידיים הקדושים והנוראים שהיה מראה לנו תלמידו הקדוש, מורי ורבי מוהר"ת זצוק"ל, גם כן אי אפשר לבאר אפילו פנים אל פנים, מכל שכן בכתב. ובפרט מה שהתחיל אחר כך בקול רם וחזק: בתחילה היה כל התחלות מפסת, ועל כל כן המצוות הם זכר ליציאת מצרים. "און היינט" [= והיום] ומשך בקול נעימה "און היינט" כמה רגעים, ונשאר בשתיקה. מה נאמר ומה נדבר, אשרינו שאונונו זכו לשמוע כל זאת, ובפרט איך שגילה לנו מרן מוהר"ת ז"ל עד היכן שמתנוצץ בלבו הוץ כל זאת בכמה צירופים. ואחר כך תיכף גילה התיקון של הויד מזמורים בפרטיות, והזהיר אז לדורות בהבטחה גדולה בעדים נאמנים שיעמוד בעזרתנו סלה תמיד כל מי שיבוא על קברו הקדוש והנורא וכו', ואחר כך תיכף סיפר המעשה הנוראה ביראה עילאה דעילאה של הזיין בעטלירם, ואחר כך תיכף אחר פסח נסע לאומאן. וכל זאת גילה רמזים מורנו ורבנו מוהר"ת ז"ל, שהכל אחד והכל קשר אחד וכלול בהדיבור "און היינט". ובההמשכה הקדושה שמשך תיבת "און היינט" באריכות נועם. און היינט צריכין לגלות המזמורים בפרטיות ולהבטיח הבטחה הנ"ל, און היינט צריכין לספר המעשה הנ"ל ולסיים "און איך הייל זיא" [= ואני מרפא אותה]. און היינט צריכין לנסוע לאומאן ולנטוע מקום קדושתו לדורות עולם באומאן, טוב להודות לה' על אשר זכינו לידע מכל זה ולהתנוצץ בלבבנו איזה מעט ממצוץ מן החרקים, ולבאר כל זאת אי אפשר בכתב" (עלים לתרופה, מכתבי רבי, ה).

במרעא דילה, ולא דפיקו אתחזרת לגבה. עד דיייתי רעיא מהימנא רחימו דילה. דאתמר ביה הרועה בשושנים, ואייתי לה תפוח, ושני לחוטמא. וארחא ביה, ואשתמודעת לגביה, הך הוא דכתיב מנחם משיב נפשי, מיד חזרת רוחא ודפיקו לגבה.

(תיקוני זוהר דף ע"ב)

כמה וכמה צדיקים מנסים להתעסק ברפואת נשמות ישראל, "וכמה אסיין תלמידי חכמים קא משתדלן לגבה", כשכל אחד מנסה את כוחו להחיות את השכינה המעולפת, ולהחזיר לה את רוח החיים.

הם לא סתם מנסים, אלא יש להם גם מה להציע: "בוסמין וריחין דשושנים, תפוחים, אגוזים, ורימונים" - השגות והארות רוחניות נשגבות, מכל הסוגים והמינים.

אך למרות הכל, "לא אתחזרת רוחא לגבה בהון בגלותא במרעא דילה, ולא דפיקו אתחזרת לגבה. עד דיייתי רעיא מהימנא רחימו דילה". כל זמן שהצדיק הגדול, נשמת 'משה משיח', אינו מגיע אליה, אין לה רפואה...

ובהגיעו, הוא מוציא את הרפואות המיוחדות משלו, ו"מיד חזרת רוחא ודפיקו לגבה".

בההוא זמנא שבחת ליה "כתפוח בעצי היער פן דודי בין הבנים".

(שם)

השכינה משבחת אותו ואומרת: ישנם הרבה בנים, צדיקים נשגבים, אך "דודי" - הצדיק הגדול, נשמת משה משיח - "כתפוח בעצי היער" ביניהם...

מ"י ירפא לך

עתה נפנה נא אל נבואתו וקנינתו של ירמיה, ונראה כיצד רמז שם על הסוד בו אנו עוסקים.

ירמיה הנביא מקונן על כלל ישראל, ואומר:

מה אעידך מה אדמה לך הבת ירושלם, מה אשנה לך ואנחמך בתולת בת ציון, כי גדול פים שברך מי ירפא לך.

(איכה ב, יג)

ע"פ פשט, "מי ירפא לך" נאמר בלשון שאלה ותמיהה; מאחר ששברך גדול כים, מי הוא זה שיוכל לרפאות אותך? אך ע"פ סוד, נאמרים הדברים בניחותא; מאחר ששברך גדול כים, לכן רק ה"מי", הוא זה שירפא לך!

"מי" - מספרה חמישים - ומרמזת על ספירת הבינה, ורק היא זו

שיכולה להביא רפואה ומזור לשבר הגדול כ"ים". וכדברי זוהר:

גדול פים שברך. ואי תיקא דלית לך קיימא ואסנתא, מ"י ירפא לך! ודאי ההוא דרגא סתימאך עלאה דכלא קיימא ביה, ירפא לך ויוקים לך.

(זוהר ח"א דף א ע"ב)

שכן, כגודל השבר - גודל הרפואה, ומאחר שהשבר גדול כ"ים" - שמספרו חמישים, ומרמזו על שער החמישים שמצד הטומאה - חייבת גם הרפואה לבוא אך ורק מה"מי", שער החמישים שבקדושה.

כי היא אשר על לדה כל רפואת מחלתנו אשר נחלינו ונשברנו במחלה אחר מחלה, בשבר אחר שבר, עד כי גדל פ"ים שברנו. (זה ה"ים", גימטריא נון, רמזו על שער הנון דסטרך אחרא. אשר זה לצמת זה הוא כלול מכל מחלות ומקאובי הנפש עד אין תכלית).

(כוכבי אור, חכמה ובינה, טז)

ובאחרית הימים, כאשר "הרשעים פים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט" (שעיה נז, כ), וגלי משברי הים גועשים ורועשים, שוטפים ומטביעים - אין מי שיוכל לרפאות את השבר הנוראי, אלא הצדיק שהשיג את שער החמישים, ועליו נאמר "מי ירפא לך"!

אילו לא היה השבר גדול כ"ים", היינו יכולים להסתפק ברפואתם של כל שאר רופאי הנפשות, שזכו להשיג ולגלות רפואות יקרות ונפלאות, הנמשכות אף הן בשורשן מספירת החכמה והבינה. אך מאחר שהשבר גדול כ"ים", אנו חייבים את הנשמה שהשיגה את ה"מי" בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו, נשמת 'משה משיח', רבינו הקדוש.

ועתה מאלינו נדע ונבין פחות משפה מן הים כמה שנקרא בשם "נחל גובע מקור חכמה", שזה הוא השם של מדת הבינה פידוע ליודעי הן. **כי אם רבות בנות עשו חיל להשיג השגות הנמשכות מאתה וממדת החכמה וכו', אבל להדבק ולהפלה בה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו, לא יקום עוד בישראל זולת "העלית על כלנה", פידוע ומיבן כל זה בספרי אמת.**

(שם, הקדמה)

ומאשר השיג זאת רבנו ז"ל במלואו דמלואו שאין למעלה מזה, על כן התפאר ברפואת הבת מלכה שמרמו על כנסת ישראל!

(שם, יד)

ב. וכמבואר שם בזוהר ובמפרשים, כיצד כל אלו מרמזים על הארות רוחניות מהספירות העליונות: "בוסמין וריחין דשושנים" הם הארה מנה"י דאימא הנקראת שושנה העליונה, "תפוחים" הם הארה מתג"ת, "אגוזים" הם הארה מיסוד, ו"רימונים" הם הארה מנצח והוד.

ג. וראה עוד בזוהר פרשת פנחס: "וכען צריך אסיא, למנדע בכמה דרגין אסתלק דפיקו דההוא חולה בגלותא דאדום, דאתמר עליה שחולת אהבה אני. דהא כמה אסיין אתכנשו עליה, למנדע קץ דמרעא דילה, באלין דפיקין, ולא הוה חד מנייהו דאשתמודע בהון, דדפיקו דההוא חולה, לא כל אסיא בקי לאשתמודע ביה!" (זוהר הקדוש ח"ג דף רטו ע"ב).

ד. כך הוא גם ע"פ דברי חז"ל במדרש: "כי גדול כים שברך, א"ר חולפאי מי שהוא עתיד לרפאות שברו של ים הוא ירפא לך, א"ר אבין מי שאמרתם לו שירה על הים זה אלי ואנוהו הוא ירפא לך" (איכה רבה, פרשה ב).

כי על פן מלואו דמלואו פֿוה: **”מם, מם יוד ואו דלת”** עם התבות והכולל במקסר **”נחל נבע מקור חקמה”** עם התבות. ועם שני כוללים הוא במקסר **”נחל נבע מקור חקמה”**. וזה אשר גם פתיכתו פשוט ומלא פֿוה: **”מי, מם יוד”** במקסר שמו הקדוש **”גחמו”** עם האותיות.

(שם)

ומי שיתעקש לקבל רפואה לשברו הגדול כים, באמצעות רפואותיהם וגילוייהם של שאר הצדיקים הנוראים והנשגבים - גם אם יקבל מוהם הארה נפלאה, ורפואות רבות למחלות וותיקות - יישארו תחלואיו של אחרית הימים, חשוכות מרפא.

שכן, גם אם המחלות הישנות והוותיקות, ניתן למצוא להם רפואה בשאר מקומות. הרי ש"המחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם", אין אפשרות להתרפאות מהם אלא באמצעות ה"רפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם", והבלתי מתרפא בהם אבדה תקוותו חס ושלום".

וכדברי רבי אברהם ב"ר נחמן:

מבאר מדברי רבנו ז"ל לענן הצדיקים יחידי הדורות, שקדם ירית הצדיקים לזה העולם, יש ביכלת להיות איש פשר ועובד את ה', גם זולת זה הצדיק ותורתו, ומשפך לזה העולם אין ביכלת פֿלל לזכות וזולת ותורתו למה שצריך לזכות".

יכפי הנראה מדבריו הקדושים שזה נמשך מדרכי השם יתברך בהנהגת העולם זה לעמת זה. ובירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם, **נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם, ושאיין ביכלת לעמד כלל כנגדם, אם לא בסגלות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העתים, והבלתי מתרפא בהם אבדה תקותו חס ושלום.** ולפי כל זה תבין ותבונן ברב ועצם חייב והקרח הלמוד בתורה שבנסתר שזכינו עלי ידי רבנו ז"ל. **כי הן המה התבלין המכרחים להיצר הרע שבעת הזאת. שעל זה אמרו חכמינו ז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין'** (מסכת קדושין דף ל' ע"ב).

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, יא)

גם אם אולי לא אבדה תקוותו להיות צדיק רגיל, אבל להתרפא מה"מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם", אבדה תקוותו...

הרפואות החדשות לאחרית הימים

ואכן, הרפואות שבספרי רבינו הם רפואות חדשות שלא נודעו מעולם, ומיועדים במיוחד למחלות החדשות שאף הן לא נודעו מעולם...

כי מעולם לא היו עדין רפואות הנפש באלה שמועילים אפלו לחולים אנושים שבעתים הללו בעקבות משיחא.

(עלים לתרופה, מכתב מיום א' וישב תקצ"ד)

ורפואות אלו לא ניתן למצוא בשום מקום אחר, שכן "אין כל מלאך ושרף ולא שום איניש די ביבשתא" שהשיג אותם בשלימות, ורק בספרי רבינו ניתן למוצאם.

וכפי שמתבטא רבי שמואל הורביץ וכותב:

שרבנו ז"ל שהוא **הצדיק האמת והרופא נפשות עד ביאת משיח, הניח כל הרפואות של כל חולי הנפשות**, וכל האוצרות הגנוזים העליונים, שאין כל מלאך ושרף ולא שום איניש די ביבשתא הגיע להם בשלמות, הניח זאת בתוך תורתו וספריו הקדושים:

(מכתבי שמואל, 1)

ומה שנתגלו בדורות הללו בעוקבות דמשיחא סודות נוראות פֿאלו, הוא פֿעין שמובא בלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ל': **"כל מה שהחולה גדול ביותר, צריך רופא גדול ביותר" ... ועתה עתה שאנחנו ירדנו בעקבות דמשיחא למדרגה נמוכה ושפלה עוד יותר מגלות מצרים, בבחינת כי גדול כים שברך', לכן אנחנו צריכין להתקון ומ"י ירפא לך' - להמשיך תקונים משער הנון, לכן נתן רשות לגלות דברים נוראים פֿאלו וכו'.**

(תולדות שמואל, שנת תרע"ג, ט"ז אדר ב')

גם אם מדורו של רבינו, התחדשו - לפי ראות עינינו - עוד מחלות ממחלות שונות ומשונות, אשר לא שערום אבותינו אף לפני כמה עשרות שנים, הרי שרבינו הקדוש צפה את כל זאת מראש, והקדים בתורתו מעשיותיו ושיחותיו תרופה למכותינו. שכן,

רבנו הקדוש והנשגב והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה **ידע כל מה שיעבר עליך עד הסוף, וכבר הקדים רפואות נוראות למכותינו האנושות, על ידי כל התורות והמעשיות והשיחות וההתגלות אלקות שהאיר בדעתנו.**

(עלים לתרופה, מכתב מיום ה' במדבר תקצ"א)

והוא דואג גם לאחר הסתלקותו, לפקוח עיני המקושרים אליו, למצוא בספריו הקדושים את הרפואות המוכרחות לנפשם בכל עת ועת. וכדברי רבי געצ' במכתבו:

ועוד יש פֿאן יתרון לטובה, שגם אחר הסתלקותו הקדוש ישגיב בכחו לזכך נפש המקושרים אליו, לפתח עיניו בספריו הקדושים, **לכון כוננתו הקדושה, למצוא כל הרפואות המכרח לנפשו בכל עת!**

(מכתב רבי געצ')

מכל הנזכר לעיל מובן כי עלינו מוטל להשליך מאתנו שכל עצמנו לגמרי ולהתחיל מחדש לבוא לבית הספר הכולל בו כל מיני תקוני הדעת שבעולם לכל אֶחד ואֶחד כפי ערכו ומדרגתו, הוא למוד ספרי רבנו ז"ל. וכשזוכנו השם יתברך לחתך ולחפר בהם באמת על מנת לשמור ולעשות ולקיים. ובפרט לקיים צווי רבנו ז"ל לעשות מתורה תפלה, ועל כל פנים לקבץ לעצמו בכל יום איזה שעה בהתפלות המיסדות על הלקוטי מוהר"ו הקדוש, אז בעזרת השם יתברך **בנדאי נמצא רפואות ותקונים לנפשנו, כפי העת והזמן כפי תשוקת לבנו.**

(גבורות שמשון, מכתב כב)

וככל שנשיקע בכך יותר, כך נזכה יותר ויותר לרפואת הנפש בשלימות.

וזה ברור אצלנו, אשר רבנו ז"ל עוסק לרפאות את הנפשות החלושות, ובפרט להמקריבים אליו. וכמוכּוּן, **כפי מדת ההתקרבות להרופא פו מקבלים הרפואות! לכן צריכים להשקיע כל הכחות שבעולם להתקרב להצדיק האמת שצדק "און איה הייל זיי" [= ואני רופא אותה] ולקבל מאתו את העשרה מיני נגינה שמחזק ומרפא את כל מיני חולים, וכל מיני חצים שנוקרו בו.**

(שארית יעקב, מכתב לו)

ולהנצל מזה העולם הנסיון, אין עצה עתה בדורות האלו כי אם לעסק בספרי רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש, כי הם חיינו וארך ימינו עתה. **כי מי שאינו עוסק בהם בתמידות, אין אני יודע איה הוא חי?! כי כל תורה וכל הלכה הוא ריצעפט (= מרשם) אחר להחיות הנפש והגוף בזה ובבא. ואנו נפשות חלושות מאד שהס"ם לועס אותנו בכל יום בשניו, ורבנו ז"ל ותלמידו הקדוש הם דאקטורים פֿאלו, שיכולין להחיות נפשות הלעוסים מבין שניהם, ולעשות אדם לשבת על הכסא, רק אם יקבלו הריצעפטין (= מרשמי הרפואה) שלהם. ולהיות בקיאים בהלכה ושלא לפול משום דבר, רק נתחיל בכל עת לקרב עצמנו מחדש לרבנו ז"ל בחשק חדש ולעין היטב בדברי רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש איה הם רוצים להחיות אותנו ולא חס ושלום להפך, ובנדאי יהיה לנו אחרית טוב.**

(נתיב צדיק, מכתב עט)

כך שהמסקנה הברורה העולה מכל הנ"ל, היא - מה שהיה פשוט וברור אצל כל אנשי שלומנו לדורותיהם - שהרפואה היחידה לכל תחלואי נפשנו, נמצאת אך ורק אצל רבינו הקדוש ולא בשום מקום אחר!

שכן:

מעת שנתגלה דרך רבנו ז"ל אין לנו דרך אחר, אלא דרכו וענינו. והוא נקרא הצדיק שבדור הזה, וכל תקוננו תלוי אה בו. כי הוא כבר הכין רפואות למחלות שנתחדשו בדור הזה דיקא, ועל כן אין רפואתנו אלא על ידו!

(מכתבי שמואל, כא)

ותדע אחי נ"י, **שעתה אין יכול לרפאות הבת מלכה שהיא נפשתינו, כי אם מי שיכול לשורר עשרה מיני**

נגינה, שהם כל התורות וכל התפלות וכל העצות הקדושות. ובלעדין לא ירים איש את ידו ואת רגלו לרפאות עצמו בסם אחר! רק קשמקבלים מקדם אלו הרפואות, אזי בכל מתרפאין.

(שארית יעקב, מכתב לו)

חולה גדול חייב רופא גדול...

כשאנו רואים לנגד עינינו "צדיק נפלא ונורא, וחידוש נפלא שלא נמצא דוגמתו בכמה דורות" - אנו יכולים לטעות ולחשוב שההתקרבות אליו היא זו שתביא לנו את רפואת נפשנו. שהרי אם הוא צדיק שכזה, "הלוואי שאהיה מקודם כמוהו" ואז אלך לחפש אולי אחר הבעטלער שגדול ממנו...

אך טעות היא זו. שכן:

כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר, על פו אין להאדם לומר: "די לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וירא ה', אף שאינו מפלג במעלה, כי הלאי שאהיה מקדם כמהו". אל יאמר כו! כי אדרבא, כפי מה שידע אנוש בנפשה גדל פחיתותו וגדל רחוקו שנתחק מאד מהשם יתברך, כל אֶחד ואֶחד כפי מה שידע בנפשו. וכמו כן כל מה שיודע בעצמו שהוא מרחק ביותר, צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהינו שיחזיר ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד.

(ליקוטי מוהר"ן, ל)

חולה אנוש החולה במחלה הנחשבת לחשוכת מרפא אצל כלל הרופאים, וישנו רק "חיד מומחה", פרופסור גדול המתמחה בריפוי מחלה זו - יכול גם הוא לטעות ולחשוב בראותו רופא מוצלח ובריא לנגד עיניו: "מה לי לחפש אחר הפרופסור הגדול, די לי אם אתקרב לרופא פשוט זה, כי הלוואי שאהיה מקודם בריא כמוהו"...

אך לאמתו של דבר, לשוטה גמור ייחשב. שכן, גם אם הרופא שלנגד עיניך הוא אכן בריא ושלם, הוא לא מסוגל לרפאות אותך מתחלואיך, ולגרום לך להיות בריא כמותו...

כי באמת, מי שמקרב עצמו לקטן במעלה, אף על פי שהוא טוב ממנו הרבה וכנגדו הוא צדיק, אף על פי כן אינו מועיל לו, מחמת שהוא חולה גדול ביותר ששקטן במעלה אינו יכול לרפאות חללי נפשו העצומים.

(ליקוטי הלכות, בשר בחלב ה, א)

ואף אם לא מדובר ב"קטן במעלה", אלא ב"צדיק נפלא ונורא, וחידוש נפלא שלא נמצא דוגמתו בכמה דורות" - הרי שכלפי המחלות החדשות של אחרית הימים: "אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה!"...

כך שבימינו אלה, מי שלא יחפש "אחר הצדיק הגדול ביותר דווקא", הבעטלער בלי הידיים - ימצא את עצמו חשוך מרפא חס ושלום.

וכך אמר רבינו הקדוש:

העולם אומרים שאין צריך לבקש גדולות, ואני אומר שצריך דוקא לבקש גדולות, לבקש ולחפש אחר הצדיק

1. כלשון מוהר"ת בליקוטי הלכות המובא לעיל.

2. לשוני המדויק הוא: "אף על פי כן לא די שאינו מועיל לו, מחמת שהוא חולה גדול ביותר שקטן במעלה אינו יכול לרפאות חליי נפשו העצומים, אף גם הוא מקלקלו הרבה". אך אנו לא צייטטנו את המודגש, אלא את החלק הראשון, כי את החלק של הנוק בהתקרבות לצדיק שאינו הגדול ביותר במעלה, נבאר במאמר נפרד א"ה.

הַגְדוּל בְּיֹתֵר דְּוָקָא! וְכַךְ מְבַאֵר מִזֶּה בְּסִפְרֵים שְׂצָרִידָה לְחַפְשׁ וְדִיקָא אַחַר הַצְדִּיק וְהַרְבֵּי הַגְדוּל בְּיֹתֵר (לְקוּטֵי מוֹהְרֵ"ן ל').

(שיחות הר"ן, נא)

וְאַנְחֵנו חוֹלִים גְּדוּלִים עַל הַנֶּפֶשׁ, לְכֹן אַנְחֵנו צְרִיכִים לִילָךְ לְהִרְפּוֹא הַגְדוּל בְּיֹתֵר, הוּא רִבְנוּ הַקְדוּשׁ בְּחַל גִּבְעַ מִ'קוֹר חֻכְמָה, וְלִנְסֵעַ אֵלָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁנָה לְאוּמָאן.

(תולדות שמואל, שנת תרס"ב, פרשת עקב)

ואף לגבי כוחות המרפא הגנוזים גם באוצרותיהם של כל שאר הצדיקים - הרי שגם אם הם נראים לעיני כל קורא בספריהם בכל הדרתם ויפעתם - עדיין אנו חסרים את ה'אמצעים' שירפאו אותנו ויתנו לנו את האפשרות לזכות אליהם.

וכפי שכבר כותב מוהר"ת בדורו:

כָּל הַמַּחְבְּרִים שֶׁל עֲקֹשׁ רוּצִים לְחֹזֵק וּלְעוֹדֵר אֲבָל אֵין לָהֶם כְּלֵי אֲמָנוּת שְׁקוֹרִין גִּיצִיג וכו', וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ו' בלק ת"ד)

שונה מכך רבינו הקדוש, שמלבד המדרגות הנשגבות והנוראות עליהם הוא מדבר, הוא גם נותן לנו את העצות כיצד להגיע אליהם, מהמקום הנמוך שלנו. וכפי שאמר:

אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלִים נִפְלְאִים מְאֹד, רַק הַחֲסָרוֹן שֶׁאֲנִי בְּעַצְמִי מְכַרְחַח לַעֲשׂוֹת בְּעַצְמִי אֵת הַכְּלֵי אֲמָנוּת שְׁקוֹרִין 'גִּיצִיג'.

(חיי מוהר"ן, שיא)

הוא לא רק משווק 'כלים נפלאים מאד', אלא גם עושה בעצמו את ה'כלי אומנות' שבאמצעותם מייצרים את אותם כלים.

כְּלוֹמֵר, שֶׁרִבְנוּ נָתַן לָנוּ וְהִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ כָּל כֶּה בְּשִׁפְעַ וּבְיָד רַחֲבָה, שֶׁלֹּא רַק אֵת עַצְם הַעֲצוֹת הוּא נָתַן לָנוּ, אֶלָּא גַם אֵת כְּלֵי הַמְּלָאכָה, אֵת הַ'גִּיצִיג' כִּיצַד לְבַצֵּעַ אֵת עֲצוּתוֹ.

(דיבורי אמונה, חלק ב, שיחה כח)

בחנותו של רבינו ניתן למצוא, לא רק את הסחורות היקרות והנדריות ביותר שלא נמצאות בשום חנות אחרת בעולם, אלא אף עצות ו'תבלין' כיצד לסחור עם אותן סחורות יקרות...

וכפי שכותב רבי נתן ב"ר יהודה, לאחר שמאריך לתאר במכתבו [שהעתקנו במאמר הקודם] את נפלאות הסחורות שבחנותו של רבינו:

וְעוֹד נִמְצָא שֶׁם כָּל מִינֵי תְבַלִּין לְהַסְחוֹרוֹת, לְזָכוֹת לְסוֹחַר הַסְחוֹרוֹת!

(נתיב צדיק, מכתב יב)

זהו אחד החילוקים הבולטים בין תורת הצדיק הגדול נשמת משה ומשיח, לתורתיהם של שאר הצדיקים.

וְזֶה הַחֲלוּק שֶׁפִּינן גְּבוּאָת כָּל הַנְּבִיאִים לְגְבוּאָת מִשֶּׁה וְכו', וְזֶה הַחֲלוּק גַּם עֲכָשָׁיו בֵּין הַצְדִּיקִים, שֶׁיֵּשׁ צְדִיקִים שֶׁכָּל סִפְרֵיהֶם וְדִבְרֵיהֶם הֵם רַק הַתְּעוֹרוֹת וְכו'. וְאֵף עַל פִּי שְׂפָה טוֹב מְאֹד, אֲבָל אֵף עַל פִּי כֹן עֲדוֹ אֵין מְקַבְּלִין מִשֶּׁם עֲצָה, אֲבָל עֲקָר הוּא הַצְדִּיקִים שְׂזוּכִין לְקַבֵּל מִתּוֹרָתָם וְסִפְרֵיהֶם עֲצוֹת, שְׂזָהוּ בְּחִינַת גְּבוּאָת מִשֶּׁה שֶׁנָּתַן לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא כְּלֵה עֲצוֹת, שֶׁנִּמְשָׁכִין מִיְחוד הַפְּנִימִי וְכו'.

(ליקוטי הלכות, תחומין ה, כא)

כך שגם אם בשאר הספרים והחצרות ניתן למצוא הארות ומדרגות רוחניות, התעוררות נפלאה והתלהבות עצומה וכיו"ב,

אֲבָל זֶה יִדְעֵנוּ מִכַּכְר שְׂאִין נִמְצָא בְּשׂוֹם מְקוֹם עֲצוֹת נִפְלְאוֹת אֲמִתּוֹת כְּמוֹ בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים, וְכִמוֹ הַדְּבָרִים שֶׁנִּדְבְּרוּ בִּינֵינוּ שֶׁנּוֹבְעִים מִדְּבָרֵי הַקְדוּשִׁים שֶׁקִּבְּלָנוּ בְּכַתֵּב וּבְעַל פִּה'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ה' למב"י תקצ"ז)

ועל אף שכולם עוסקים לחזק את נפשות ישראל ולהורות את הדרך הישר, אבל:

לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיַּחַזֵּק כָּל כֶּה בְּעֲצוֹת נִפְלְאוֹת כְּאֵלוֹ כְּמוֹ אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְנוּ ז"ל, אֲשֶׁר מִיַּחַזֵּק וּמְקִים וּמְשִׁיב אֵת כָּל הַנִּפְשוֹת אֲפִלּוּ הַיְרֻדִים מְאֹד מְאֹד, בְּכַמְהָ מִינֵי לְשׁוֹנוֹת עֲמָקִים וְתַמִּימִים. וְכֵלָם נִלְקָחִים מִמְּקוֹם שֶׁנִּלְקָחִים, דְּלִית מַחְשָׁבָה תְּפִיסָא תְּפִין.

(סו)

סוף דבר הכל נשמע:

הרפואה היחידה לְשִׁבְרֵי אחרית הימים הגדול כ"ים, אינו אלא ה"מי" - רבינו הקדוש, אשר צפה מראש את תחלואי הנפש החדשים, והכין רפואות חדשות אשר לא נודעו מעולם.

ואם לא די בכך, אף הכין לנו את ה"גיצייג" - העצות והחיוזוק שנותנים לנו את היכולת להשתמש עם אותן תרופות יקרות וחדשות.

"שם נמצא צדיק, ושם, ושם"...

אחר כל הדברים האלה, נפתח לנו הפתח להבין את תכסיסו הערמומי של הבעל דבר, בראותו את האדם נוסע אל הבעטלער הגדול:

הוא מִפְנֵה אותו לנסוע ולהסתופף בצילם של כל "מפורסמי הזמן", גם אם הם "גדולים במעלה מופלגת מאד מאד" - העיקר לא לרופא הגדול ביותר...

גם אם שאר 'מפורסמי הזמן' הם שנואי-נפשו, הרי שכשניתן להשתמש בהם להסיט את האדם מדרכו אל הרופא היחיד שמסוגל לרפאותו, ולהשאירו חולה, הוא מוכן לעשות גם את זאת...

וכפי שרמז לנו רבינו ב"מעשה מרב ובן יחיד":

שם מסופר על בן יחיד שנכסף לנסוע אל הצדיק האמת, המאור הגדול, והבעל דבר מתגבר בכל כוחו למנועו מדרכו:

... וְנִסְעוּ וּבָאוּ לְקַרְעֻטְשָׁמַע לְלוּן, וּמְצָאוּ שֵׁם סוֹחַר, וְהִתְחִילוּ לְסַפֵּר עִמּוֹ כְּדַרְךְ הַסוֹחְרִים, וְלֹא גָלוּ לוֹ שֶׁהֵם נוֹסְעִים לְשָׁם, כִּי הָרַב הָיָה מְתַבְּשׁ בְּעֲצָמוֹ לוֹמֵר שֶׁנּוֹסֵעַ לְאוֹתוֹ הַצְדִּיק. וְהָיוּ מְדַבְּרִים מְעֻסְקֵי הָעוֹלָם, עַד שֶׁבְּסוֹבִיב הַדְּבָרִים הִגִּיעוּ לְסַפֵּר מְצַדִּיקִים, הִיכֹן נִמְצָאִים צְדִיקִים, וְסַפֵּר לָהֶם שֶׁשֵׁם נִמְצָא צְדִיק, וְשֵׁם, וְשֵׁם. וְהִתְחִילוּ הֵם לְדַבֵּר מִהַצְדִּיק שֶׁנִּסְעוּ אֵלָיו. הַשֵּׁיב לָהֶם: זֶה? (בְּלִשׁוֹן תַּמָּה) הֲלֹא קָל הוּא: ... עֲנֵה אֲבִיו וְאָמַר לְבָנוּ: הֲרֵאִיתָ בְּנִי, מַה שְׂפָה הַסוֹחַר מְסַפֵּר לְפִי תְמוֹ, וְהֵלֵא הוּא נוֹסֵעַ מִשָּׁם. וְחִזְרוּ לְבֵיתֵם.

(סיפורי מעשיות, מעשה מרב ובן יחיד)

בהמשך התברר ש'סוחר' זה אינו אלא הס"מ בעצמו.

וְזֶה הַסוֹחַר הַנִּיחַל הָיָה הַס"מ בְּעֲצָמוֹ, שֶׁנִּדְמָה לְסוֹחַר וְהִטְעָה אוֹתָם.

(סו)

אך אז כבר היה מאוחר; הבן כבר הסתלק, ולא נשאר לאביו אלא לצעוק "חבל חבל, חבל על דאבדין ולא משתכחין".

וכאן מגלה לנו רבינו הקדוש את דרכו של הבעל דבר:

הוא יספר לך על כל הצדיקים שבדור. הוא אף ימסור לך את הכתובות המדויקות - "שם נמצא צדיק, ושם, ושם". העיקר, אל תיסע אל הצדיק אשר אצלו נמצאת רפואתך...

וכך כותב הרה"ק מטשעהרין, ברמזיו על מעשה זו:

סְפּוֹר נִפְלֵא וְנוֹרָא וּמוֹסֵר הַשְּׁפָל, אֵיךְ הַבַּעַל דְּבַר מִתְגַּבֵּר וּמְשַׁדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹתָיו לְמַנּוּעַ מִלְּהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הָאֲמֵת, וְהַעֲקָר מִהַצְדִּיק שֶׁבּוֹ תְלוֹי כָּל תְּקוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְכֵל מַה שֶׁהָאָדָם גְּדוּל בְּיֹתֵר וַיֵּשׁ בּוֹ מְדַרְגָּה וּבְחִינָה גְבוּהָ בְּיֹתֵר מִתְגַּבֵּר עָלָיו לְמַנּוּעַ בְּיֹתֵר

... וְעַשֵּׂר הַהִתְגַּבְּרוֹת הָיָה לְמַנּוּעַ מִלְּהִתְקַרֵּב לְצְדִיק זֶה דְּוָקָא, אֲבָל גַּם הַבַּעַל דְּבַר הָיָה מְרַצָּה שִׁיתְקַרֵּב לְצְדִיקִים אֲחֵרִים, וְיָכוֹל לְהִיוֹת שְׂאֵלוֹ הַצְדִּיקִים שֶׁסַּפֵּר לָהֶם הַבַּעַל דְּבַר (בְּפָנֵים בּוֹ מִתְחַלֵּה) שֶׁשֵׁם נִמְצָא צְדִיק וְשֵׁם וְשֵׁם - יְכוֹל לְהִיוֹת שֶׁהֵם גַּם כֹּן הָיוּ צְדִיקֵי אֲמֵת [!] רַק שֶׁלֹּא הָיוּ בְּמִדְרַגַּת וּמַעֲלַת זֶה הַצְדִּיק שֶׁבּוֹ הָיָה תְלוֹי שְׁלָמוֹת נַפְשׁוֹ שֶׁל כֹּן הָרַב וְשְׁלָמוֹת תְּקוּן כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ.

(רמזי המעשיות, מעשה מרב ובן יחיד)

בצר לו, מוכן הבעל דבר להפנות את האדם "ליחידי גדולי צדיקים נפלאים שהיו חידושים מיוחדים בכמה וכמה דורות" - כשכל כוונתו הרעה היא אך ורק שלא ימצא האדם את הרפואות החדשות למחלותיו החדשות...

וכך כותב רבי שמואל הורביץ:

עַל עֵינֵינוּ הַהִתְקַרְבוֹת לְהַצְדִּיק וְהַהִתְפַּלְלוֹת בְּשֵׁם הַצְדִּיק צְרִידָה לְהִתְאַזֵּר בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת, וְעַל זֶה מְנִיחַ עֲצָמוֹ הַבַּעַל דְּבַר לְאָרְפוֹ וּלְקַרְבוֹ יוֹתֵר מִהַכָּל, וְיִגְזִיחַ לוֹ לְעִבּוֹד כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת, וְגַם יִסִּיתָהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ שֶׁפֶה יֵשׁ צְדִיק וְכו' וְפֶה יֵשׁ צְדִיק וְכו' (כְּמוֹכָא בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל רַב וְכוּן יַחֲדָי). וְגַם יִדְמָהוּ וַיִּרְאֶהוּ שֶׁפֶה מִתְּפַלְלִים יוֹתֵר בְּכּוֹנֵה וְכו'

ופה אהבת חברים וכו', ובלבד שיפרידהו ויעקרהו ממקור חינתו, מהצדיק האמתי.

... כִּי לְהַבְעֵל דְּבַר כְּדָאי הַכָּל, וּבִלְבָד לְהַפְרִידוֹ וּלְהַפְרִישׁוֹ מִהַצְדִּיק וּמִשְׁמוֹ הַקְדוּשׁ. וְעַל כֵּן צְרִידָה כָּל אֶחָד לְהַשְׁכִּיל וּלְהַבִּין הַהַפָּךְ, שֶׁבְּמַחְשַׁבְתּוֹ צְרִידָה לְוֹתֵר אֲפִילוֹ עַל הַכָּל, וּבִלְבָד שְׂיִזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק וּלְהַקְרֵא עַל שְׁמוֹ!

(מאמר התקשרות לצדיק האמת)

לכבוד חג הפורים הקרב ובא, נסיים בדבריו המבהילים של מוהר"ת על אודות הצדיק הגדול, ה"ראש בית", "הראש של כל הראשים שבעולם", אשר רק הוא יכול להביא את העולם לתיקונו בשלימות.

זהו לשונו:

עֲקָר מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל עֲמֻלָּה יִמַּח שְׁמוֹ הִיא רַק דְּיָקָא נְגִיד הַצְדִּיק הָאֲמֵת הַזֶּה, שֶׁהוּא הָרֵאשׁ בְּיֵת. כִּי עֲמֻלָּה הוּא בְּחִינַת רֵאשִׁית דְּסִטְרָא אַחְרָא בְּחִינַת רֵאשִׁית גוֹיִם עֲמֻלָּה, וְעַל כֵּן כָּל מִלְחַמְתּוֹ הִיא רַק כְּנֶגֶד זֶה הָרֵאשׁ בְּיֵת הָאֲמֵת, שֶׁכָּל הַדְּוֵרוֹת נִמְשָׁכִין מִמֶּנּוּ בְּבְחִינַת קוֹרָא הַדְּוֵרוֹת מְרֵאשׁ. כִּי עֲמֻלָּה אֵינוֹ רוֹצֵה לְהַלְחֵם לֹא אֵת הַקְּטָן וְלֹא אֵת הַגְּדוֹל, כִּי אִם עִם הָרֵאשׁ בְּיֵת בְּעֲצָמוֹ ... וְזֹאת הַקְּלִפָּה הַרְעָה שֶׁהוּא הִמְן עֲמֻלָּה, כָּל תַּחְבּוּלוֹתָיו וְכֵל מִלְחַמְתּוֹ הִיא: לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים שֵׁם הַצְדִּיק הָאֲמֵת הַזֶּה, שֶׁהוּא הָרֵאשׁ בְּיֵת הָאֲמֵת.

כִּי קְלִפַּת עֲמֻלָּה מְרַצָּה שִׁיתְקַרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְכָל הָרֵאשִׁים שֶׁבְּעוֹלָם, לֹא מְבַעֲרָא הָרֵאשִׁים שֶׁל הַסִּטְרָא אַחְרָא מִמֶּשׁ ... בְּוֵדָאי הֵן הוּא מְשׁוּשׁ דְּרַכּוֹ, וְעַל זֶה מְנִיחַ עֲצָמוֹ בְּוֵדָאי לְאָרְפוֹ וּלְקַרְבוֹ. אֶלָּא אֲפִילוֹ רֵאשִׁים שִׁישׁ לָהֶם חֶלֶק בְּקִדְשָׁה, שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים קְצַת, וְאֲפִילוֹ אִם הֵם צְדִיקִים [!] רַק שֶׁאֵין לָהֶם כַּחַ לְהוֹצִיא אֵת יִשְׂרָאֵל מִרַע לְטוֹב. עַל כֵּן מְרַצָּה עֲמֻלָּה שֶׁכָּל אֵלוֹ הָרֵאשִׁים יִהְיוּ גְדוּלִים וּמְפָרְסְמִים בְּשֵׁם גְּדוֹל בְּעוֹלָם, וְיִהְיֶה לָהֶם הַתְּנַשְׂאוֹת גְּדוּל, וְכֵל כְּוִנָּתוֹ הַרְעָה רַק כְּדֵי לְהַעֲלִים עַל יְדֵי זֶה שֵׁם הָרֵאשׁ בְּיֵת הָאֲמֵת, שֶׁהוּא הָרֵאשׁ שֶׁל כָּל הָרֵאשִׁים שֶׁבְּעוֹלָם, וְהוּא הַבַּעַל הַבֵּית הָאֲמֵתִי שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁעַקֵּר תְּקוּן כָּל בְּנֵי עוֹלָם לְשׁוֹב לֵה' יִתְבַּרְךָ הוּא עַל יְדוֹ דְּיָקָא!

(ליקוטי הלכות, שבת ד, ט)

פ. וראה במכתב אחר: "ותהילה לאל קיבלוני בכבוד קצת בבראד ודיברתי עם החסידים דשם כמה דברי תורה מאדמו"ר זצ"ל והיה יקר בעיניהם מאד, וכמה אמרו בפירוש שהחייתי מאד את נפשם הרעבה לדיבורים כאלה שאינם נמצאים בשום מקום" (עלים לתרופה, מכתב מיום ה' פנחס ת"ד).

כאשר

אומרים "רבי אלטר טפליקר", אומרים: חסיד

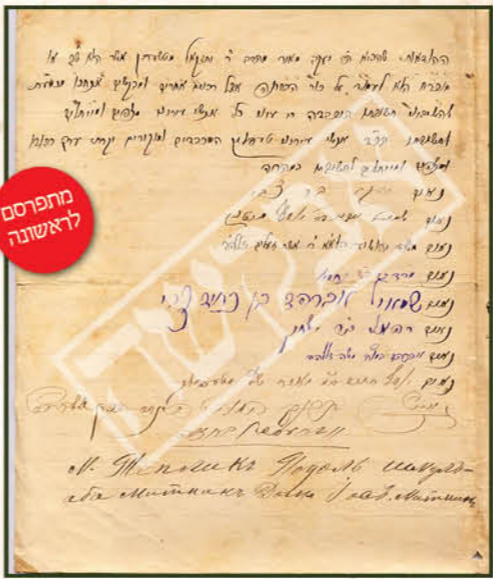
ברסלב אמיתי, שורשי, שדברי רבינו הקדוש היו טובעים ברמ"ח אבריו וש"ה גידיו, וכענף חי המחובר לאילן הגדול, הצמיח פירות ופירי פירות, הלא הם החיבורים היקרים והמתוקים אשר הוציא מתחת לעטו, שקירבו ומקריבים רבבות נפשות לה' יתברך בדרכו הקדושה של רבינו. רבי משה יהושע נולד בעיר טפליק הסמוכה לאומן, לאביו רבי אשר זעליג בזשיליאנסקי שהיה מתלמידי מוהרנ"ת, בשנות תרט"ו-ט"ז לערך. בימי נעוריו חלה מאוד, והוסיפו לו את השם 'אלטער' (=זקן) כסגולה לאריכות ימים, כינוי שהשתרש ולימים הכל קראו לו בשם זה, מלבד כאשר קראו לו לעלות לתורה.

אביו היה תלמיד חכם מופלג ועסק בלימוד דרדקי שנים ארוכות, בשל בקיאותו היו רבים פונים אליו בשאלות בלימוד, עד שדבק בו הכינוי "הרבי ר' זעליג". כך כותב עליו בנו רבי אלטר: "מופלא ומופלג בתורה גריס באורייתא תדירא וראת חטאו קודמת לחכמתו, שפל ברך ומצויץ במידת ענותו, מו"ה אשר זעליג זצלה"ה שקבע ישיבתו

כשתים עשרה שנה ישב רבי אשר זעליג על אדמת הקודש, מתוך עסק התורה והעבודה, עד שנסתלק למרומים ביום י"ט טבת תרנ"ח בשנת השבעים לחייו. בשימות רבי אלטר מאותה שנה, כותב הוא:

"הנני לרשום להיות לזכרון לי וליוצאי חלצי: אבי מורי ורבי המופלג בתורה, הגה

בתורה ובתפלה יומם ולילה, העניו ושפל ברכ, מו"ה אשר זעליג הכ"מ, בהמנוח מו"ה נחום יהודה זל"ה, ואמי הצנועה מ' פעסי רבקה בת ר' משה יהושע ז"ל, וזקנתי הצנועה מ' חיה ציפורה בת ר' צבי ז"ל, נסעו מביתם מפה טעפליק לארץ הקדושה ביום א' ל"ג בעומר שנת תרמ"ו, ובאו לעיר הקודש צפת ת"ו ביום ו' עש"ק ט"ו סיון שנה ה"ל. וזקנתי הצנועה ה"ל שבקה לן חיים בשמונה עשר יום לחודש כסליו שנת תרמ"ז בעה"ק צפת ת"ו, בשנת השמונים לימי חייה, ונקברה שם. ואמי הצנועה ז"ל שבקה לן חיים

מכתב מחשובי קהילת טפליק לאחד מגדולי הדור בענין חזקת הדינות, בכתב ידו של ר' אלטר שאף נמנה בין החותמים

ספר ליקושי תפילות ועליו רישומי שנות בעליו, ר' אשר זעליג ובנו ר' אלטר מטפליק

ביום ו' עש"ק עשרים ימים לחודש כסליו שנת תר"ן בעה"ק צפת ת"ו, בשנת הששים וארבעה לימי חייה, ונקברה שם בעה"ק צפת ת"ו סמוך אצל קבר זקנתי ה"ל. ואבי מורי הכ"מ שבק לן חיים בעה"ק צפת בשנת השבעים לימי חייו, ביום ה' פ' שמות, תשעה עשר יום לחודש טבת שנת תרנ"ח, ונקבר שם בעה"ק צפת, ונפטר בשם טוב אשר אין דוגמתו. וזקני המופלג בתורה, המנוח ה"ר נחום יהודה ב"ר קלונימוס קלמן, נפטר פה בעיר טעפליק בשנת הששים לימי חייו, ביום ה' ט"ו ימים בחודש תמוז, שנת תרכ"ו. השי"ת יעזור שנזכה לילך בעקבותם אני ויוצאי חלצי, ויהיו למליצי יושר בעדי ובעד זרעי וזרע זרעי".

בבית זה הספוג תורה וחסידות, גדל. עודנו עול לימים וכבר קולטות אוזניו של אלטר'ל שיחות קודש בתורת רבינו הקדוש מפי אביו ומיתר התלמידים הדרים בטפליק. לבד מזאת גם נוסע הוא עם אביו אחת לכמה זמן לאומן ולברסלב, ושם סופג אל קרבו מן האוצר של יראת שמים.

"שמעתי מאבי מורי ז"ל, יתוב הוא לימים בהקדמת ספרו 'השתפכות הנפש', אשר פעם אחת ישב אדמו"ר זצ"ל בחדרו ובכה כל כך הרבה מאוד לפני השי"ת,

סעד את אביו ר' אשר זעליג לפני הסתלקותו. ר' נתן טרוביצר עם בנו הצעיר מנדל, צפת שנת תרס"ו לערך

הקלויז משך אליו רבים גם שאינם מחסידי ברסלב, והשירה ממעמקים בעת התפילה היו כוח משיכה אדיר לבני נעורים שבאו להסתופף בין כתליו. "חסידי ברסלב בטפליק היו גאים בכך שרבי נחמן עוד התפלל שלהם" - כותבים העיירה

גאים בכך שרבי נחמן עוד התפלל בקלויז שלהם" - כותבים כותבי קורות העיירה.

בהגיע אלטר'ל לפרקו, השיאו אביו אשה כשרה ויראת ה', מרת דישל בת ר' יוסף, בנו של ר' שמעלקע סירוטה (=ברוסית 'תום') מהעיר ברסלב - הלא הוא בנו חורגו של מוהרנ"ת מזוגתו השניה מרת דישל. אבי חותנו רבי שמעלקע, איש כשר וירא ה' מאנשי שלומנו היה, ואף בעל-מנגן שחיבר כמה ניגונים שהשתרשו בקרב אנ"ש.

מאשתו זו נולדו לרבי אלטר בנו בכורו ר' יוקיל - שהיה חתן רבי אהרן ב"ר מיכל נכד

קלויז מזמן רבינו

רבים מתושבי טפליק היו מאנ"ש, והקלויז דחסידי ברסלב - שעמד עוד מזמן רבינו הקדוש - משך אליו רבים גם שאינם מחסידי ברסלב, ההתלהבות והשירה ממעמקים בעת התפילה היו כוח משיכה אדיר לבני נעורים שבאו להסתופף בין כתליו. היות וטפליק סמוכה לאומן, שימשה היא כאכסניית מעבר לרבים מאנ"ש בדרכם לציון רבינו. "חסידי ברסלב בטפליק היו

מוהרנ"ת, בנו השני ר' שמואל שמעלקע, בנו ר' אליעזר, בנו ר' דוד (נפטר בצעירותו), ועוד כמה בנות.

לימים, משהתאלמן, נשא רבי אלטר את מרת מלכה בתו של רבי נחמן מטולטשין תלמידו הנאמן של מוהרנ"ת, לאחר שנתגרשה מבעלה רבי נתן בייטלמכר בעלותו לארץ ישראל.

בד בבד, התמסר רבי אלטר מנעוריו בכל מאודו למלאכת הכתיבה, עד שהרבה מכתבי הקודש של רבינו ומוהרנ"ת ותלמידיו נשתיירו למשמרת עולם בזכותו, כאשר יורחב להלן.

להשקות אילנות

מנעוריו התמיד רבי אלטר בלימוד התורה עד שקנה בקיאות עצומה בנגלה, בנסתר ובתורת רבינו. הגאון הרב שמשון אהרן פולונסקי רבה של טפליק, נהג לבקש ממנו בכל פעם שהוצרך לנסוע מהעיר, שימלא את מקומו וישיב לשאלות אנשי העיר בענייני הלכה.

בסעודה שלישית, או בזמנים אחרים בהם נתאספו אנ"ש, היה רבי אלטר לומד לעתים קרובות בספרי רבינו בחן ובנעימות. מלבד בניו, אף שארי בשרו ונכדיו היו חסידי ברסלב נאמנים, בהם אחיינו ר' יצחק דאכאוונער, נכדו ר' אהרן בזשיליאנסקי. מחותנו רבי מיכל נכד מוהרנ"ת, בנו ר' אהרן ונכדו ר' נח גארש מברסלב, בדרכם לאומן היו סרים לטפליק ושובתים שם יחד עם רבי אלטר ומשפחתו ויתר אנ"ש.

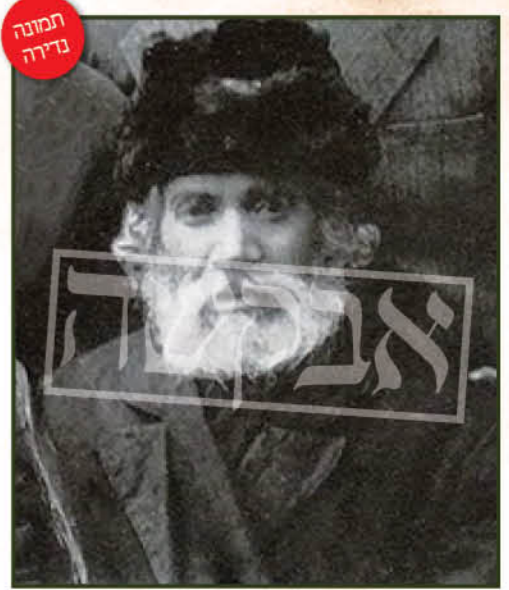
את עותתיו הקדיש רבי אלטר לעבודת השם, ללימוד התורה בהתמדה ולעבודת התפילה וההתבודדות, שומר היה על הזמן מכל משמר, והכל בהצנע לכת. כאביו, בחר

להתאבק בעפרה הקדוש. מראה עדה"ק צפת

עיר מגורי אביו. סמטה בצפת של מעלה

אף הוא לעסוק לפרנסתו במלאכת הקודש של המלמדות, וכך החל לשמש כמלמד לנערים בני שלוש-עשרה, עמם למד

דוגמה לחסיד אמיני המתהלך בתמימות ר' אברהם שטרנהארץ

ביקש ממנו למלא מקומו בזמן העדרו. הרב מטפליק רבי שמשון אהרן פולונסקי

מצפת כתב לו רבי נתן טרוביצר: "ואנכי הייתי אצלו בעת החולי, ודיברנו עמו מאדמו"ר הקדוש - מהנחל נובע מקור חכמה, והרבה דיבר עמנו, ואמר לנו שרואה שהוא צריך להסתלק. אף שאנכי אמרתי לו שבשנה אשתקד גם כן הייתם חולים והשי"ת עזר לכם, וגם היום לא יעזוב אתכם. ואמר לנו שיודע שמזה החולי לא יקום, ורק אמר לנו המדרש בענין משל שבכה על שהיה במקום שהיה ביכלתו ללקוט אבנים טובות ומרגליות בלי שום יגיעה ובשם יהיו שוין הרבה. רק אנחנו אמרנו לו מאדמו"ר הק' שאמר, כשאני הולך לפניכם אל תפחדו כלל"

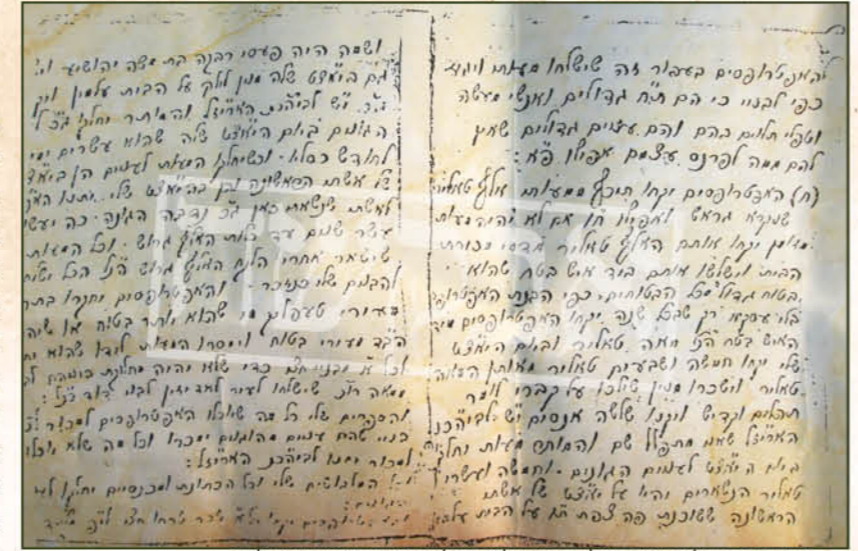
גמרא רש"י תוספות, ואף חומש ותהלים. לימודו היה בבהירות רבה והוא החדיר בתלמידיו אהבת תורה ויראת שמים. אחד מאנ"ש שנקלע פעם לחדר לימודיו עם הנערים, התפעם מהמראה שנגלה לעיניו: יושב רבי אלטר ומסביר לתלמידיו את פרק י"א שבתהילים "למנצח לדוד בה' חסיתי... כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו" כשהוא מבאר להם את דברי נעים זמירות ישראל בתמימות שכזו ובחן של אמת, והתלמידים יושבים לפניו פעורי פה ושותים בצמא את דבריו, והשפעתם הקדושה ניכרת על פניהם.

מתאספים בחנות לדבר מהרבי

בין אנ"ש מטפליק היה החסיד ר' נחום כהנא, שהיתה לו חנות בעיר, בה היו נוהגים אנ"ש להתאסף מדי יום בצהרים כאשר החנות דלילה מקונים, לעסוק בספרי רבינו. היו מגיפים את תריסי החנות מבפנים, ואף רבי אלטר היה מגיע, והיו לומדים יחד ומשוחחים שיחת חברים בעבודת השם.

גם המקורבים מפולין זכו לקבל לעתים מרבי אלטר מכתבי חיזוק וכשביקש ממנו ר' יצחק מאיר קורמן מלובלין שישלח לו כרך אחד של 'לקוטי הלכות' - אוצר נדיר באותם ימים, השיב לו רבי אלטר: "בקשתו להשיג עבורו ספרי לקוטי הלכות לשלוח לו - ידע כבודו כי בכל לבי ונפשי רצייתי למלאות בקשתו, אך אצלי בעצמי לא נמצא מכל ספרי לקוטי הלכות רק עקועמפלאר (=עותק) אחד מכל חלק ונצרכים לי בעצמי, כי אי אפשר לי להיות בלעד, רק הראיתי מכתבו לידידו הר' נחום כהנא ודיברתי הרבה על לבו שיחפש בין אמתחת ספריו, אולי יש אצלו שני ספרים מחלק אחד מספרי לקוטי הלכות והבטיח לי כי ישלח לכבודו ספר לקוטי הלכות אחד"

והוא מוסיף וכותב למקורבים בלובלין: "והנה ידידי, חיזוק ואמצו לעסוק בדברי אדמו"ר זצ"ל הק' ובספרי לקוטי הלכות הק' וללמוד בהם הרבה, כי בוודאי יועילו לכם הרבה לעבודת השם יתברך ובהם תמצאו עצות ודרכים ישרים בכל עת ובכל שעה, כי רק על ידי דיבורים כאלה וכאלה יכולים לעמוד נגד התגברות היצר הרע אשר בכל יום מתגבר ומתחדש על האדם, לולא דברי התחזקות כאלה - לא היו יכולים לעמוד כלל כנגדו והן אמנם שהבעל דבר נתן לו

שוב דעת מופלגת. צוואתו של ר' אשר זעליג בשילאנסקי, בכתב יד בנור אלטר

עצה להעלים אור גדול ונורא כזה ומחמת זה יש רבים רבים אשר לא זכו להנות מאורו הקדוש, אך אתם, אם השם יתברך ריחם עליכם להטעימכם מעט מצוף אמרוטיו, עליכם להשתדל לעסוק בדבריו הקדושים המחיים נפש כל חי, ואם הבעל דבר רוצה להחליש דעת האדם שיאמר נואש ובלתי אפשרי לו לשוב אליו יתברך - כבר הודיע לנו אדמו"ר הקדוש זצ"ל את התורה אומרה לאלקי בעודי..." (ערה"ח ניסן תרס"ה, נדפס בספר מי הנחל).

רבי אלטר, שחי ונשם את ענין רבינו הקדוש בכל נימי לבבו, שש ושמוח עם כל שמועה טובה על מקורב נוסף או ספר חדש שיצא לאור; "גם ידע כבודו" - הוא מבשר בחזונו לידידו החסיד הגדול רבי ישראל קרדונר - "אשר בשבוע העבר קבלתי על ידי פאסט (=דואר) מלובלין ספר המדות שנדפס שם מחדש בהידור ויופי גדול עם המראה מקומות של הרב הקדוש מטשערין זכרונו לברכה על הדף. גם הדפיסו על הדף עוד מראה מקומות מהרה"ק שר התורה וכו' הרב צדוק הכהן ז"ל מלובלין... גדולים מעשי השם, מי האמין לשמועתינו, שבתוקף הסתרה שבתוך הסתרה שבמדינותינו, יתקרבו לאדמו"ר הקדוש זצוק"ל בפולין נפשות יקרות לומדים מופלגי תורה יראי השם ועוסקים בהדעת הק' של רבינו זצ"ל ומפיצים מעיינותיו חוצה בלי עזרת אנשי שלומנו הישנים" - - - (כו ניסן תר"ע, שם).

רחוק מגינונים

אנשי שלומנו ידעו את גודל ערכו, למרות שנהגו בו ככאחד מהחבראי. סיפר החסיד רבי לוי יצחק בנדר, שכבואו לראשונה כנער צעיר לאומן, ועוד קודם לכן בפולין שמע את שמעו של רבי אלטר מטפליק מחבר

ומלקט הספרים 'משיבת נפש' והשתפכות הנפש, והנה רואה הוא איך כל מכריו וגם הצעירים שבהם פונים אליו בשם "אלטר", כשהעיר להם כי מן הראוי לכנותו בתואר ר', ענוהו "נו, כבר רוצה

אתה לעשות כאן רביים? אין דבר זה נוהג במקומנו". מידת התמימות והפשיטות שלו בעבודת ה', היתה לאות ולמופת. הרב רבי נחמן מטשעהרין המליץ עליו את הכתוב מתהילים "אשכילה בדרך תמים" שלמרות שמשכיל וחכם הינו מטבעו, הולך הוא בדרכי התמימות והפשיטות. ידידו החסיד רבי אברהם שטרנהארץ - אשר יחדיו שאבו את מימי הנחל מבארו של הרב מטשעהרין כמו משאר אנשי מוהרנ"ת - ברצותו להמחיש למקורבים החדשים היאך יש לנהוג בתמימות ופשיטות בדרכי רבינו הקדוש בלי שום חכמות כלל, אומר היה להם: "הביטו על רבי אלטר, התבוננו בדרכי עבודתו, המושתתת כולה על אדני התמימות והשכל הישר בלי עקמומיות".

כמונה מרגליות

ועת עומד היה בתפילה, היו הדיבורים יוצאים מפיו בעריבות נפלאה בכחינת "מיין מתיקין" בחן ובנעימה. בעת הקיבוץ הקדוש באומן בימי ראש השנה, היה הוא המתחיל את התפילה לפני העמוד מ'אדון עולם' עד 'המלך', והיה צועק כל תיבה ותיבה בנעימות ומתיקות עצומה, כמלקט שושנים ופרחים נאים, וסיפרו אלו שזכו לשמוע את תפילתו, שלא היתה מילה מ'אדון עולם' ועד 'המלך' שלא שמעה יוצאת מפיו בקול ברור וצח. אחריו היה ניגש כחזן מ'המלך' ואילך רבי אברהם שטרנהארץ, ורבי אלטר נשאר היה עומד מתפלל בבימה והיה רבי אברהם ממתין בכל פסקה מהתפילה עד

שיסיים רבי אלטר, ואז היה מתחיל תפילתו כשליח ציבור. ולמתיקות הזאת בא על ידי ריבוי התבודדותו, כי על כן מתבודד מופלג היה הזמן רב היה מבלה על שיחה בינו לבין קונו, ולא בכדי זכה הוא לחבר את החיבור הקדוש והנפלא 'השתפכות הנפש' שהפך את דרך הקודש של ההתבודדות, הדרך הישן שדרכו בו אבותינו מעולם, לכבושה לרבים.

הסתלקות של ברסלבר חסיד

בחדש טבת דשנת תרנ"ח, הגיעה אל רבי אלטר טלגרמה מצפת שבארץ הקודש, בה התבשר כי אביו הצדיק רבי אשר זעליג נסתלק לעולמו ביום י"ט טבת, כדי שישב עליו שבעה ויאמר קדיש עבורו.

כעבור כמה ימים, הגיע אליו באמצעות הדואר צרוד מכתבים מצפת, בהם גולל בפניו ידידו רבי נתן טרוביצר את ימיו האחרונים של אביו והסתלקותו למרומים, רבי אלטר העתיק אותם למשמרת בתכריך כתבי ידו.

"הנני לבאר לכבודו איך נפטר אביו המנוח הקדוש ז"ל" - כתב לו רבי נתן - "היינו, כבר היה חולה מאחר סוכות, אך אעפ"כ היה הולך בכל פעם להתפלל בבית הכנסת בציבור, ורק כזה ערך ששה שבועות שהיה חולה מאד על ההוסט (= שיעול), וכן הרגלים שלו היו נפוחים ולא היה יכול לילך, ורק פעם בשבוע היה הולך להתפלל בצבור - בעת שהוקל עליו החולי. ונפטר בשם טוב, היינו, כל העיר אומרים עליו שבחים בשוק, שהיה איש כשר ופשוט ועניו באמת ושפל

ספר 'לשון חסידים' דפוס ראשון למברג תר"ז עם הוספה בכתב ידו של רבי אלטר כי שם הספר עולה כמנין 'נחמן בן צבי אריה'

ש י ו ד ע
שמוזה החולי לא יקום, ורק אמר לנו המדרש בענין משל שבכה על שהיה במקום שהיה יכולתו ללקוט אבנים טובות ומרגליות בלי שום יגיעה ובשם יהיו שוין הרבה. רק אנהנו אמרנו לו מאדמו"ר הק' שאמר, כשאני הולך לפניכם אל תפחדו כלל.
"ונפטר בלי ד' סמוך לבוקר חמישי, י"ט טבת, ולא עיכב ותיכף ומיד בא לקבורה, וכמעט כל העיר היו אצל הלויה וכו'. ידידו נתן מטיראוויצע. מקום מנוחת אביו המנוח הק' ז"ל בין אנשים מכובדים יקרים".
מכתב נוסף שהגיע מצפת, היה מהאפטורופסים שמינה רבי זעליג על עזבונו, הלא הם רבי שלום באביטש מבראטשאן - ברדיטשוב, רבי נחום אתרוג - ממונה כולל רומניה בא"י ולימים רבה של צפת, ורבי נתן טרוביצר, שהעתיקו לו את

ברך
ולא נגע זכוב. והיה יושב ולומד בעצמו ועם אנשים בבית הכנסת האריז"ל - אורח חיים ומשניות, וכעת כל הביהכ"נ בוכין שאין כדוגמתו, שכל מה שאחד שאל אותו בענין לימודי - היה משיב כהלכה. חבל על דאבדין ולא משתכחין בעולם הזה, אבל בעולם הבא נמצאים וחיים חיים ארוכים - רק נחמר מסיטרא דיין.
"ואנכי הייתי אצלו בעת החולי, ודיברנו עמו מאדמו"ר הקדוש - מהנחל נובע מקור חכמה, והרבה דיבר עמנו, ואמר לנו שרואה שהוא צריך להסתלק, אף שאנכי אמרתי לו שבשנה אשתקד גם כן הייתם חולים והשי"ת עזר לכם, וגם היום לא יעזוב אתכם. ואמר לנו

הצוואה שכתב אביו. בצוואתו, רבי זעליג בישוב דעת מופלאה כשנה לפני פטירתו, הסדיר את כל ענייני הקבורה, תשלום שכר למתפללי המנין שיתקיים בביתו בשבעה ושיאמרו תהילים על קברו ביארצייט, כתובת אשתו ועוד, ולגבי הירושה ציווה: "הבית שיש לי כאן, ימכרו האפטורופסים תיכף אחר מלאת ימי, ואותם הדמים שיקחו בעד הבית וכן המעות מזומן אם ישאר אחר מלאת ימי, והן החובות שיה' לי ביד אחרים אחר מלאת ימי, והן המעות שיה' להם מן המטלטלין שימכרו אותם - ישלחו לבניי לחו"ל, אחד שמו משה יהושעי - ונקרא בפני כל אלטער, ואחד שמו דוד - יושב בעיר לאדיזין סמוך לעיר טעפליק ... ולמצוה גדולה יחשב להאפטורופסים בעבור זה שישלחו מעותי ויגיע כפי לבניי, כי הם תלמידי חכמים גדולים ואנשי מעשה וטפלי תלויים בהם, והם עניים גדולים שאין להם ממה לפרנס עצמם אפילו פרוטה אחת... והספרים שלי, כל מה שיוכלו האפטורופסים למכור לצורך בניי שהם עניים מהוגנים, ימכרו, וכל מה שלא יוכלו למכור יתנו לביהכ"נ האריז"ל. וכל המלבושים שלי וכל הכתונת ומכנסיים, יחלקו לעניים הגונים" (צוור הכתבים נתפרסמו לראשונה בקובץ 'שיבולים' יב באדר תש"ע).

לחסידי ר' נחום כהנא היתה חנות בעיר, בה היו נוהגים אנ"ש להתאסף מדי יום בצהרים כאשר החנות דלילה מקונים, לעסוק בספרי רבינו. היו מגיפים את תריסי החנות מבפנים, ואף רבי אלטר היה מגיע והיו לומדים יחד ומשוחחים שיחת חברים בעבודת השם

ספר 'משיבת נפש' לרב מטשערהין. דפוס ראשון תרל"ד, ועליו הכיתוב 'שייך לר' אלטר בושייאנסקי'

מעינות של החזקות. הספר הקדוש 'משיבת נפש' דפוס ראשון למברג תרס"ב

במחיצת הרב מטשערהין

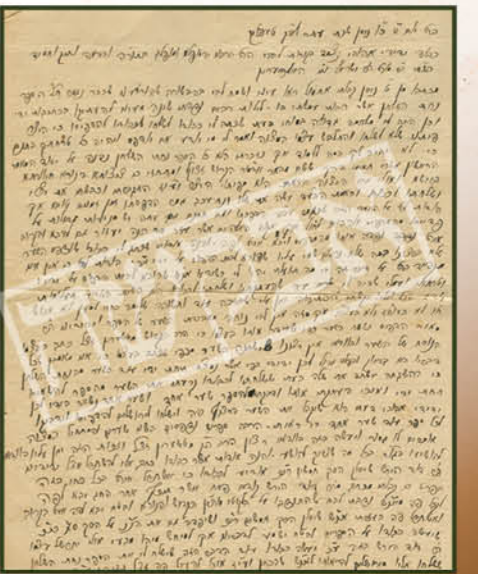
זכה רבי אלטר לשאוב את מימי הדעת מתלמידי מוהרנ"ת, אולם יותר מכל הסתופף במחיצת הרב רבי נחמן אב"ד טשערהין, שתה בצמא את דבריו וקיבל ממנו שפע שיחות קודש, מאמרים וחידושים, אשר הקנו לו את דרכו של צדיק האמת. גם את דרכו בלימוד ספרי רבינו קיבל הוא ממנו, כאשר ניתן לראות בחיבורו על ליקוטי מוהר"ן אשר נדפס לימים בשם 'מי הנחל'. בספרו זה, הולך הוא בעקבות רבו הרב מטשערהין ב'פרפראות לחכמה' ואף פעמים רבות שולח הוא לעיין בדבריו, ופעמים שאף הוסיף

עסק בהרפתת ספריו. ר' שמאל מאיר אנשיין

ל' דבריו הם בדיוק ובפלט גדול. שער ספר 'נחת השלחן' ששלח ר' אלטר לאדו ההדפסה

לילות רבים נדתי שנה מעיני העתיק. מכתבו של ר' אלטר לר' ישראל קרדוני בענין הספר 'נחת השלחן'

ששינו מנוסח השער המקורי שנכתב על ידי הרב מטשערהין בעצמו. הוא שלח אל רבי ישראל מכתב בעניין, וצירף שער אחר כדי להדביקו לאחר ההדפסה בנוסף לשער הראשון:

"ראו עיני ושמוח לבי בהשורה שהודיעוני שכבר נגמר תהילה לאל הספר נחת השלחן אשר רבות עמלתי בו, לילות רבים נדתי שנה מעיני להעתיקו..."

"והנה, אודות שכתב לי כבודו שנדפס השער שלא ברצונו במה שלא נרשם שמי עליו שהובא לבית הדפוס על ידי גם כן - הודות לה' כי אין אני מקפיד ב"ה על דבר זה, כי מה תועלת יהי לי שידעו אנ"ש שהובא לבית הדפוס על ידי וטרחתי ועמלתי שהיה לי עד שהעתקתי ושלחתי לכבודו, הלא השי"ת היודע תעלומות יודע הנ"ל ואילו בקשתי שזכות הזה יגן עלי שאזכה עוד לתשובה שלימה בחיים, למען לא אבוש ח"ו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

"אך מזה אין לבי נוחה; מאבדת השער של הספר, וידידנו הר' מאיר הדפיס נוסח השער כפי שסידר אותו בעצמו, כי הרה"ק מטשערהין זצ"ל כתב בעצמו הנוסח של השער ובוודאי אין רצונו שישתנה השער מכפי שכתב בעצמו, כי אני מאמין שכל דבריו הם בדיוק ובפלט גדול. לכן ידידי, כפי אשר נמצא מתחת ידי עוד השער מהנחת השלחתי לכבודו קרעתי את השער מהספר להשאירו תחת ידי ואנכי העתקתי אותו ודבקתי להספר שער אחד ושער אחד נשאר בידי. לכן ידידי אהובי, דעתי היא שיקבלו את השער הרצוף פה וישלחו לירושלים להדפיסו וידביקו לכל ספר עוד שער אחד, כי ראיתי הרבה ספרים נדפסים בשני שערים והמתחיל במצוה אומרים לו גמור ויעשה בזה בוודאי רצון הרה"ק מטשערהין זצ"ל וזכות הזה יגן עליו בוודאי בגשמיות ורוחניות בכל מה שצריך להיושע".

ואמנם במהדורות הבאות נדפס הספר עם שני השערים יחד.

בצל קורתו של הרב מטשערהין, קיבל רבי אלטר את היקוד והתבערה לא זו בלבד לעשות רצון צדיק ולקיים עצותיו בתמימות ובפשיטות, אלא גם להפיץ מעיינותיו חוצה, לייפות ולפאר עניין הצדיק האמת בעולם כולו.

הוא שם לנגד עיניו את המטרה הנעלית, לדלות ולהשקות מתורת רבינו ולהרוות צימאון עמך ישראל באחרית הימים האלה,

ומן השמים זיכוחו שלחיבוריו חלק חשוב בהמשכת אורו של רבינו על פני הדורות עד ביאת משיחא. בעקבות רבו הלך וחיבר ספרי ליקוטים וקיצורים, על פי דברי הרב מטשעהרין: "בדאי יש רשות, ולא עוד אלא, שהוא מצוה וחובה על כל אחד מישראל, לעשות קיצורים מחידושי תורתו של הרב רבי נתן ז"ל לקרב הדברים ביותר לכל המדינות שבישראל ולזכות את הרבים ביותר על ידי חידושי תורתו ז"ל" (הקדמת אוצר היראה)

משיבת נפש

בראשית עסקו בזה, הגה רבי אלטר את הרעיון להביא לדפוס ספר אשר יקבץ את דיבורי ההתחזקות הנוראים והעצומים מספרי רבינו ומוהרנ"ת, כלשון השער "הספר הקדוש הזה מאמץ ומחזק כל הנפשות העייפות והחלושות והנידחות, ומודיע להם שגם ממקום שהם, יכולים לחזור ולשוב אליו יתברך ואין שום יאוש בעולם כלל".

הספר הוא למעשה אות באות כפי שסידרו הרב מטשעהרין בחיבורו 'אוצר היראה' אות 'התחזקות', בו הפליא לעשות כהביאו גם את דברי ההתחזקות הנסתרים בין שית' דברי רבינו ורבי נתן, ואף גם לתמצת אותם לסעיפים קצרים וקליטים, שיעמדו לו לאדם בעת צרתו.

את השם 'משיבת נפש' נתן כפי הנראה רבי אלטר (ואולי נרמז בו שמו משה יהושע ב"שלייאנסקי), "למען יוכל כל איש להשיב נפשו השוקקה לדבר ה', וידע אשר עדיין לא אבדה תקוותו חלילה", כלשונו בהקדמה.

מי שהתעסק בקדשים בהדפסת הספר, היה רבי ישראל קרדונר, אשר הוציאו לאורה בשנת תרס"ב בעיר למברג.

הספר הקדוש הזה שהחל לפוץ על פני תבל, השיב רבי-רבבות נפשות לאביהם שבשמים והכניס בהם התחזקות עצומה לעמוד על עומדם ולבלי להתרחק מהשם יתברך יהיה איך שיהיה.

אמונת עתיך

בשנת תרס"ד יצא לאור חלק מחיבורו 'אמונת עתיך' - מאמרים המדברים מהענין איך שצריך האדם לשמור

התחזקות חשובות לדורות. מכתבי מוהרנ"ת בכתב יד של ר' אלטר

עך את המכתבים לדפוס. ספר 'מכתבי מורנ"ת' ירושלים תר"ע

קרב רבבות נפשות להשם יתברך. הספר 'השתפכות הנפש' ממחברת פראמפל תר"פ

עצמו מאוד לקדש העת והזמן לחיות ימים טובים בעבודת ה' יתברך. ודרכים ועצות נפלאות והתחזקות גדול לזכות לזה. כי אין אבידה כאבדת הזמן. מלוקט מספר לקוטי מוהר"ן מאדמו"ר הקדוש נ'חל נ'ובע מ'קור ח'כמה הרב רבי נחמן זצוק"ל מברסלב ומספרי לקוטי הלכות שחיברם תלמידו הרב הקדוש רבי נתן... - נוסח השער במהדורה הראשונה, כאשר שם המחבר והמלוקט מרומז במילים "שמבאר בענין הרב והתלמיד שהם בחינת משה יהושע".

בספר זה, גם העתיק רבי אלטר מתוך חיבורו של הרב מטשעהרין 'נחת השולחן' שאז עדיין היה אצלו בכתב יד. מי שהביא את הספר לדפוס, היה רבי ישראל קרדונר שישב אז בלמברג ועסק בהדפסת הספר הקדוש 'מי מוהרנ"ת' חלק א', הוא סיפח בסוף הספר חלק מהקונטרס 'אמונת עתיך' עד סימן י"ז, וציין כי 'מחמת הוצאות הדפוס כי רבה היא, לא העתקתי רק את הקונטרס הקטן הזה ואי"ה עוד חזון למועד להוסיף עליו עוד דברים רבים המדברים מעניינים אלה".

רבי ישראל אף כתב הקדמה בה הוא מסביר כי דבר נאה הוא לחבר את הקונטרס הזה לספר 'מי מוהרנ"ת': "והנה נודע בין אנ"ש מה שדיבר פעם אחת מורנו הרב הקדוש ר' נתן זצוק"ל אודות אשר על הספר ח"י מוהר"ן אשר בו מספר מחייו הקדושים של אדמו"ר הקדוש מוהר"ן זצוק"ל - יחס השם 'חיים' ועל הספר 'מי מוהרנ"ת' אשר בו מסופר מהעתים אשר עברו עליו בעצמו - יחס השם 'מים', ואמר מורנו מוהרנ"ת זצ"ל כי אדמו"ר הקדוש זכה באמת לחיות בכל פעם חיים חדשים בהשגות נוראות ונפלאות... ועל כן לסיפור חייו הקדושים נאה להם באמת ליחס השם 'חיים'. אבל אנוכי אשר אין לי לינוק ולשאוב שפע ולקבל חיות כי אם על ידי אדמו"ר הקדוש אשר הוא חיי ואורך ימי, המשפיע עליי בכל עת חכמה ובינה ודעת... על כן השם 'מים' נאה ליחס על ספרי, אשר אספר בו מהעיתים שעברו עליי...".

"והנה באמת היה נודע לכל מכיריו אשר הכירוהו, שמיום התקרבותו לאדמו"ר הקדוש זצוק"ל, היה שומר את כל שעותיו ורגעיו בכל מיני שימור, והיה אוהז תמיד המורה-שעות לנגד עיניו, למען לא ילך שום רגע מימיו לאיבוד חס ושלום. וגם בעת נסיעתו וישיבתו על העגלה, הרבה ללמוד ולהתפלל ולצעוק לה' יתברך בכלות הנפש...".

"לזאת נתעוררנו להדפיס בסוף הספר ימי מוהרנ"ת (אשר כונתו ה' בהשם הזה כנ"ל) את הקונטרס הקטן הזה, שיבוא בו קצת מאמרים מדבריהם הקדושים המובאים בספריהם הקדושים, המורים ומלמדים ומחזקים את האדם שיוכה לחיות ימים טובים בעבודת ה'..."

השתפכות הנפש

בשנת תרס"ה הובא לדפוס ספרו הנודע של רבי אלטר "השתפכות הנפש", כשמו כן הוא 'מיוסד על הדרך הקדוש הישן' של תפילה והתבודדות, "שכל אדם בכל מה שעובר עליו וכל מה שחסר לו, הן בצרכיו הגשמיים והן בעבודת ה', על כולם ישפוך ליבו ונפשו כמים נוכח פני ה' ברחמים ותחנונים" כנוסח השער.

גם ספר קדוש זה, הדפיס ידידו ורעו רבי ישראל קרדונר, והיה זה כבר בירושלים עיר הקודש אליה עלה ברינה. רבי ישראל אף טרח ויגע להשיג תרומות עבור הדפסת הספר, והסכמה מחברי הביד"ץ דירושלים.

מאז ועד היום קירב הספר הקדוש הזה אין ספור נפשות לדרך הקודש של ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, כאשר כל יסודות ההתבודדות שבספרי רבינו ומוהרנ"ת מובאים בו בשפה ברורה ונעימה השווה לכל נפש.

פרקים נפלאים בפני עצמם הם ה'הקדמה' וה'פתיחה' שפתח בהם את ספרו, בהקדמה הולך הוא ומראה מספרי הקדוש איך שדרך התפילה היא הדרך שדרכו בה אבותינו ואבות אבותינו מעולם, מאדם הראשון, אבות העולם, הנביאים, ועד צדיקי הדורות האחרונים, ובלעדיה לא היו מגיעים למדרגתם. במבוא הספר, ליקט ליקוט נפלא על מעלת וכוח התפילה מגמרא בבלי וירושלמי, מפרשי הש"ס, זוהר, מדרשים ועוד, והנהגות מרבינו הקדוש בענין ההתבודדות.

גם כאן שם המחבר נרמז בשער הספר במילים "בענין הרב והתלמיד, שהם בחינת משה [ו]יהושע", כשהמילים 'משה יהושע' בולטות.

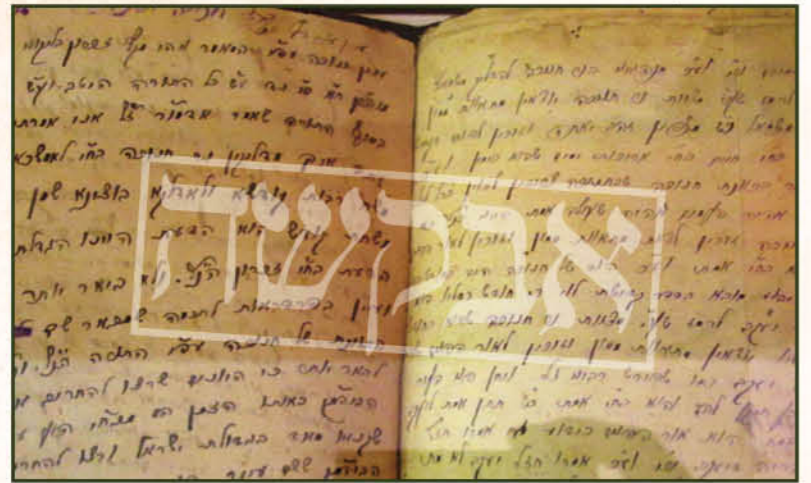
במהדורות הבאות, מתרע"ג ואילך, כבר צוין שם המחבר "מאתי הצעיר והדל שבחבורה משה יהושע המכונה אלטר בזשלייאנסקי מעיר טעפליק פלך פאדאליע..."

להאיר את הלילה הקדוש באור רבינו. הגדת 'אור זורח' ממוהר"ה ראשונה: ירושלים תרפ"ו שנדפסה ע"י ר' שנחאל מאיר אגנין

ספר 'מלי דבבות' דפוס ראשון פיוטרקוב תרע"ז

כמעין המתגבר. הספר 'מי הנחל' בכתב יד של ר' אלטר

ספר 'מכתבי מורנ"ת'

בשנת תר"ע, הכין רבי אלטר לדפוס קובץ מכתבים חדשים ממוהרנ"ת מתקופת המחלוקת והרדיפות, שלא נדפסו מעולם, בתוספת רקע וביאורים למכתבים. במכתבו לרבי ישראל מאותו זמן, הוא מיידעו: "גם ידע כבודו אשר שלחתי על ידי גיסי המופלג ר' אברהם חזן אחר חג הסוכות כשנסע לירושלים, את המכתבים של שנת תקצ"ד וצ"ה שלא נדפסו עדיין, בכדי להדפיסו שם. אנא יזכיר את גיסי הנ"ל שישתדל להדפיסם, אם על ידו בעצמו, או ימסרם ליד ידידו המופלג ר' שמעון נ"י מקרמנטשוק שהוא דיפיס, כמו שכתב לי כבודו מכבר" (מי הנחל עמ' קג).

ואכן, כשעלה רבי ישראל קרדונר מצפת לירושלים לחג השבועות, עורר את אנ"ש להדפסת המכתבים והם החלו לעסוק בכך. יגיעתו של רבי אלטר עשתה פרי וכעבור חודשים מספר נדפס בירושלים ספר 'מכתבי מורנ"ת' על ידי הנגיד ר' שמעון סיליינסקע מקרימנטשוק.

ההדרת 'ספר המידות' וליקוטי הלכות'

באותה שנה, תר"ע, כשנדפס בלובלין לראשונה 'ספר המידות' עם מראי מקומות מהרב מטשעהרין ורבי צדוק הכהן, שלח ר' יצחק מאיר קורמן מלובלין מכתב לטפליק בו ביקש מרבי אלטר שאם יש תחת ידו דבר חדש להוסיף למהדורה זו, שישלח אליו, רבי אלטר אכן נענה ושלה אליו בכתב ידו את סיפור השתלשלות גילוי של ספר המידות. אך מכיון שהמכתב הגיע לאחר גמר ההדפסה, הוא לא צורף אל הספר ובאותה מהדורה נדפס הסיפור בנוסח אחר מאת רבי ישראל כהן מטירוביצה.

אך כשנדפס לימים בשנת תשכ"ה הספר 'מי הנחל', צרף אליו ר' יצחק מאיר את הסיפור מכתב היד, ובהשגחתו יתברך נסתבב שדווקא הנוסח של רבי אלטר הוא שנכנס לבסוף לכל המהדורות של 'ספר המידות' ועד היום.

שנה אחר כך, בתרע"א, כשנדפסה כברדיטשוב המהדורה השניה של ליקוטי הלכות אורח-חיים, על ידי רבי יודל דאשעווסקי ורבי נתן טעטעווסקי, ונפלו בה טעויות, ערך רבי אלטר לוח התיקון על פי כרכי הליקוטי הלכות בכתב יד מוהרנ"ת שהיו אצלו, שצורף לספר. בתחילת מהדורה זו, כתב המביא לבית הדפוס בשם רבי אלטר, שיחה נפלאה מכתב יד רבי נחמן מטולטשין, ששמע ממוהרנ"ת, על גודל מעלת טבילת מקוה בכל יום (שיחה זו הוכנסה מאוחר יותר במעט שינויים בספר 'כוכבי אור').

מילי דאבות

עוד חיבור נפלא שחיבר רבי אלטר, הוא מסכת אבות עם פירוש 'מילי דאבות' - ביאורים הנובעים ויוצאים מספרי רבינו הקדוש, מלוקט מספרי הקדושים ומספרי מוהרנ"ת.

הספר נדפס בפייטורקוב בשנת תרע"ד, על ידי החסיד ר' מרדכי מנחם מנדל קיצקובסקי הי"ד, וצורף אליו גם הספר 'אמונת עתיך'. מי שסייע לר' מנדל בהעמדת כתב היד לדפוס, היה ר' שמואל פינקלשטיין.

גם בפתיחה לספר זה, נרמזו שמו בכתבו: "ועל כן בזאת המסכת דייקא פתח בה וסידר כל השתלשלות קבלת התורה ממושה ליהושע ומיהושע לזקנים..."

הגדת 'אור זורח'

חמדה גנוזה נוספת אשר קבע רבי אלטר בהיכל גנוי אוצרות הצדיק, היא ההגדה של פסח עם פירוש 'אור זורח' על פי ספרי רבינו הקדוש ומוהרנ"ת וכן מספרי הרב מטשעהרין. הגדה זו ראתה אור לראשונה בירושלים עיר הקודש בשנת תרפ"ו, שמונה שנים לאחר הסתלקותו של רבי אלטר על קידוש השם, על ידי החסיד רבי שמואל מאיר אנשין, שהדפיס לזיכרון רבו החסיד הגדול רבי אברהם ב"ר נחמן חזן, גיס המחבר.

רבים הם היושבים בליל-הסדר כשלפניהם פתוחה הגדת 'אור זורח' המלווה את כל סדרי וענייני הלילה הקדוש הזה, הן על פי נגלה והן על פי סוד, ומאירים אותו באורו הבהיר של בחיר צדיקיא.

מי הנחל

ארבעים ושש שנה אחרי הירצחו על ידי הרשעים בטפליק, ראה אור ספרו הנפלא של רבי אלטר 'מי הנחל' - ביאור יקר ונפלא על ליקוטי מוהר"ן. הספר נכתב בשנת תרנ"ח לערך, ובמשך קרוב לשבעים שנה היה ספון בכתב יד, שהועלה ארצה על ידי רבי יצחק מאיר קורמן.

מי שהוציאו לאורה, בשנת

תשכ"ה, היה החסיד רבי נתן צבי קניג, הכותב ב'הקדמת המו"ל': "זהנה הספר הקדוש הזה הוא ביאור ופירוש נפלא על ספר ליקוטי-מוהר"ן, אשר כמעט לא נמצא דוגמתו, כי המחבר הקדוש הזה מרוב גאונותו וגדלותו עשה אזנים לתורה ופירש ובייר וליבן כל סתום בדברי אדמו"ר, נוסף על כל זה שימוש בקודש פנימה תלמידי אדמו"ר מוהרנ"ת זיע"א, בפרט מה שקיבל מרבו המובהק הגאון הקדוש מוהר"ר נחמן אבד"ק טשעהרין זצ"ל, כל זה העלה על ספר עד אשר דבריו הם מתוקים מדבש בפיענוח צפונות דברי אדמו"ר זיע"א, וכל מעיין בספר הקדוש הזה יאירו עיניו בהבנת דברי אדמו"ר, ויוסיף דעת דקדושה לפרש ולחבר כל מאמר מראשו לסופו עד אשר דברי אדמו"ר יהיו נהירין ומוזהרים לעיניו" שם הספר ניתן לו על ידי המו"ל 'מי הנחל', "על כי מימיו נמשכים ומפרשים את הנחל נובע מקור חכמה, וגם לרמו שמו בתיבת מ"י שהוא ראשי תיבות מחבר הספר הקדוש הזה משה יהושע" (ש).

כתבי גיסו רבי אברהם

אף חלק מהספר 'ביאור הליקוטים' שחיבר גיסו מזיווג שני וידידו הטוב החסיד הדגול רבי אברהם ב"ר נחמן חזן, הועתק על ידו, כמצוין בשער מהדורת תרצ"ה, וכפי שכותב רבי אברהם במכתב: "אבקש ממע"כ להעתיק זה המכתב, מתחלת עמוד ד' עד חתימתו, ולשלוח לטעפליק לר' אלטיר

קדוש ומקודש. כתיבת יד בנו של ר' אלטר על זהירג אביו על קידוש ה' (באוסט מוסן שימלס)

זיילעגס, אשר

יצרפה בספרי שנמצא אצלו בכתב" (חלי אמונה, יא).

כן העלה רבי אלטר על הכתב שיחות וסיפורים רבים וחשובים מרבינו הקדוש ותלמידיו, אותם שילב בתוך הספר 'כוכבי אור' לגיסו רבי אברהם תחת הפתיח "אמר המעתיק", עד שאין ניכר כי הוא שכתבם, מלבד במקומות בודדים כמו בחלק 'אנשי מוהר"ן' סעיף ל"ב, שם מצוין "ואני הכותב שמעתי מאבי הר"ר זעליג ז"ל, ששמע מר' יצחק דב..."

החסיד רבי לוי יצחק בנדר, שהתגורר שנתיים בטפליק בדירת רבי אלטר אחרי פטירתו, אותה שכר מיד בנו ר' אליעזר, סיפר שבעלייה מונחים היו הרבה מתכריכי כתביו של רבי אלטר, ביניהם הספר 'כוכבי אור' בכתב ידו עם הרבה הוספות בלתי ידועות, וכעין זה סיפר החסיד רבי שמואל הורביץ.

היה זה כשהגיע פעם רבי אברהם לטפליק לשבת ולמד עם אנ"ש בסעודה שלישית את תורה כ"ב בליקוטי מוהר"ן, דיבר מענין מפורסמים של שקר, אותם מדמה רבינו בתורה זו לכלבים עזי נפש, הכופים אנשים תחתיהם ועיקר מלכותם על ידי עזות, סיפר רבי אברהם שפעם אחת כשלמד מוהרנ"ת תורה זו לפני הציבור, החל זועק בקולי קולות: "כלב ארויס! כלב ארויס!" (כלב החוצה!) שוב ושוב, וזאת בגודל יראתו שמא תדבק בו חס ושלום הבחינה הזו של המפורסמים של שקר. ורבי אלטר שישב ושמע שיחה זו מפי רבי אברהם, המתין למוצאי שבת ומיד לאחר ההבדלה נטל

קולמוס ורשם את הסיפור.

רבי אליהו חיים רוזין, שסיפר עובדה זו, הוסיף כי כפי הנראה כיוון שרבי אלטר בעצמו היה אומר תורה בסעודה שלישית בטפליק לפני הקהל, הרגיש שסיפור זה ולקחו נצרך לו, כי ממנו למדים עד היכן הדברים מגיעים וכמה צריך להיזהר מפרסום שקרי.

רבי אלטר אף השתדל בפרנסת גיסו רבי אברהם שחי חיי עוני ודחק, כפי שרואים מאחד ממכתביו אליו (בכתב יד):

"כבוד גיסי הוותיק, כש"ת מוה"ר אברהם נ"י. ביום א' שבוע זו שלחתי לכבודו סך עשרים ר"כ ע"י איש אחד שהיה צריך לו להיות בביתו של ר' משה פארבוס וע"כ פקדתי על האיש שיתן המעות לר' משה הנ"ל ובקשתי את ר' משה שימסור המעות לכבודכם ובטח קיים את בקשתי, לזאת אבקש שיצוה לר' יצחק מאיר שיכתוב לי אם קיבלתם את המעות עשרים ר"כ, וכעת אשר אנה ה' המוכ"ז (=המוסר כתב זה) לביתי, הלכתי עוד הפעם לבית הנגיזה אסתר כהנא (כי היא איננה בביתה) וביקשתי אותה שתתן לי תיבה קאוע ונתנה לי גין כבודו והנני שולח את הקאוע עי"ז המוכ"ז, גם הנני שולח על ידו סך 4 ר"כ מזומן, גם הנני שולח על ידו שק גין כבודו ומבקש לכתוב לי על הכל קבלה וידע כבודו אשר על הסך עשרים ר"כ ששלחתי לכבודו קיבלתי אצל אחיו ר' ישראל סך ששה ר"כ והמותר קיבצתי אצל אנ"ש" (יום ג' יושב, טפליק).

על קדושת השם

כל חייו של רבי אלטר היו מסכת אחת של קידוש השם, ובתעלומות דרכי ההשגחה הנסתרים מבני אדם נבחר הוא לעולה תמימה בעלותו השמימה על קדושת שמו יתברך. השנה שנת תרע"ט, בעת ההיא התחוללה ברוסיה המהפכה הסובייטית ובכל מקום צצו כנופיות פורעים שהתנגדו לקומוניסטים שאמרו לתפוס את רסן השלטון, הללו שפכו את חמתם על כל הנקרה בדרכם ובעיקר על יהודים שהואשמו בתור 'קומוניסטים'.

וכך תיאר עד הראייה החסיד ר' נתן שטרנהארץ, בנו של רבי אברהם, את אשר ארע באותו יום שישי מר ונמהר:

"סופר סת"ם ובעל מגיה הייתי. התגוררתי בברסלב ובאותה עת שהייתי בטפליק לרגל תיקון ספרי תורה. סרתי

יושב רבי אלטר ומסביר לתלמידיו את פרק י"א שבתהילים "למנצח לדוד בה' חסיתי... כי צדיק בה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו" כשהוא מבאר להם את דברי נעים זמירות ישראל בתמימות שכזו ובחן של אמת, והתלמידים יושבים לפניו פעורי פה ושותים בצמא את הקדושה ניכרת על פניהם

עם הספרים לבית ר' אלטר, למדנו יחד תורה בליקוטי מוהר"ן, ואני הנחתי את הספרים לפנינו על גבי השולחן, כשלפתע בוקעות שאגות פרא דרך החלונות, קול מלחמה ירי והריגות; אחת מה'באנדס' (כנופיות) הגיעה העירה ומשתוללת. אני ור' ישראל בול גיסו של ר' אלטר (ואחיו של רבי אברהם ב"ר נחמן) מתושבי העיר, שהיה אף בבית, נחרדנו, ור' אלטר צועק לנו להתחבא.

"מרוב פחד ובהלה - אחזתי בארון ספרים אחד שמסופקני אם שלשה אנשים היו יכולים להזיזו, הזזתי אותו ונחבאתי מאחורי. בתוך כך פרצו הרוצחים הביתה - ירו יריה ויצאו. אך עבר הזעם יצאתי ממחבואי וראיתי את ר' אלטר יושב כמחוי"ך, אך עד מהרה תפסתי כי כדור מוות נעוץ בפיו וכי נשמתו כבר היא למעלה למעלה. את ר' ישראל מצאתי מסתתר תחת השולחן מרעיד מפחד.

"כשעזבו הפטלורצ'ס' הללו את העיר, החלו מקברים את המתים, הלכו אנ"ש אחר מיטתו של ר' אלטר, והנה לפתע שוב שאגות מוות - 'באנדע' (כנופיה) אחרת הגיעה ושוב הריגות, בעיצומה של הלוחיה, אף בי תחבו חרב אך פגעה בשרוולי. נסעתי אז בחזרה לברסלב עירי כשכולי נרעד ונפחד, חשבתי כי שם אנשום לרווחה, והנה גם כאן פורצת 'באנדע' לבית חמי ר' מוטל שוחט ופוצעת אותו פצעים אנושים, תוך צעקת 'קומוניסט!', הוא נלקח לבית החולים מתבוסס בדמו, וכשעה לפני מותו כששאלוהו לשלמו, ענה 'ברוך השם, מיט גרויס חסד' (בחסד גדול) - כפי שענה מוהרנ"ת לשאלת מרת אדל בת רבינו לפני הסתלקותו, לאחר שעה השיב חמי את נשמתו ליצורו" (רבי נחמן בורשטיין ז"ל בשם רבי נתן שטרנהארץ, בהוספות מאת חתנו של ר' נתן, ר' מיכל דורפמן - התפרסם בירחון 'מבעי הנחל').

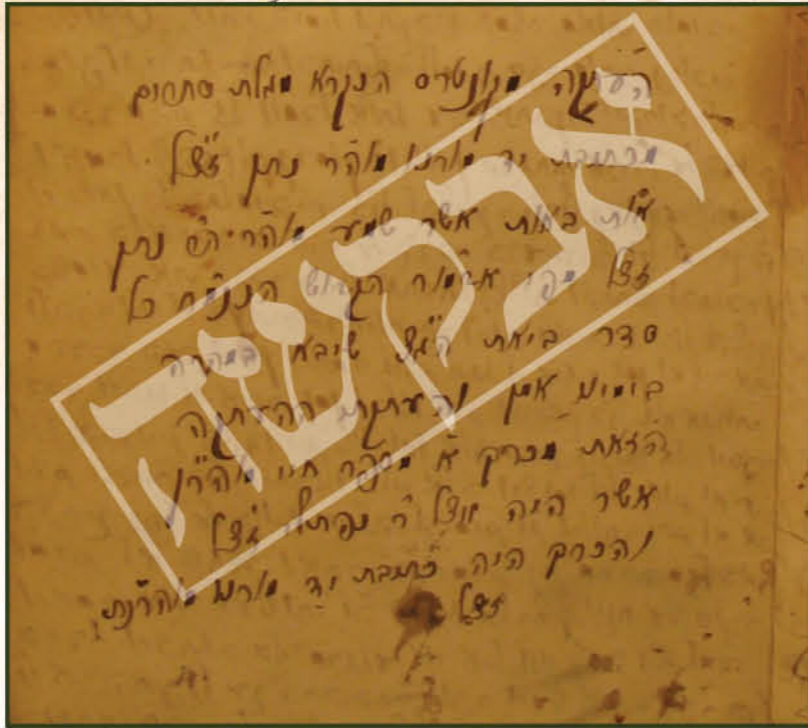
תיאור נוסף, מחריד לב, העלה על הכתב חיים פולונסקי, בנו של הרב מטפליק, כשהוא מגולל את הפוגרום הקשה ואת הירצחו של רבי אלטר:

"אני, החתום מטה, תושב טפליק, הייתי עד ראייה לכל הפרעות, שנערכו בעירי

לחאיר לדורות. צילום נדיר בו נראה ר' אלטר יושב בפתח אוהל ציין רבינו באומן

כשהיה רוצה רבי אברהם שטרנהארץ להמחיש למקורבים החדשים היאך יש לנהוג בתמימות ופשיטות בדרכי רבינו הקדוש בלי שום חכמות כלל, אומר רבי אלטר, התבוננו בדרכי עבודתו"

רבי שלם. מגילת סתרים בכתב ידו של ר' אלטר (ארכיון מוסד שו"ת)

הקונטרס מונח בידי בנו רבי אליעזר. החסיד רבי הירש לייב, שדבר רבינו יקר היה בעיניו מכל הון, קנה את הספר מידי בחמישים רובל, וכשהתכוון לעלות ארצה חשש פן ילקח ממנו הספר על ידי הבולשביקים, הוא הלך לרבי אברהם שטרנהארץ והפקיד אצלו את הקונטרס היקר, וכל אותו הלילה ישב עמו רבי אברהם ופענח לו את ראשי התיבות.

לפי עלייתו של רבי אברהם לארץ הקודש, כשבא לבקרו רבי מיכל דורפמן, חתן בנו רבי נתן, העביר רבי אברהם לידי את הקונטרס. כעבור חצי יובל, בשנת תשכ"ג, מסר רבי מיכל את הקונטרס לר' גדליה פלייר שיבלח"ט והוא הביאו ארצה.

נשמתו הטהורה של רבי אלטר עלתה למרומים, אך הספרים הקדושים שסידר וערך ממשיכים לקרב נפשות לעבודת ה' בדרכו של רבינו הקדוש, ושמו חזרו של החסיד הנאמן, המעתיק, המסדר והמהדיר, ספרא רבא ויקירא, שכל מגמתו היתה להפיץ את אור תורתו של רבינו הקדוש בעולם, יוחק לדורות בהיכל אנשי צדיק האמת.

מקורות עיקריים: ספר 'נוה צדיקים' מאמר 'הארות שבחבורה' מר' נתן אנשין - מבועי הנחל מאמר 'השיב לבבות לאביהם שבשמים' מר' שלום נתן דייטש - מאור הנחל רשימות ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד ז"ל, שיח שרפי קודש, אומן כן נפרצה הדרך.

תודות לר' שמואל אברהם תפילינסקי, ספריית מכון שוקן, מכון 'שיבולים'.

"ובקרוב יצא לאור ספר 'שומר אמונים' מלוקט ומיוסד על חיזוק האמונה הק' כמובן מס' לקוטי מוהר"ן, מקובץ ומלוקט ע"י הר' משה יהושע המכונה אלטער נ"י מטעפליק". אף חיבור זה אבד בצוק העתים.

ספר "התעוררות על לימוד התורה"

חיבור נוסף שהתכוון להוציא לאור, היה ספר "התעוררות על לימוד התורה" שכשמו כן הוא, וכדוגמת יתר חיבוריו היקרים הכיל ליקוט מאמרי חז"ל מהש"ס וכן מספרי רבינו הקדוש ותלמידיו, בגודל מעלת לימוד התורה, חיבור זה גם הוא לא ראה את אור הדפוס ואבד.

מגילת הסתרים

כנודע, גילה רבינו הקדוש בפני תלמידיו הנאמנים רבי נתן ורבי נפתלי, את אשר יקרה באחרית הימים וסודות הקשורים לביאת גואל צדק. בפקודת רבינו כתב מוהרנ"ת את רובם של הדברים בראשי תיבות.

כתב היד של מוהרנ"ת היה מונח אצל חברו רבי נפתלי, ולימים הגיע לידי רבי אלטר, שהעתיקו למשמרת, והוסיף אליו גם את 'מעשה מהלחם' ו'מעשה מהשריין'. כל אלו, יחד עם עוד כתבים שהעתיק, חברו יחדיו והיו לקונטרס קטן בכתב יד. לאחר הסתלקותו של רבי אלטר, היה

סידור 'אור הגנוז' - מלוקט מספרי רבינו ומוהרנ"ת ומספרי הרב מטשעהרין, כדוגמת ספרו 'אור זורח' על ההגדה.

לפי השערה, פסקי ההלכות שערך לסידור היו לפי הספר 'ישועות חכמה' לרבי חיים ישעיה הכהן מראחוב בעל 'מסגרת השולחן', שיצא לאור בלובלין בשנת תר"ס, ובו קיצור הלכות אורח-חיים. (ראה מכתבו בסוף מי הנחל לר' יצחק מאיר קורמן. בספרו 'ישועות חכמה' הביא רבי חיים ישעיה הכהן, כמו בשאר חיבוריו, מספרי רבינו הקדוש).

כתב היד של הסידור הגיע לידי החסיד ר' מנדל קיצובסקי מווענגרוב שבפולין, מי שהדפיס את ספרו של רבי אלטר 'מילי דאבות', והוא מסרו לידי המדפיס הדגול החסיד רבי אהרן לייב ציגלמן. החסיד הגאון רבי מרדכי הלברשטאט מו"ץ דסוקולוב הירבה לכתוב לרבי אהרן לייב שיעסוק בהדפסת הסידור, בו ראה דבר חשוב ונצרך מאוד, אך עקב ההוצאה הגדולה הכרוכה בכך, כ-10.000 זלאטי, לא יכל ר' אהרן לייב להעמיס על עצמו את העול הזה, החיבור לא ראה אור ואבד בחורבן הגדול שפקד את עמנו ('אור צדיקים' מכתב טז, יום ב' ואתחנן תרפ"ט, ומכתב רל"ב צ"ח תמוז תרצ"ו, בכת"י).

שומר אמונים

חיבור יקר נוסף שליקט וסידר רבי אלטר, הוא 'שומר אמונים' - במעלת יקר האמונה. בחיי מוהר"ן מהדורת פראמפל תרע"ג, כותב המדפיס ר' לייבל רוזנפלד פראמפלער:

שהאירה באור יקרות. לאחר הריגתו של רבי אלטר, הלך בנו ובלב מר טבל את הקולמוס בדיו והוסיף שורות בודדות, נוטפות דמע, לתכריך כתבי אביו הדגול:

"אוי לי על שברי ביום ר' י"ב ימים לחודש אדר שני שנת [תרע"ט] נהרג אבי ז"ל משה יהשיע ע"י השודדים פעטליארעווציס בעיר טעפליק"

החסיד ר' יצחק מנדל רוטנברג סיפר, כי לאחר הפוגרום הקשה הגיעה שמועה לאוזניו כי הפורעים מאיימים להעלות באש את הבתים יחד עם היהודים הנרצחים. הוא לא יכל לשאת את המחשבה שיהודי יקר כרבי אלטר, שחיבר ספרים יקרים כאלו, ואף נתן לו פעם במתנה טלית-קטן אותה נהג ר' יצחק מנדל ללבוש רק ביום כיפור, ויהודי כזה ישרפו חלילה את גופו הטהור ולא יזכה לקבר ישראל?

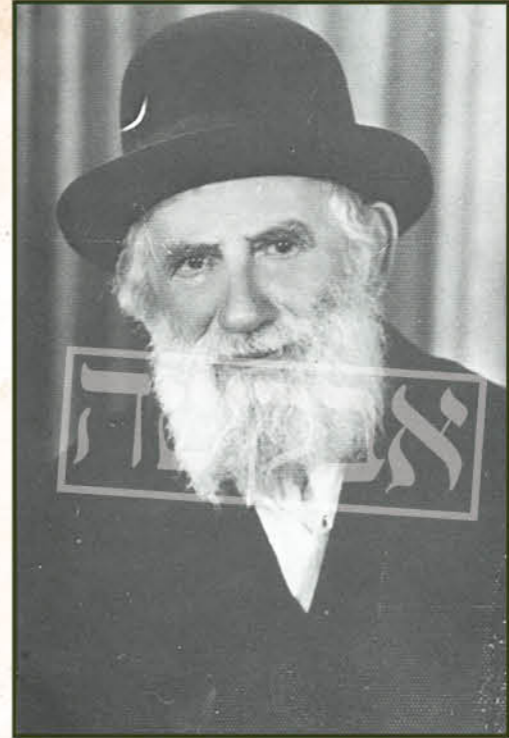
"החלטתי לעשות מעשה", סיפר ר' יצחק מנדל, "עטפתי את זקני הארוך במגבת, שכרתי עגלה ונסעתי מרחק של 70 מייל, רק בלילות נסעתי ולא בימים על מנת שלא אתפס, הגעתי לטפליק התגנבתי לביתו של רבי אלטר והוצאתיו והביאתיו לקבורה" (אומן, כך נפרצה הדרך).

כתבי קודש

מלבד הספרים שסידר וערך, העתיק רבי אלטר למשמרת לדורות כתבי קודש מרבינו הקדוש ותלמידיו, בהם: מגילת סתרים; הפסקאות שמאימת המתנגדים וקטני הדעת הושמטו בדפוס מהספרים 'חיי מוהר"ן' ו'ימי מוהרנ"ת'; מכתבי מוהרנ"ת - כולל סימון הקטעים שנשמטו בדפוס (כתב יד זה עבר אחר כך לרשות גיסו רבי גדליה זאב בארסקיע); מכתב תלמידי מוהרנ"ת המתאר את ימיו האחרונים והסתלקותו הקדושה; כן העתיק את כתב היד של החיבור 'באבי הנחל' לרבי ברוך אפרים מוהומיל בשביל הכנתו לדפוס, ועוד כתבים יקרים.

סידור 'אור הגנוז'

היו עוד חיבורים יקרים שליקט רבי אלטר וערך, אך אבדו בצוק העתים, מהם ידועים:

הסתדר מאחורי הארון. ר' נתן ב"ר אברהם שטרנהארץ

חף נפשו כדי להביאו לקבורה. ר' יצחק מנדל רוטנברג

הוא בערך, והם מתעתדים לשוב ולהתנפל על העיר. ואמנם אחרי הצהרים נתחדשה המלחמה בין הפטלוריים וחיל-המועצות.

"רבים מחילי-המועצות נפלו חללים והנשארים נסו בשבעה דרכים. אז פרצו הפטלוריים אל העיר מלאים חמת-נקם... סך הכל נהרגו (מלבד החללים אשר בבית-החולים) כמאה ושמונים איש, נפצעו יותר משבעים איש. בתים אחדים נשרפו. בל העיר שודדה. הנזקים עולים למאה מיליון רובל..." (מגילת הטבח' עמ' 103).

אסון נורא זה זעזע את כל יהודי האזור, וחסידיו ברסלב די בכל אתר ואתר ביכו את האבדה הגדולה אשר איבדו, מרגלית יקרה

על ידי הפטלוריים, גיסותיהם של וואלינעץ, סוקולוב וקוזקוב וגם על ידי הקוזקים הקובניים.

"בתשיעי לאדר שני 1919 [תרע"ט], ביום השלישי לשבוע, נכנס לטעפליק החלוץ של הפטלוריים, שנגפו במלחמה לפני חיל-המועצות ליד אומן. ובו ביום הרגו את האשה שיפמאן, זקנה בת ששים, ואת העגלון אידל טראכטובענקא בן שלשים וחמש. אימה ופחד נפלו על התושבים היהודים. החנויות נסגרו, הרחובות נתרוקנו, איש איש מיהר לבקש מפלט לו ולביתו. דומם היתה העיר, כאילו מתה כולה, רק פרשים אחדים, שכורים מיין ופניהם להבים, דהרו על סוסיהם וצעקו: 'פתחו את החנויות!'

"כמובן, לא נענו היהודים לפקודה זו, כי יראו לצאת ממחבואיהם. אז שברו הפטלוריים את דלתות החנויות והשוד החל. חבורות פטלוריים בלוויית חוליגני המקום פרצו אלי החנויות ואל הבתים, שדדו, בזזו, רמסו, שברו... פצעו והרגו כמה אנשים. כך עשו גם למחר.

"בין ההרוגים היו: אלטר באזילובסקי, בן ששים, יוסף-ליב גולצאר, בן ששים וחמש, ישראל וואגל, בן ששים ושתים, מנדל טורטשאק ואחרים - כולם עניים ואביונים. את המלמד אלטר באזילובסקי מצאו הרוצחים כשהוא יושב ועיין בגמרא. כפי הנראה, הבינו הרוצחים, כי בכדי טרחו את עצמם לפרוץ לדירה הדלה של המלמד העני, ומחמת כעס על טעותם ירו בו תיכף והמיתוהו. למחר נמצא המלמד הזקן כשהוא נשען על השולחן, ראשו כפוף כלפי הגמרא, זקנו הלבן פרוש עליה וזרם הדם, שפרץ מפיו, קרוש על דפיה.

"...ביום השבת בבוקר נכנסו לטעפליק כשלוש מאות חיילים מחיל-המועצות. הפטלוריים מיהרו לעזוב את העיר ולהתערב באיכרים אשר בכפרים הסמוכים לבל יוודעו עקבותיהם. היהודים עזבו את מחבואיהם, פגשו את חילי-המועצות בפנים מאירות..."

"למחר, ביום הראשון, הובאו החללים לקבורה, והיהודים הכינו את עצמם לחוג את חג הפורים... והנה פתאום נפלה הברה, כי לפטלוריים נודע על ידי מרגליהם שמספר חיל-המועצות קטן

אבקשה

לחיפוש נצחיות
רוח קדשו של אור האורות
הנחל נובע מקור חכמה

בעינינו!

רותמים בימים אלו בנין 'בית אבקשה'

פרויקט 'איני יכול בלעדיכם'

פעילי בית אבקשה הנמרצים והמסורים 180 גיבורי חיל נוספים להשלמת

"בית אבקשה" במספרים:

במלוא שנתיים להקמת הבית הקדוש הזה עומדים משתאים אנו לנוכח ההצלחה העצומה בס"ד בכל קנה מידה, הנה כמה מספרים לפניכם:

900,000 ₪

תשע מאות אלף ₪ עלויות החזקת הבית הזה מיום הקמתו ועד היום וכל זאת ללא גב כלכלי מסודר כי אם בעזרת אנ"ש היקרים הנושאים את האבן הזו מידי חודש בחודשו, ובעזרת נדיבי עם די בכל אתר ואתר.

38,000 ₪

עלות הפקת גיליון לחודש אחד משלבי הכתיבה והעריכה ועד שדבר המלך ודתו מגיע לנקודה עלומה אי שם במרחבי הגלובוס.

125,000 עותקים

כן, כן, מאה עשרים וחמש אלף עותקים שהופצו עד כה בכל רחבי הארץ והעולם חינם אין כסף.

200 אבנים

עד עתה נתמך בית 'אבקשה' באמצעות 200 אבנים, שנבנו ע"י מוסרי נפש מאנשי שלומינו אשר כל עניינם לייסד ולהחזיק שופר כזה של רבינו, נקי, מלא חן, עם טעם של פעם 'קנקן חדש' מלא ישן.

150 נקודות הפצה

ממטולה ועד אילת וגם ברחבי הגלובוס בריכוזי אנ"ש מופצים הגיליונות מידי חודש כשהביקוש הולך וגובר מיום אל יום.

20 אנשי צוות

כותבים, עורכי תוכן, גרפיקאים ומפיצים העמלים להביא לפתחכם תורה מפוארה בכלי מפואר.

180 אבנים נוספות

ההולכים ומשלימים את הבית הזה להיותו בנוי לתלפיות לתפארת שם רבינו הקדוש

הצלחה אדירה, כמעט 60% מתוכו (96 אבנים) כבר נתרמו עד כה! ניתן לומר כי בכך ניכרת ייחודיותו של גיליון 'אבקשה' ובהערכה העצומה לה הוא זוכה בכל גווני אנ"ש בכל רחבי העולם, נראה כי הציבור מוכן בכל ליבו ונפשו להירתם למען המטרה הנעלה.

כעת פונים אנו אליכם, בעזרתכם נוכל וודאי להגיע ליעד.

למה דווקא עכשיו? מה היה עד היום?
אז כך, עד עתה מומנו כ-60% מהוצאות הגיליון על ידי אנשי שלומינו השותפים הנאמנים בוני בית אבקשה, ושאר ההוצאות הושגו בעמל ובמסירות נפש מידי חודש על ידי העוסקים במלאכה מנגידי אנשי שלומנו אשר דבר רבינו בוער בקרבם.

בשנה האחרונה, התרחב הגיליון בכמות ובאיכות, לאור הביקוש העצום והצימאון של אנ"ש, ובמיוחד בקרב מקורבים חדשים מכל רחבי הארץ והעולם שחפצים לקבל את אורו של רבינו ביפיו ובטהרתו, ולטעום מהניחוח הון והנקי שהיה אצל חסידי ברסלב בכל הדורות, כך שנוצר מצב שאין הקומץ משיב את האר"י וההוצאות עלו לכדי מצב שידם של העוסקים במלאכה קצרה מכדי להשיג את הסך הנדרש מדי חודש בחודשו, בפרט שהנושאים בעול הפרויקט העצום של הוצאת הגיליון מידי חודש עושים מאמץ כביר שיהיה ללא חובות כציווי רבינו, כאשר מדובר בסכומי עתק.

למעשה המשוואה פשוטה, המשא של הוספת 180 אבנים על ידי אדם אחד הוא קשה וכבד, אך על ידי שנרתם ונחלק את הסלע הגדול לאבני קודש' ונחלק את הנטל, המשא יהפוך לאפשרי ואפילו קל.

קומו! טלו על עצמכם איש איש כפי יכולתו! הטו שכם לביסוס והעמדת השופר הקדוש! יחד נעמיד בניין רוחני ונצחי נקי וזך של רבינו הקדוש למעננו, ולמען הדורות הבאים.

כאן המקום להודות בכל לב לפעילי הקודש אשר נטלו על עצמם לשאת את האבנים אל הבית, ולזכות את אנשי שלומינו להפוך לשותפים וכל זאת במסירות רבה שלא על מנת לקבל פרס.

כמו כן חפצים אנו להודות לסוכן הנסיעות ר' דוד ברגשטיין הי"ו אשר נדבה רוחו אותו ותרום כרטיס טיסה לאומן לר"ח ניסן, עליו נערכה הגרלת עידוד במהלך הכינוס בין כלל פעילי הקודש כשפעיל הקודש ר' אברהם בניהו בינדר הי"ו זוכה בכרטיס לקול שמחתם של כלל ידידיו פעילי הקודש למען בית אבקשה.

ועל מנת להפוך את הבית למבצר נדרשים אבנים נוספות!

לפני כשבועיים ביום רביעי אור לכ"ג אדר א' התקיים בעיר בית שמש כינוס רב רושם בהשתתפות עשרות פעילים נמרצים ומסורים שבאו מכל רחבי הארץ ממגוון מופלא המאחד את כל הגוונים של חסידות ברסלב בארץ ובתפוצות, כשמטרתם אחת היא, קיום השארת נצחיותו של רבינו הק' ביפיו וטהרתו תוך ביטוס בית 'אבקשה', הכינוס התקיים בסימן "איני יכול בלעדיכם" – על פי שיחתו הקדושה של רבינו.

הר"ר אליהו נהרי, הרוח החיה במערכת "אבקשה" שמשורר בכל ליבו למען הפצת אורו הון של רבינו, הלהיב את הקהל בדבר נחיצות 'אבקשה', שכל מטרתו אך ורק להכניס בלבבות ישראל עם קדוש את ענין נצחיות רבינו, כפי שפיעמה בלבבות חסידי ברסלב לאורך כל הדורות, ללא שום מטרה של כבוד ופרסום כל גוף כלשהו מלבד רבינו הקדוש ודרכו הטהורה, וכדי להאייר בלבבות כל המסתופפים בצל הצדיק את אורו שבו תלויה הגאולה הפרטית והכללית. הדיבורים הבעורים שיצאו מהלב השרו על המשתתפים בכינוס רוח של קדושה ותעצומות להביא עוד לבנים להצדיק ש'בונה מהם בנינים נפלאים'. בכינוס הושמעה באוזני הפעילים קריאת הקודש לגייס 180 גיבורי חיל נוספים שינחאו אבן קבועה להשלמת בניין בית 'אבקשה', כאשר כידוע כל אבן משמעותה היא סך 100 שקלים לחודש.

פרויקט "איני יכול בלעדיכם" יצא לדרך!
היעד: 180 אבנים חדשות!
הפרויקט שהושק לפני כשבועיים נוהל ברוך ה'

כינוס הפעילים בפתיחת הפרויקט

באמת...

ואז לאחר הפעם הראשונה החל גל בלתי פוסק של שיחות - - -

מבול של טלפונים! "למה אלינו לא הגיע הגיליון" "למה אצלינו הכל אזל והיו רק 10 גליונות ל-50 איש" וכהנה וכהנה, כאן הבנו שנפל דבר בברסלב, הגיעה השעה לתת מענה לנפשות הצמאות...

החידוש הגדול הוא שהגיליון מחולק חינם אין כסף, מטרתו נקיה ואמתית ללא אינטרסים ולא שום כוונות רווח, כפשוטו, רק לרומם את קרן רבינו ולהביא סולת נקיה ומשובחת לפניכם.

והעול הכלכלי לא קל הוא, שוו בנפשכם, מערכת שלימה של כותבים, גרפיקאים, עורכי תוכן, דפוס, הפצה לכל רחבי הארץ, כל אלו עולים לממון רב, וכל זאת מכס בני האבנים היקרים, 200 הבונים הראשונים אשר במסירות עצומה הניחו תשתית כלכלית בסיסית לשלב הראשון של הבית הזה, כמו גם בעזרת נדיבי עם אשר דבר רבינו הקדוש בוער בליבם.

זה יהיה עיקר עסקכם הורה לנו הרועה הגדול. זו משימה כבירה, להפיץ את אורו בצורה נאה ומתקנת הנצרכת לדור אחרון, לרבים וטובים הננו חייבים את התודה והכרת טוב על שנתיים מבורכות ומלאות שפע קדוש כזה. רבים וטובים אשר זה תורם את מכוניתו זה את מחשבו זה את מתנת ידו איש איש כפי אשר ברכו ה'.

כעת הגענו לשלב השני, שבו נהפוך את הבית הזה לדבר יציב, ליתד שלא תמוט, למשהו שהוא חלק מהגוף הברסלבי, ולא לאפיזודה חולפת בהיסטוריה,

מעשה --

במלך אחד ששלח את בנו למרחקים ללמוד חכמות, אחר כך בא הבן לבית המלך מולמד בכל החכמות כראוי -- פעם אחת ציווה המלך על הבן ליקח איזה אבן גדול מאד כמו אבן הירחיים, וליטול ולישא אותו על עליות ביתו --

ומסתמא לא היה יכול הבן הג' ל' לישא ולרום את האבן כי היה אבן גדול וכבד מאד --

ונצטער הבן מאד על שאי אפשר לו למלא את רצון אביו המלך --

מוכר לכם מן הסתם, מי לא מכיר את המעשה המופלא הזה אותו סיפר רבינו לתלמידו רבי יעקב יוסף ומובא בחיי מוהר"ן (תמ"א), מעשה שהכה גלים בכל העולם תחת שמות שונים כמו 'האבן והלב' או 'האבן ובן המלך'.

מעשה מופלא בו מלמד המלך את בנו כיצד מרימים סלעים אדירים במאמץ קטן.

זוכרים את ההמשך? לא? הרי הוא לפניכם.

...עד שגילה לו המלך דעתו אחר כך ואמר לו 'היעלה על דעתך שאני אצווה עליך דבר כבד כזה'???

'לקחת את האבן כמו שהוא ולישא ולרום אותו??', התוכל לעשות דבר זה על פי חכמתך הגדולה??

אך איך כוונתי לזה כלל, רק כוונתי היה שתיקח פטיש חזק ותכה ותפוצץ את האבן בלתינוח קטנות... ובוזה תוכל להעלות אותו על העליון --

אם תרצה זה כל סיפורו של 'בית אבקשה' לקחת את הסלע הענק לחלקו לאבנים קטנות וכך בקלות יחסית להרימו לגבהים עצומים!

כולנו מכירים את אלו שאומרים 'צריך לעשות כך וכך' או 'מישהו חייב להרים את הכפפה' וכו'. אז זהו ברוך ה' גם לרבינו יש 'משוגעים' לדבר שמפסיקים לדבר ומתחילים לעשות... 'לולי' המשתגעים נשאר העולם חרב" אומר הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה, וכך גם כאן החזון קרם עור וגידים, המילים הגבוהות לבשו צורה נעימה לעין ושובת לב, המאור הגדול נוצק בתוך כלים נאים,

בית אבקשה הוקם, החזון הפך למציאות. את האמת גם אנחנו לא ידענו איזו רוח הדבר יצור, איזו מהפכה הוא יחולל, זכורה לנו ההתרגשות לקראת הגיליון הראשון, התרגשות לצד התייה, איך ייצא הגיליון, כיצד יתקבל בקרב אנ"ש המבינים.. איני הטעם.. אשר אמרתו של רבינו הקדוש אל תתנו להעולם להטעות אתכם נר לרגלם, אינם טובלים משהו שאינו נקי

אשריכם גיבורי החיל אשריכם מבקשי ומפיצי אור פני רבינו הק' ביופיו ובטהרתו

עם סגירת הגיליון התבררנו בהתרגשות כי במהלך השבועיים האחרונים נוספו על 200 אבנים, מוסרי הנפש הוותיקים, שנוטלים על שכמם אבן בסך 100 ₪ בחודש

96 אבנים חדשות

של מוסרי נפש המניחים אבן קבועה ומעמידים בממונם וצדקתם שלא תמוש התורה הזאת מפינו ומפי זרעינו **אשריכם** - השותפים החדשים בצוותא עם הוותיקים **אשריכם** - המעשים פעילי אבקשה המסורים

לעת עתה חסרות לנו עוד 84 אבנים עד להשלמת הבניין בס"ד בקרוב...

חייג והצטרף עכשיו -

102-539-63-63

שלוחה 2

מענה אנושי בין השעות 14:00-20:00, בשאר שעות היממה אפשר להשאיר הודעה

שיחה מהשטח עם הר"ר יעקב הרשלר הי"ו מפעילי בית "אבקשה" המסורים והנמרצים

מה הביא אותך להירתם למען אבקשה?

התקרבותי לרביה"ק לפני כ-7 שנים. וב"ה זכית ללמוד בספריו ולשמוע ממשפיעים לרוב מתורתה של ברסלב, אולם בכל פעם הרגשתי שחסר בברסלב מענה לרוצים לטעום את אורו הפנימי והזך. ואסביר את עצמי: לפני שנות דור כשברסלב הייתה עדיין מיעוט וכל חסידי ברסלב שהו בעיקר בירושלים ובב"ב ובצפת ושם כל אחד קיבל וראה ושמע מהזקנים מהו ברסלב, וקיבל את ההווי והרוח הנכונים באורו של רבינו, ולכן לא היו כ"כ צריכים את המענה זה. אבל בתקופת התקרבותי שכבר נתפשט דרכו של רביה"ק בעולם בחסדי ה', דא עקא שמחמת גודלה והתפתחותה נכנסו שיבושים רבים ממקומות שונים בכרמה של ברסלב, ומאד היה לי קשה לדעת מהי אכן הדרך האמיתית של חסידות ברסלב, ועתה כשלפני שנתיים ימים 'אבקשה' פתחה את דרכה להאיר את אור רביה"ק בצורה זכה ונקיה אמרתי אף אני ויתר שאר הפעילים לבוא בעזרת ה' בגבורים ולעזור להם בחסדי ה'.

מהו סוד ההצלחה שלך לרתום שותפים וחדשים להניח אבן בבית אבקשה?

אכן בתחילת דרכה של 'אבקשה' כשעדיין לא היה ידוע מה מטרתה, והאם תהיה עקביות לאורך חודשים ושנים היו כאלו שהתקשו להפוך לשותפים, אבל עתה לאחר שנתיים כשבחסד ה' הגליון י"ל מידי חודש בחדשו ו'כל הרואה אומר ברקאי' המלאכה קלה לאין ערוך.

מהי הייחודיות שיש ל'אבקשה' בעיניך?

'אבקשה' אינו גיליון גרידא, אבקשה הוא 'שופר' להעברת דעת רביה"ק! ישנו ביטוי ידוע מבעל האמרי אמת' זיע"א שכשפתח את העיתון שלו הוא אמר שצריך לקנותו ואח"כ אפשר לוורקו, העיקר שהציבור יידע שיש ליהדות החרדית מענה מול עיתוני ההשכלה... ק"ו בן שול ק"ו שאבקשה' שאינו עיתון אלא שופר קדוש לא רק שצריכים להחזיקו אף גם נחוץ לקראו כולו. אספר לך עדות של חתנו של אחד ממשפיעי אנ"ש שאמר לו חמוי שאבקשה צריכים לקרוא מרישא ועד גמירא, שאל אותו 'וכי זה לא ביטול הזמן? הלא

אפשר בזמן הזה ללמוד ליקו"מ וליקו"ה? ענה לו שהקריאה באבקשה תתן לו את המשקפיים הנכונות בדרך רבינו הק'.

כיצד הנך מחזק ברסלבי' לתמוך באבקשה בעידן המצינג וההתרמות מכל כיוון?

אם אנו רוצים להציל את הבית שלנו, את הבית של רבינו, אנו צריכים לעזור שיתקיים 'בית אבקשה', לחינוך ילדינו הלא אנו משלמים, האם לא נשלם בכדי שילדינו יספגו את דרכה של ברסלב. אספר לך משהו, רבינו הקדוש היה צריך לבוא לעיר ברסלב, והמתנגדים ארבו לו שם להכותו, עמדו שם אנ"ש להגן עליו, כשהתמהמה רביה"ק ולא בא והגיע זמן מנחה קבעו אנ"ש שצריכים ללכת להתפלל וסמכו על כוחו של אותו זקן להגן מפני השונאים, לבסוף רבינו לא בא לשם אבל הוכיח מאד את אנ"ש איך עובד אותו לבד כי לא היו צריכים לסמוך על הנס! כמאמר רביז"ל 'איני יכול בלעדיוכם'. בקיצור בדיני נפשות לא משחקים.

האם אתה יכול לפרט מה מבורר באבקשה הדרך הנכונה? האם ישנו מדור או מאמר מיוחד עליו ניתן לומר כי בו מאירה דרכה של ברסלב?

אומר מה שנראה לעניות דעתי (א) באבקשה כל הסיפורים והעובדות הוא רק לגלות את כבוד רבינו הגדול שמאיר בתלמידיו, מבלי להגדיל שום אחד שמסתיר את אורו וד"ל. (ב) המדור 'בעקבי הצאן' שמלבן בכל ירחון את דעת רבינו בסוגיות שונות בבירור אחר בבירור תוך בירור מהמקורות של רבינו הק' ותלמידיו, המדור מחפש מה רביה"ק אומר ולא מה אני אומר בדברי רביה"ק... זה שואג בכל שורה ושורה כידוע לכל המעיינים באבקשה. (ג) הבקשה והחיפוש האמיתי לצדיק האמת בלי כחל ושרק, למצוא את רוח קדשו ולחפש את העיקר להתקרב לצדיק האמיתי שכפי לשונו של מוהר"ן מטולטשין קבלה בידינו שצדיק הדור בדורינו הוא רבינו הק' בעצמו. (ד) חיפוש בדברי תלמידיו רק מה שדלו מתורת הרב ולא למצוא בהם להיות חלילה הרב בעצמו.

מה תענה לאדם שאומר לך שהוא מתקשה להניח אבן?

תראה, אף אחד לא גומר את החודש... זו שאלה של סדרי עדיפות... פעם אחת שוחחתי עם אברך ומדבריו היה נראה שחוץ ממה שאין לו את היכולת לקחת חלק הוא ג"כ אינו רואה כ"כ את הצורך לתרום... וזו עיקר הבעיה... ואז התחלתי בחסדי ה' לספר לו עד כמה זה נצרך בשביל ההמשך של חינוך בניו שיחיו, ואיך שגם בתוך ברסלב עדיין הם יכולים להשתבש בשיבושים שלא שיערו אבותינו, ולא יהיה לו מענה אליהם כי הבחור בחריפות מדומה יראה לו ראיות מסולפות שמופיעות כביכול בליקוטי הלכות, וכמובא מרבינו שגם בתורת הצדיק יש סם חיים וסם מוות, וע"י אבקשה תהיה לו תשובה על כך..

רבים שואלים למה אין פרסומות באבקשה או למה אין מנעיים שבכך יכסו את החוצאות?

אני לא עובד במערכת אבקשה ואין לי את השיקול דעת שיש להם, אולם אני אענה כפי שנראה לי, הפרסומות כיום עברו מזמן את גבול הטעם טוב, הם לקוחות מעולם מאוד חומרי ומלאות בעוה"ז וגשמיות ולא כ"כ ראוי להכניס לגיליון קדוש זה. ולגבי המנעיים היות וכאן המטרה היא הפצת ערך דעת רביה"ק הרי ככל מה שיהיה יותר מופץ תהיה לו יותר השפעה.

האם החוצאות כ"כ גדולות?

שאלות אלו צריך לשאול את העורכים אבל בכנס פעילים הוצג בטוב טעם פירוט עלויות של 38,000 ₪ לחודש וכמובן הוצאות כאלו לבטאון מפואר כזה אין זה מן התמוה.

מה נראה לך שאפשר לחוסיף באבקשה?

לדעתי מאמרים לנוער ומתבגרים ועניני חיזוק.

מה יש לך לומר למערכת אבקשה?

ימים על ימי מלך יוסיף לכם ה' עוד שפע הצלחה לכתוב ולהוסיף מאמרים מפוארים נקיים. ושלא יהיה לכם שום עול של חובות.

ספר סופר סיפור

קורות יצירת והדפסת ספרי רבינו הק' ותלמידיו

ה'ליקוטי הלכות'
בראי הזמן והתקופה
פרק רביעי בסדרה

ניצוצי
אורות ימי
הפורים במחיצת
מוהר"ת נחשפים
לראשונה!

ונכתב בספר

הלכות רבות כתב רבי נתן על סוד "פורים" הידעת את מספרן? ■ בכמה קשרים אחוזים "כל ההתחלות" של ענייני רבינו בעצמן עם פורים? ■ מיהו הרב שזכה לארח את רבינו הק' בפורים? ■ על איזה פורים שח רבינו "בפורים נודע לי נפלאות"? ■ באיזו תקופה איומה חיבר רבי נתן את ההלכה על "יראה עילאה דעילאה"? ■ מאמר רצוף חידושים מסעירים, צועד בעקבות גדול התלמידים, לאורך ימי חייו העשירים!

מוגש ע"י מכון "שיבולים"

ומחמת שגם עיקר שלימות כל התיקונים של הרב - הוא על ידי התלמיד, כמוכן בהתורה "קרא את יהושע" (תורה ו) בענין הסוד של תמונת אל"ף והאדם היושב על הכסא. ועיין שם היטב (באות ז) מה שמוכר שם בענין "מלחמת עמלק" שאף על פי שגם היא עיקרה נעשית על ידי משה בעצמו, אבל באתגליא תלויה המלחמה רק בהתלמיד שהוא בחינת יהושע, עיין שם. וידוע שהעיקר של כל תלמידיו הקדושים היה מורנו רבי נתן ז"ל, ולכן נראה בחוש כי באתגליא היתה עליו המלחמה פנים ואחור -

באור ימי הפורים הבאים לקראתנו לשלום, ראינו לסדר סדר המערכה, ולתת עליכם היום ברכה, כל המקומות שבהם נתגלה סוד פורים בכתבי התלמיד הגדול - אשר צווה מאת הרב העליון לצאת ולהלחם בעמלק, לשבר מתלעות עול ומבין שינוי להשליך טרף, להציל אביון משוע ועני עוזר לו, להחיות ולהשיב באורו הוד והנפלא נפש כל חי.

הלא כה דברי אדם גדול בענקים, בספרו כוכבי אור בהיר בשחקים (חכמה ובינה, אות טל):

א. וראה בארוכה בהל' שבת ה"ה אות ט י (ע"פ תורה טו בח"ב): 'זוה שאמר משה ליהושע תלמידו דייקא: צא הלקחם בעמלק, ולא לחם עמו בעצמו! כי מחמת שכל מלחמתו של עמלק הוא כנגד בחינת משה - שהוא ראש בית האמיתי - להסתיר ולהעלים שמו חס ושלום, על כן אין יכול משה בעצמו להלחם עמו, כי אין חבול מתייר את עצמו מבית האסורים, כי איך אפשר להצדיק להגדיל ולפרסם שם עצמו. על כן צוה לתלמידו יהושע: צא הלקחם בעמלק! כי דייקא התלמיד של הצדיק האמת - הוא יש לו כח להלחם בעמלק שרוצה להעלים ולהסתיר שם הצדיק הזה. כי בחינת יהושע תלמידו - כל עסקו וכל תחבולותיו לפרסם ולהגדיל שמו הקדוש והנורא של הצדיק הזה בעולם. וכמו שכתב רבינו ז"ל (תו' קמ) על פסוק ביד קל אדם יחתום לדעת קל אגשי מעשהו וכו' - שדייקא על ידי התלמידים של הצדיק יכולין לידע גדולת הצדיק. ובדאי כל כחו של בחינת יהושע תלמידו להלחם בעמלק - הוא בודאי רק מהראש בית בעצמו שהוא בחינת משה. כי בודאי אין כח ליהושע - שהוא בחינת התלמיד - להלחם בעצמו עצומה ונוראה כזאת. וזה שכתוב: והיה פאשר ירים משה ידו ויגבר ישרא'ל וכו', כי בודאי עיקר כח המלחמה היה על ידי משה בעצמו, רק אף על פי כן המלחמה בעצמה - להתגבר על עמלק שרוצה להסתיר ולהעלים שם הצדיק הזה, להתגבר עליו, להגדיל ולפרסם ולפאר ולרומם באמת שם הצדיק הזה, צריך שיהיה נעשה על ידי בחינת יהושע תלמידו דייקא כנ"ל. וכמו שכתוב בזהוה הקדוש (בשלה טו, ב) שיהושע דייקא היה מסוגל למלחמה הזאת, עיין שם.

עצמם מן הרחמים, כי הוא יתברך חנון ורב לסלוח, וכאשר נשמע ונראה גם בעת יציאת נשמתו הקדושה, שעד נשימה האחרונה כפל ושיש "חננו המרבה לקלח" פעמים אין מספר" (עיין שם עוד נוראות - מפלאות תמים דעים).

הימים האלה אשר נזכרים ונעשים בכל דור ודור!

ומה נפלא לגלות שכל התחלת חינוכו של התלמיד הגדול לחדש בתורת רבו הקדוש (שמוה"ת הייסד אחר כך הבנין הנורא של "ליקוטי הלכות") - היה בהתורה "קרא את יהושע" עצמה. ועיין זה ארוג אדוק אבוק בחזק מחתא עם עצם הימים האלה אשר נזכרים ונעשים בכל דור ודור! כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

ומעשה שהיה כך היה, בסמוך לפורים הראשון להתקרבותו של רבי נתן, כאשר בחפצו ורצונו הכביר להיות נער לא ימיש מתוך האקלה, אזר כגבר חלציו, והרים לדרך פעמיו, ונסע למרחקים אל

וראה אריכות נועם דברי קדשו שם באות ט, ובתוך דבריו: 'שכנגד הראש [בית] בעצמו - אין לו [לעמלק] שום כח להלחם עמו בעצמו, כי זה הצדיק האמת "הראש בית" כבר זכה לנצח אותו ולשבר אותו בתכלית, כי לא אתהני מדיליה כלום (= ע"פ זוהר תרומה קמא, ב). כי כבר שבר כל התאוות וכל המדות רעות בתכלית תכליתן - בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו, והכניע וביטל מעצמו וזהמת הנחש - שהוא זהמת עמלק שהוא הסטרא אחרא. והוא הכניעם כולם מעצמו בתכלית ההכנעה והביטול, עד שלא נשאר אצלו שום אחיות הרע כלל, אפילו כל שהוא! ועוד הוסיף אחר כך למסור נפשו בכל יום בשביל ה' יתברך, וקיבל על עצמו יסורים קשים ומרים ממות בשביל קדושת שמו יתברך ובשביל עמו ישראל וכו' וכו' - על כן בודאי אין לעמלק שהוא ראש הסטרא אחרא שום אחיזה להלחם עם הצדיק בעצמו! על כן כל מלחמתו הוא מה שמערבב את העולם בכל עת, ועושה מחלוקת גדול בכל עת על הצדיק האמת הזה שהוא "הראש בית" כדי להרחיק את ישראל ממנו - כדי שלא ישונו לה' יתברך על ידי הצדיק הזה שהוא הראש בית, שיש לו כח להחזיר כל העולם למוטב.'

וראה "חיי מוהר"ן" (קטו) לענין הרב העליון: 'לולא שהתגבר הקטרוג על העולם, עד שלא היה העולם כדאי לינק מאור כזה ועמד וגנוז, היה נתגלה גדולתו בעולם והיה מחזיר כל העולם אליו יתברך, כי זה היה כל מגמתו תמיד כל ימי חייו, וזוה עסק תמיד - לזכות הרבים ולהוציאם מחושך לאור, מאפלה לאור גדול. וב'כוכבי אור' (אנשי מוהר"ן טז) אודות התלמיד הגדול: 'אשר זכה גם הוא למעלה מופלגת ועצומה עד מאד, והאש הקדושה של רוממות אדמו"ר ז"ל ודבריו הנוראים - בערה בלבבו כלבת אש ממש! ולא לחנם הרעיש עליו השטן ארץ ומלואה, כי גם הוא היה משיב כל ישראל בתשובה, אם לא היו נרחקים מאתו ומדיבוריו הנוראים.'

ב. על פי תורה קטט, וראה עוד תו' קנ"ג רל, והדברים עתיקים.

ג. להרה"ק מטשעהרין, עיין שם בארוכה (באות ח) 'כמה הלכתא גברותא', ובתו"ד: 'זמי שבקי קצת בספריו הק' של הרב רבי נתן ז"ל, והכיר אותו בחייו, ושמע דבריו ושיחותיו הק', ובקי קצת בעניניו וסיבותיו אשר עברו עליו - ביין לבבו ויראה בעיני שכלו ממש כי היה מבחינה זו הנל' - היינו בחינת יהושע המכ"פ], כי רוב דבריו המה מהתחזקות בעבודת ה' לכלי לייאש עצמו שום אדם מישראל, רק כל אחד ממקומו ידרוש ויקש את ה', שזה בחינת "בקי בשב" המבואר במאמר הנ"ל, שזה בחינת נקודה התחוננה [- של תמונת אל"ף], בחינת יהושע. ועיין עוד בליקוטי תנינא במאמר "כי מרחמם ינהגם", שם מדבר גם כן משני הבחינות המבוארים כאן, וקורא אותם שם בשם: "דרי מעלה - ודרי מטה" - בן - ותלמיד", ומבואר שם (באות יג) שבחינת התלמיד הוא בחינת יהושע ראשי תיבות יקמונו הקיצו ורננו שגני עפר, היינו מה שצריכין לחזק הדרי מטה שוכני עפר שהם בתכלית שפלות המזריגה - לכלי יתיאשו עצמם ולכלי יסונו אחר לגמרי חס ושלום, רק ידעו כי ה' גם אתם ועמם ואצלם, עיין שם התחזקות גדול ונורא. ומאמר "כי מרחמם ינהגם" - נאמר בשבת חנוכה שנת תק"ע, שהוא שנה האחרונה מימי חייו הקדושים של רבינו הקדוש ז"ל, ושם (בסוף המאמר) מוזכר ענין של "יהושע בן נון מלא רוח חכמה פי סמך משה את ידיו ע"י", ושמעתי מאבי ז"ל, ששמע מוקני תלמידיו הק' של רבינו ז"ל, שהבינו אז מרמזותיו הק' של רבינו ז"ל, שבמאמר זה נתן סמיכה לתלמידו הקדוש הרב רבי נתן ז"ל. ובאמת רוב שיחותיו הק' של הרב רבי נתן ז"ל היה בענין זה - לחזק את כל אחד מישראל בהתחזקות גדול נפלא ונורא מאד לכלי יתיאש עצמו חס ושלום לגמרי, רק שאיך שהוא אף על פי כן יתעורר להתקרבותו אליו! וכן בענין כל פנים לעבודת ה' יתברך ממקום שהוא שם וכו', וכמבואר מזה נפלאות הרבה בספריו הקדושים, שזה בחינת מה שמצינו שאמר ה' יתברך בעצמו ליהושע אחרי פטירת משה - שלש פעמים חזק ואמץ, ומבואר בליקוטי תורה בשם האר"י ז"ל כי שלש פעמים חזק (115) - גימטריא משה (345), כי כזה האיר ליהושע השלשה בחינות שהיו במשה וכו' וכו' עיין שם. [ואפשר לרמוז שהם נגד השלשה בחינות שיש באל"ף: נקודה עליונה, ותחתונה, ואמצע. וידוע כי כל בחינה כלולה מכל הבחינות וכו']. וכן ישראל בעצמם אמרו גם כן ליהושע: רק חזק ואמץ. (= וראה בפ' וילך, שמושה אמר לו לעיני קל ישרא'ל: חזק ואמץ, וגם הקב"ה בעצמו אמר לו אז כן [כמבואר בגמ' סנהדרין ת. על פסוק "כי אמת פביא"], והוא בסוד "אצטנא" המבואר שם בפרשה, וזכיר מיד להלן). ועיין בליקוטי הלכות, הל' שבת הלכה ז' [המיסדת על תורה זו] - שנתחדש בראש השנה שנת תר"ה שהוא ראש השנה האחרון מימי חייו הק' של הרב רבי נתן ז"ל - שם מרומנו הרבה מענין זה הנ"ל, למי שמבין ברמזיה קצת. ועוד יש לדבר בזה הרבה, ומה שרימז [רבינו] בענין "קרא את יהושע וכו', ואצטנא דווקא - אני בעצמי וכו'" שסמוך להסתלקותו ממש לא נתן לו סמיכה בפירוש, ואף על פי כן כבר רימז לו סמיכתו - סמוך להתקרבותו אליו! וכן בענין מה שתחלת חינוכו בחידושי תורתו היה במאמר זה, ובענין מה שנראה בחוש כי כמעט כל השארת רשימתו הקדושה של רבינו ז"ל - הוא רק על ידי הרב רבי נתן ז"ל, ויש בכל הנ"ל דברים נפלאים הרבה, ואי אפשר לבאר בכתב ואפילו בעל פה, ואף על פי כן רשמתי ברמזיה קצת, למען ידעו דור אחרון וכו'. וראה עוד בארוכה בדברי קדשו על תורה סא "חדי רבי שמעון", תורה ה' בח"ב "תקעו אמונה", תורה ז' "כי מרחמם ינהגם", והיו עיניך ולבך שם כל הימים לטוב לך, לחיותך כהיום הזה!

ד. כאשר פקח עיניו הרה"ק מטשעהרין בספרו (וכנ"ל בסוף ההערה הקודמת).

ה. וראה נוראות ברש"י (שמות כד, יג): 'ויקם משה ויהושע משתרו - לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלוה לרב - עד

ומה נפלא
לגלות שכל
התחלת
חינוכו של
התלמיד
הגדול לחדש
בתורת רבו
הקדוש - היה
בהתורה "קרא
את יהושע"
הארוג אדוק
אבוק בחדא
מחתא עם
עצם הימים
האלה אשר
נזכרים
ונעשים בכל
דור ודור!

סיפור מעשיות דפוס ראשון

החורף להתחיל לכתוב מה שאני מחדש). בהלכה מבוואר ענין פרשת עמלק (בת תשעת הפסוקים) ומגילת אסתר שאנו קורים בפורים.

בזה החורף זכה רבי נתן לכתוב ולהעתיק לפני רבינו הק' ספר אחד קדוש נורא ונשגב עד מאד, שחיבר רבינו בקדשו, ושמונה שנים לאחר מכן בשם "ספר הנשרף". בעבודת הקדוש החל א, וסיומה היה קרוב לשנתיים לאחר מכן, למחרת יום הכפורים של שנת תקס"א - כמתואר בארוכה בפי הכותב:

וישבתי לפניו, והוציא הספר שלו שהתחלתי להעתיקו זמן רב ולא נגמר [הוא הספר הנשרף], ואני כבר הייתי מצפה כמה וכמה פעמים מתי אזכה לגמור העתקת זה הספר הנורא הנעלם מעין כל וכו'. ואז באותו היום נתגלגלו רחמי ה' יתברך שזכיתי לגמרו. וישבתי אני לפניו כמה שעות, והוא קרא מלה במלה, ואני כתבתי על הספר בדיו, עד שגמרתי ת"ל, וכל אנשי שלומנו ישבו מחוץ לחדר. ואני יצאתי אחר כך מלפניו, וכמעט לא ידעתי בין יום ללילה! כי אף על פי שלא ידעתי כלל מה שכתבתי, אף על פי כן מעט דמעט שהתנוצץ בדעתי איזה הארה

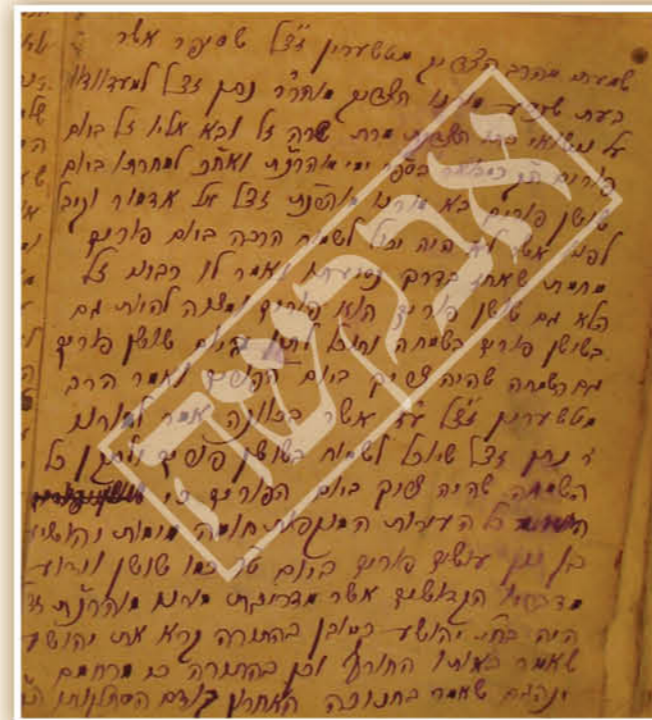
וְיִתְרוֹן הַקְּשִׁיר הַקָּמָה לְהַבִּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, כִּי בְּמִיתוּקֵי עֶסְקִינוּ, וְלִתְקוּנֵי שְׂדֵרְתֵינוּ וְלֹא לְעוֹתֵינוּ.

יש לציין, כי בזאת השנה חיבר רבי נתן כמה הלכות על פי תורה זו, הן במשנתו ערוכות: 'נטילת ידים שחרית' ה"א, 'ברכת השחר' ה"א, 'נטילת ידים לסעודה ובציעת הפת' ה"א (בסמוך לפסח), 'ברכת המזון ומים אחרונים' ה"א (אחר שבועות).

הוא היום הנקרא "שם ה'" - כמבואר בתורה סו בח"ב, וצורף למבואר שם בתורה לב (בשם הוה"ק): "שם ה' דא ספר", וראה ב'פרפראות לחכמה' על תורה רפב, והדברים עתיקים.

ראה ב'מכתב ההסתלקות' של מוהר"ת: 'אחר כך סיפר מעשה נורא מהספר שנשרף בעת שהיה רבינו ז"ל בלעמברג, שכשכתב זה הספר [כתבו] בשלש שעות ומחצה, ואחר כך יצאתי כמו מהאידרא! ואמר שזה סיעתא דשמיא שספרתי לכם מעשה זאת'. גם נודע סוד הסתלקותו שבביל ללמוד עם הרב העליון בספר העליון בעולם העליון.

ראה חיי מוהר"ן את קע: כשכתבתי לפניו זה הספר הק' שנשרף על פי פקודתו כנ"ל, ענה ואמר בעת שכתבתי לפניו: "אם היית יודע מה שאתה כותב וכו'". השבתי לו בהכנעת הלב: בודאי איני יודע כלל. השיב: "אין אתה יודע מה שאין אתה יודע" - "דיא ווייסט גאהר ניט וואס דיא ווייסט ניט!"

כתב ידו של רבי אלטר מטפליק

תקנתי ותכנתי ככל אשר צויתני. דרך קסתו אוהב, נצב מינו כשר, ויארוג כל מחמדי עין! מאז החל במלאכה, פועל משך טל שנות ברכה, במ הכין לפל ארוכה, מי ימלא גבורות כל הלכה, עטרת תפארת וצניף מלוכה, אשרי העם שלו ככה, הרחב פיך ומלאהו ברכה, הבה תמים ונחדש המלוכה.

ובכן, אבוא אל המלך אשר לו כדת, וכאשר אבדתי - עבדתי! ואלו המקומות בזמנינו - שבהם גילה לעמו סוד סתרים, בחוגי הסלע מרומי פורים:

א. הלכות קריאת התורה, הלכה א, על פי תורה נו. חוברת בחיי רבינו, בסמוך לימי הפורים של שנת תקס"ו (לאחר שצוה בתחלת

רבינו הקדוש ששהה אז בעיר מדבדיבקה - 'ובאתי אליו ז"ל ביום פורים, וישבתי אצלו בסעודת פורים, והוא ז"ל רקד הרבה באותו הפורים, ואני זכיתי להיות אצלו שם מפורים עד אחר פסח. ועוצם ריבוי המניעות שהיה לי על נסיעה זו למעדועדידיוקע אין לשער".

ואחר פורים - 'ישבתי לפניו והעתקתי התורה הזאת ('קרא את יהושע') לפניו, ומפיו יקרא אלי מתוך ספרו בכתב ידו הקדושה ואני כתב על הנייר'. ובאיזה עת בסמוך לזה, גילה לו רבינו ענין השלשה מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ ('להכריח ורעו של עמלק, ולמנות להם מלך, ולבנות להם בית הבחירה') הכלול בתורה הזאת, ובסיימו נתן נאמן לנאמן מאמר סתום: "כי כל שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה". ויבקש התלמיד לידע איך, ויענהו בקול דברו: "זה תאמר אתה!" - 'זובה הלכתי מלפניו ז"ל, ותיכף התחלתי לחשוב בזה, ותיכף בדרך הליכתי מביתו לאכסניא שלי הזמין לי ה' יתברך בזה חידושים נאים, ובבואי לאכסניא שלי מצאתי בעזרת ה' יתברך כלי כתיבה, וכתבתי מיד מה שחנני ה' בזה. וזה היה התחלת חינוכי לחדש בתורתו הקדושה, שחינך אותי ברחמי ודרכיו הנפלאים. וביום שלאחריו הבאתי לפניו מה שכתבתי, והוטב בעיניו, ושחק קצת מחמת שמחה, וענה ואמר: "תוכל ללמוד אם תהיה מתמיד!" אך אף על פי כן אחר כך הוכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמוד תחלה ספרי הפוסקים הרבה (- על לימוד זה צוה אחר שבת חנוכה תקס"ד), ואחר כך ספרי קבלה וכו' (- כך צוה בקיץ תקס"ד), עד שאחר כך (- בתחלת חורף תקס"ה) צוה לי לחדש, ואחר כך (- בתחלת חורף תקס"ו) צוה לי לכתוב את החידושים שלי, כאשר מבואר מזה במקום אחר".

בשנת "תיקון" דרך קסתו אוהב

כעת נתנה ראש ונקומה ונלכה אל שנת "תיקון" - היא תקס"ו, בה חגר מתניו בגבורה וקסת הפסר לפניו, להשיב דבר לאמור: עשיתי

מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם יעיל משה לבדו אל הר הא-להים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצונו כשרד משה (שם לב, ז'): וישמע יהושע את קול העם פרועה, למדנו שלא היה יהושע עמהם. וברש"י (יזמא ע, א): 'זהמתיך לו יהושע שם כל ארבעים יום... ושם היה יורד לו מן כננד כל ישראל', כמבואר שם בגמרא על פסוק לָחֵם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ. (וראה בספר 'זכמה וחבונה' סימן א, ואכמ"ל).

י. 'מי מוהר"ת' אות ג, עיין שם, וראה בספר 'כוכבי אור' (אנשי מוהר"ן ח): 'ובסוף אותו החורף נסע למעדועדיוקע [כמובא בימי מוהר"ן] - כי שם היה אדמו"ר ז"ל בעת ההיא. ואף על פי שהיא דרך רחוקה מנעמרוב, והיה לו על זאת הנסיעה מניעות רבות וגדולות, אשר אי אפשר לבאר הכל בכתב, והוא התגבר על כולם, וישב שם אצל אדמו"ר ז"ל כמה שבועות, עד שחזר אדמו"ר ז"ל לביתו, כמובא כל זה בימי מוהר"ת, עיין שם; וראה עוד באבניה ברזל (יב) בארוכה.

ולחכימא ברמיזא, כי על אף שהיה איש טהור לבב בדרך רחוקה הנה לא חדל לעשות הפסח - ולא נמנע מלקבל את פני הרב ששמו נצח ותורתו קמח למצת פסח. ובאשר ממנו כל ההתחלות ביום ההתחלה, על כן לו בא אל שולחן המלך, ומגובה מעל גבוה - קא זכי לנפשיה כנגד כל, ומגו דלגו - קא זכי לכל, ומאז פתיחין תרע"י כל, וכדין: אל תיראי - גילי ושמחי - פי גם זה לה בן, ולא יציע עוד בכל מכל כל!

וראה בספר כתב יד לרבי אלטר מטפליק הי"ד (דף לג, ב): 'שמעתי מוהר"ב הצדיק מטשערין זצ"ל שסיפר אשר בעת שנסע מורנו הצדיק מוהר"ר נתן זצ"ל למעדועדיוקע על גישואי בתו [של רבינו] הצדקת מרת שרה ז"ל, ובא אליו ז"ל ביום פורים הק' כמבואר בספר ימי מוהר"ת, ואחר כך למחרתו ביום 'שושן פורים' בא מורנו מוהר"ת זצ"ל אל אדמו"ר וקיבל לפניו אשר לא היה יכול לשמוח הרבה ביום פורים מחמת שאחז בדרך נסיעתו. ואמר לו רבינו ז"ל: 'הלא גם 'שושן פורים' הוא פורים, ומצוה להיות גם ב'שושן פורים' כשמוחה, ותוכל לתקן ביום 'שושן פורים' - גם השמחה שהיה צריך ביום הפורים!' ואמר הרב מטשערין זצ"ל על זה, אשר בכוננה אמר [רבינו] למורנו ר' נתן זצ"ל שיוכל לשמוח ב'שושן פורים' ולתקן כל השמחה שהיה צריך ביום הפורים, כי כל העיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון עושים פורים ביום ט"ו כמו שושן, וידוע מדבריו הקדושים אשר מדריגת מורנו מוהר"ת זצ"ל היה בחינת יהושע, כמובן בהתורה 'קרא את יהושע' שאמר באותו החורף, וכן בהתורה "כי מרחמם ינהגם" שאמר בחנוכה האחרון קודם הסתלקותו הקדושה. ובין תבין, כי כפסח שני, כן פורים שושני!

ז. חיי מוהר"ן אות ב, עיין שם; 'פרפראות לחכמה' על תורה זו. וראה בארוכה בספרים: ימי מוהר"ת (ד, ה, יא); חיי מוהר"ן (תלה, תקכא); ביאור הליקוטים (נד, ד).

ח. 'תיקון' מלא ביו"ד המורה על הדיו (שבקלמוס המתוקן), כמבואר בתורה קצב, וראה נפלאות בחיי מוהר"ן אות סט [ודעת נוטה שהיה זה בשנת תקס"ו דגן, ואכמ"ל]; וצורף למכתבו הק' מערב שבת קודש פ' נח תקצ"ה. וְתִלְמִידֵינוּ תַּנְבֵּר כְּשֶׁתְּעִיין בְּגַמְלֵי תַעֲנִית [ו: ח]; ובקהלת רבה על פסוק זה.

ט. ראה ימי מוהר"ת אות יא: 'בתחלת החורף צוה עלי להתחיל לכתוב מה שאני מחדש, וכן עשיתי; וצוהת לשון העט - על פי יחזקאל פרק ט.

העתק מכ"י מודרנ"ר נתן זצ"ל

בשלושה ועשרים בו, ויכתב ככל אשר צוה מרדכי^י. ובו ביום נכפלה השמחה והצהלה בכפלי כפלים, כדכתיב: "ומרדכי יצא מלפני המלך... והעיר שושן צהלה ושמחה. ליהודים היתה אורה [וז תורה] ושמחה וששון ויקר. ובכל מדינה ומדינה... שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב".

מעתה בין והתבונן מרחוק כמאן דמחוי במחוג בצחות וזכות לשונו הקדוש, כי הלא תכלית האגרות שנשלחו בזה היום - הוא לבוא אל ימי הפורים! שהם הם רבות הזמנים (זמן זמנים טובא)^י שבהם תוודע גדולתו, לידע הוודיע ולהוודע כל מעשה תקפו וגבורתו, ופרשת גדולת מרדכי אשר גדלו המלך^י, היא הארת פְּשָׁמִים ראש - ראש לכל הצדיקים, הארה שכמותה אין בשום זמן אחר, הלא היא כתובה על ספר רבינו האר"י החי, ומשמ באַרְךָ בכל ספרי אמת, ובפרט בלקוטי הלכות הרבה אין קץ! הנה כתב זאת זכרון בספר, ושם באזני מדור לדור, לזעוק פְּפוּרִים, ולצעוק פְּפוּרִים^כ, כי אז תִּרְבַּה הגדולה וְתִסַּב תַּנְחַמְנִי - לעד ולנצח^{כב}

יד. ימי מוהרנ"ת אות כו, עיין שם.

טו. ימי מוהרנ"ת אות ט. וראה שם מקודם: 'ובכל ימי השבוע הזאת דיבר עמי הרבה מאד, וכל דבריו לחזק אותי הרבה בשמחה. ואמר לי: אפילו החולה המוטל על ערש דוי מחזקין אותו הרבה, ואומרים לו שלא יפול בדעתו ויחזק עצמו בכל ענין; וכן באמת חזרו ושב החולה לאיתנו ובריאנו על ידי שמחוק את עצמו ומבריא את עצמו ואינו נמשך אחר עצלות וכבדות חליו, כי על ידי וריוותו והתחזקותו חזרו לבריאנו באמת. כדברים האלה וכיוצא בהם דיבר עמי הרבה מענין התחזקות, להיות בשמחה בכל מה דאפשר. וראה כל הענין בחיי מוהר"ן (קפד). ובתו"ד: 'ובכל אותו השבוע דיבר עמי הרבה מענין שמחה, וחזק אותי הרבה להיות בשמחה תמיד. ואמר: הלא החולה שמוטל על ערש דוי, מחזקים אותו ואומרים לו שלא יתרושל ולא יתעצב, רק יתחזק בכל מיני התחזקות, ועל ידי זה יכול החולה לשוב לאיתנו על ידי התחזקות בעצמו. ועוד דיבר עמי הרבה מענין זה בכל יום, וראה בארוכה בעלים לתרופה (מיום א' וישב תקצ"ד): 'וכבר אמר הוא ז"ל שאפילו לחולה המוטל על ערש דוי וחלוש מאד - אשר כל משכבו נהפך בחליו - אומרים לו שיתחזק! 'לאז דין ניט אפ! מאך זיך פרישער!' וכיוצא בזה. ואם הוא ציית ומחזק עצמו, מועיל לו הרבה שיתרפא וישוב לאיתנו על ידי זה. וראה זה מצאתי במעשה המובא בתשובת רבינו הרא"ש (הובא בטור 'אבן העזר' סוף סימן קיח), בתו"ד: 'אחר ימים מועטים בא אלי המגיד והגיד לי שאותו תלמיד היה חולה ונטה למות. והלכתי שם לבקרו, ואני החזקתיהו בדברים ובמה שיכולתי - ולא הועיל. ואחר זמן מועט נפטר לבית עולמו, ועשיתי לו כבוד גדול במותו, וקברנו אותו'. הרי מעשה רב, שאפילו בנוטה למות יש לחזקו בדברים בכל מה דאפשר!

טז. וראה שם (ובחיי מוהר"ן קפד) דברים מבהילים שגילה רבינו הק' אודות 'כריכת הספר' לבד - שתלויים בזה כמה וכמה עולמות! וצרף אל המובא בחיי מוהר"ן (שסט - ששא).

יז. ועיין היטב בתורה ז' אות ה.

יח. וראה בהל' מילה ה"ד אות כב; הל' ע"א ה"ג אות כא כד; וצרף לתו' סא עט שבח"ב, ואכמ"ל.

יט. שמוזה הלא דיבר רבינו בקדשו בחג השבועות הסמוך (של שנת תקס"ה), בעת גלותו לעם סגולה את תורה נו, המדברת מענין גדולת מרדכי - 'מִרְדְּכָיָהוּ וְעֵינָי מַלְכוּת בְּאַתְכֵּסִיא' - בסוד 'פְּכוּר אֶתְנֶהוּ עֲלֵינוּ לְמַלְכֵי אֶרֶץ' ז"ה יְנַחְמֵנוּ מִפְּעֻשָׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן דְּיָנוּ' (וראה חיי מוהר"ן כד, ואכמ"ל).

כ. ראה שיר השירים רבה על פסוק צָרוּר הַמּוֹר דוֹדֵי לִי; אסתר רבה ו, ג; תקונים מזוהר חדש (מהדו' מתוק מדבש' עמ' קפב - קפח); 'אור יקר' לרבינו הרמ"ק על תקוני זוהר, כרך א, עמ' רמז - רמז; כוכבי אור 'חכמה ובינה' אות טו; 'ששון ושמחה' תפילות ה. ז.

כא. ראה סיפור התקברותו של הצדיק ר' יצחק אייזיק יוסף בספר 'שיחות וסיפורים' [המוצרך לספר 'כוכבי אור'], כרך שלישי, אות נו בארוכה. והתבונן בכת"י קודש מוהרנ"ת הנדפס שם בסמוך: 'ביום ג' תצוה, י"א אדר תקפ"ח לפ"ק, נפטר ר' יצחק אייזיק יוסף סופר זצ"ל. ותשכיל מרחוק בסוד אותו צַיִן זָהָב טְהוֹר - פְּתוּחֵי חֲתָם קִדְשׁ לַה' (הנזכר בתורה ה' בח"ב לענין קדושת תפילין) אשר ביום זה לסדר תצוה עלה ונתעלה לכפר ולהיות תָּמִיד לְרַצוֹן לְפָנָי ה'. וביום י"א לחודש [אדר שכנגד יוסף הצדיק] - שממנו והלאה מגילה נקראת, נקרא למורים אֶלֵי פוּרִים, בשנת פְּתוּחֵי חֲתָם קִדְשׁ - תְּפַתַּח. וזוהו יגן עלינו, להתקרב גם אנו באמת ובתמים לרבינו, לזעוק פְּפוּרִים ולצעוק פְּפוּרִים, וכהיום הזה לחיותינו!

כב. כאמור, זכה רבי נתן להוודע לראשונה מן הספר 'הנעלם מעין כל' עוד באמצע הקיץ של שנת תקס"ה. וכעבור ארבעה חדשים, בתחלת החורף של תקס"ו, זכה גם לראותו עין בעין - 'ואז היה פעם הראשון שזכיתי שהראה לי ספרו הנורא שנשרף אחר כך'. ולא עוד אלא - 'יקרא עמי כמה פרקים שם, ונבהלתי מאד, אף על פי שלא הבנתי כלל' (ימי מוהרנ"ת י'). ובהמשך אותו חורף: 'זכיתי לכתוב לפניו הספר הנשרף הנ"ל וכו' (שם יא).

פתב זאת זפרון בספר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ

ב. 'ענין ארבע פרשיות', על פי תורות: יא, כט, ל, נו, ועוד. חוברה בחיי רבינו, בתקופת ימי הפורים של שנת תקס"ז. בהלכה זו מבוארים גם כן ענייני פורים ומפלת המן עמלק בארוכה^י.

באותם ימים ערך רבינו הקדוש מסע מופלא לעיר נְאֻוֹרִיטִש, שאודותיו מסופר בארוכה בספר 'חיי מוהר"ן' בפרק: נסיעתו לנאוורייטש (כמנוקד: קנא-קסו; 'ימי מוהרנ"ת' ז' ו'להלן). ואת עצם ימי הפורים ההם עשה רבינו 'בבית הרב דשם, שהיה מחותנו קצת' (שם קנג).

באותם שנים כיהן ברבנות עיר נְאֻוֹרִיטִש - המוזכרת יותר בשם 'אַרְבוּטִש' - הרב הקדוש רבי אברהם דוב (הנודע על שם ספרו הק')

העתקה זו שהעתיק רבי נתן באותו חורף, מסר רבינו [בתחלת הקיץ] ליד שני אנשים מאנשי שלומינו, וצוה עליהם לנסוע בעיירות ולומר בכל עיר ועיר מעט מזה הספר, וגם צוה עליהם ליקח איזה קונטרסים מכתב יד של התורות שגילה - שנדפסו [אחר כך] בספר 'ליקוטי מוהר"ן' וישאירו בכל עיר איזה דפין מהם, כי אז לא נדפס עדיין שום ספר מספרי הקדושים' (חיי מוהר"ן קעד קעה). את הדבר עשה רבינו 'בהסתר גדול ולא ידע שום אדם מזה' (קעו). 'והשביע אותם אז שלא יגלו הדבר לשום אדם' (קעה). 'ואנכי לא ידעתי מזה כלל' (קעו).

אחרי פסח של אותה שנה 'באתי לפניו ואמר לי: זכיתי אותך במצוה במה שנתתי לך לכתוב הספר הנ"ל. ואמר לי: הספר שלך כבר התחיל לעשות עובדא בעולם. אך זוהיר אותי הרבה להתפלל על התינוק שלו, שהוא הילד הקדוש שלמה אפרים ז"ל [שנולד סמוך לר"ח ניסן תקס"ה], כי היה לו חולי הנוסס אז, והזהיר אותי מאד להרבות בתפילה עבורו. ואמר: ידעתי כשמסרתי זה הספר ליד האנשים הנ"ל - שיקחו עצמם (היינו המקטרגים) ויתגברו על התינוק הזה, וגם האיש שמסרתי לידו הספר הנ"ל (היינו אחד משני אנשים הנ"ל) הזהרתיו מאד מאד בעת שמסרתי לידו הספר - למען השם שיהיה נזהר להתפלל ולהעתיק על התינוק הנ"ל (ראה שם: קעו קעו קנא: 'ימי מוהרנ"ת' יא).

שני האנשים האלה יקרו בעיני רבינו הק' מאד, והיו מגדולי גדולי מקורביו, ונתפרש שמש במקום אחר, בדברי המבא'ר רבי אברהם (מכוכבי אור' אנשי מוהר"ן אות כה השני), המציין: 'מה שעבר על ר' יודיל ור' שמואל אייזיק ז"ל בעת שנסעו בפקודתו עבור השתדלות בתעלומותיו למהר גאולתינו - שמעתי מזה קצת דקצת ראשי פרקים מאבי הכ"מ ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל, וגם מר' יחיאל מענדיל ז"ל שמעתי זאת, שהוא שמע מפי ר' יודיל ז"ל בעצמו'.

אך 'בעונותינו הרבים התגבר הקטרוג [ולא הועילו תפילותינו], ונפטר התינוק באותו הקיץ [בתודש סיון] אחר שבועות. ובענין זה יש מעשיות הרבה, ומעט דמעט יתבאר במקום אחר. המקום ינחם אותו ואותו וכלל ישראל מצרה ושביר הגדול הזה שהיה בעולם כאשר אמר בפירוש, וינחם אותו בכפלים, ויביא לנו משיח צדקינו, במהרה בימינו אמן' (ראה חיי מוהר"ן קעו קעו קנא: 'ימי מוהרנ"ת' יא).

וראה ב'תפארת הליקוטים' (ב'ביאור הליקוטים' על תורה ס', הערה ו, ע"פ מעשה א' ב'סיפורי מעשיות'): 'שבוע הקיץ של שנת תקס"ו, שהיה אז קרוב לגמר הוצאת 'הבת מלך' שמרמז על נפש משיח, והבעל דבר וחילוליו התגברו לבטל ולסתור מחשבותיו ותחבולותיו הק' אשר השתדל בענין זה, עד שנפל מחדש 'השני למלך' שהוא כלל נשמות ישראל לשינה עצומה ונשגבה ביותר, עד שהוכרח אדמו"ר ז"ל להמשיך לזה 'סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות' כאלה' (עיין שם: ובהערה לאות נה שם: 'מענין סתירת תחבולותיו באותו העת; ובתורה ס [אות ו] שנאמרה בראש השנה תקס"ז; חיי מוהר"ן קנא: 'שכבר היה מוכן וכו' ואז באותה השנה התחיל לספר סיפורי מעשיות; 'ימי מוהרנ"ת' שם: 'מוכן שיבוא בעוד איזה שנים; ושם: 'אחר שנפטר התינוק הנ"ל וכו' התחיל לספר מעשה ראשונה בסיפורי מעשיות; חיי מוהר"ן כח: 'התקוה הגדולה שהיה ראוי לבוא לכלל ישראל אם לא היה נפטר הילד הקדוש; שם תקפג: 'זאלמלי וכו' כבר היה העולם נתתקן על מילואו ותיקונו ושלמותו על צד היותר טוב; 'פרפראות לחכמה' על תורה ז' בח"ב אות ח, בשם מוהרנ"ת: 'בואדי כבר היה העולם בא לתכלית השלימות והתיקון'.

ענין 'הספר הנשרף' וענין 'הילד הקדוש' שייכי אהדדי - כמפורש בדבריו הקדושים הנ"ל: 'ידעתי כשמסרתי זה הספר ... שיקחו עצמם' וכו' - וכמבואר בחיי מוהר"ן (קסט): 'בלמברג בין פורים לפסח בשנת תקס"ח, הלך אל חדר מיוחד ובה הרבה מאד שם, וקרא לר' שמעון [תלמידו], ודמעטו על לחייו, ונאנח ואמר: אין לי עם מי להתייעץ! וסיפר לו אז מענין באשר שיש לו ספר בביתו, שאבד אשתו ובניו בשביל זה, כי נסתלקו עבור זה, ומסר נפשו על זה, ועכשיו אינו יודע מה לעשות. והענין היה, כי ראה שמוכרח להסתלק שם בלעמברג, אך אם יושרף זה הספר יוכל לחיות, ועל כן היה רבינו ז"ל מסופק ולא היה יודע לתת עצה בנפשו מה לעשות, כי היה צר לו מאד לשרוף זה הספר הקדוש והנורא מאד, אשר מסר נפשו על זה וכו'. ועוצם קדושת נוראות של זה הספר אי אפשר לדבר מזה כלל, ואם היה נשאר זה הספר בעולם - היו רואין גדולת רבינו ז"ל עין בעין וכו'. עוד שם: 'אין אתה יודע גודל יקרת קדושתו של זה הספר, ואנכי אבדתי אשתי הראשונה ובניי וכמה יסורים עצומים שהיו לי בשביל זה וכו'. והיה בוכה מאד מאד' (והשוה למכתב רבינו ז"ל מתחלת קיץ תקס"ו [חיי מוהר"ן קסו]: 'ימיית הבנים המסולאים' - לשון רבים, 'לשון הבן הראשון - ר' שלמה אפרים הנ"ל, והבן השני - ר' יעקב שגולד בתחלת החורף של תקס"ז, כמבואר בימי מוהרנ"ת' אות י: 'ופטירת הרבנית היה אחר המכתב הזה - בערב שבועות תקס"ז).

לאחר השיחה הדומעת והמבהילה עם ר' שמעון - הלא למשמע און דאבה נפשנו - כי 'צאה הגורה לשרפ! אוי, כמה העון גורם, כי עונותינו הטו אלה וחטאתינו הסתירו טוב כזה מאתנו', כי 'בעונותינו הרבים גזרו עליו מן השמים לשרפו, אוי לנו שלא זכינו שישאר אור הגדול הזה של הספר הזה, חבל על דאבדין - בעונותינו הרבים - אבידה שאינה חוזרת! חבל על דאבדין ולא משתכחין, כי אמר רבינו שזה הספר לא יהיה עוד בעולם!' (ימי מוהרנ"ת' כו: חיי מוהר"ן קסט).

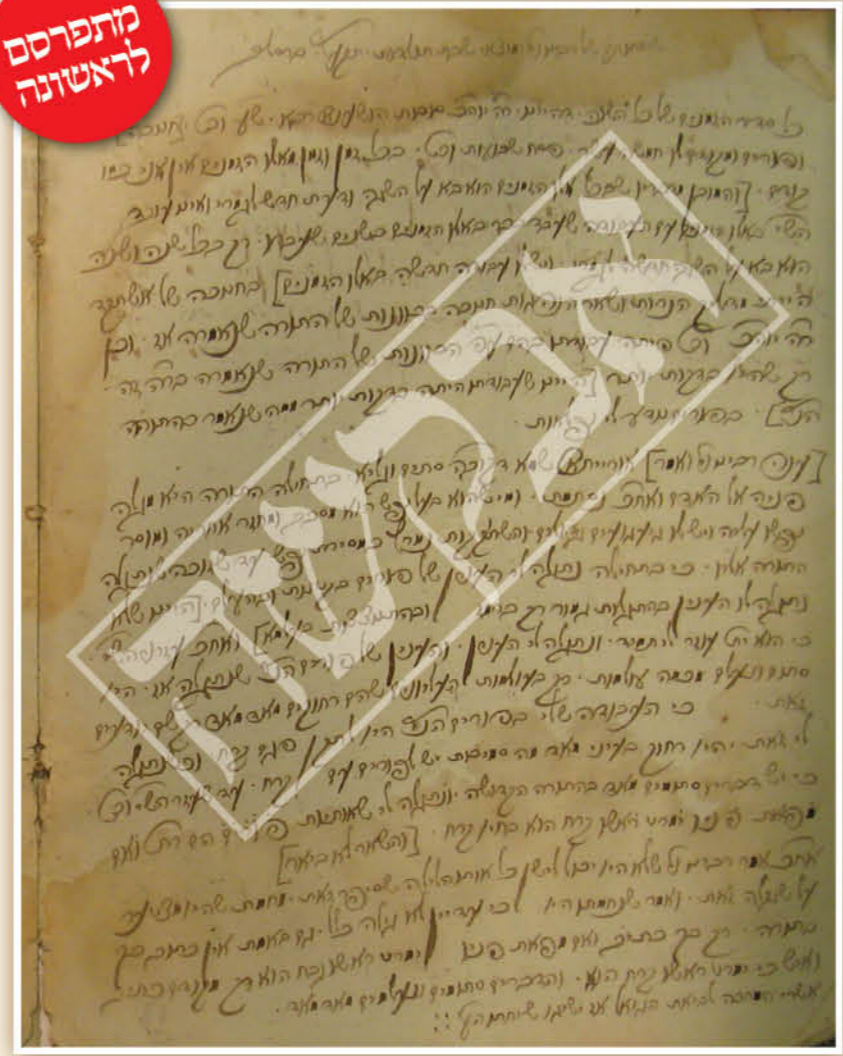
'ואמר רבינו ז"ל, שזה הספר - בהכרח לשרפו, וזה הספר לקוטי מוהר"ן - יהיה נדפס ויתפשט בעולם' (חיי מוהר"ן שם: וראה שם קעה: 'כי כל אלו הספרים שנדפסו הם בחינת 'ספר הראשון' - כי כולם הם בחינת 'נגלה' שלו! אף על פי שאצל כל העולם כולו הוא גבה יותר מרוזן דרוזן, כי כל תיבה ותיבה של ספרי שנדפסו היא מלאה טורי סודות ורוזין דרוזין עד אין סוף כמובן למשכיל, אך אצלו ז"ל היה כל זה בחינת 'נגלה'; והספר שנשרף זה הוא 'ספר השני', והוא בחינת 'רוזין' שלו! ועוד היה לו ספר שלישי, והוא 'ספר הגנוז', שלא נגע בו שום יד אדם, ולא שזפתו עין! והוא בחינת 'רוזין דרוזין' שלו. וראה שם אות קעא דברי רבינו אודותיו: 'שאפילו גופו סילק כשכתבו! עיין שם ובאות קעב-קעה; וב'פרפראות לחכמה' על תורה רז. וראה חיי מוהר"ן אות קסו: 'ופה [ברסלב] חיבר הספרים הנעלמים מעין כל חי; וצרף לדברי קדשו בתורה יא [אות ז] - שנאמרה בשבועות תקס"ג, וכל עורכך יהיה בשקל הקדוש!).

ואכן בסוף החורף של שנת תקס"ח נשרפו הגוילין הק' של הספר הנורא הזה, וחזרו אותיות קודש הקדשים ופרחו למקורן העליון ברום רמה (ראה חיי מוהר"ן קסט: 'ימי מוהרנ"ת' כו). אך באותה שנה עצמה בסוף הקיץ - 'נגמר הדפסת ספרו הק' לקוטי מוהר"ן... ראו עינינו ושמחנו לבבינו, והאירו פני תבל, ונתחלקו ביעקב - בין אנשי שלומינו ובכל העולם' (ימי מוהרנ"ת' כט; וראה חיי מוהר"ן אות שמו, הקדמה ל'תפארת הליקוטים', ואכמ"ל). ברם יציבא מלתא, כי דברי רבינו 'שזה הספר [הנשרף] לא יהיה עוד בעולם' - הוא רק בעולמנו החשוך 'הדומה ללילה', אולם במהרה יבוא משיח צדקנו, ויקבל עלינו ואתנו קדושת שבת קדש, ונכנס יחדיו ליום שכולו שבת. הנה לעת ערב יהיה אור, ויקרא אלקים לאור יום - או 'אז יתגלה גם ספרו הגנוז וספרו הנשרף, וגם עוצם הנוראות שבפרסד תורתיו ומעשיותיו של עכשיו' (דברי ר' אברהם בהקדמת ספרו 'כוכבי אור'; וראה חיי מוהר"ן אות שמו אודות 'הפנימיות שיש בספריו'; ובאות שם: 'אלו היו שומעין; ובמכתב מיום ד' חיי שרה תר"א: 'יתר מזה תזכה לעתיד לבוא אכ"ה).

כג. כפי שכבר הערנו במאמר 'אור פניך' על פרשת שקלים ('אבקשה' גליון 25, עמ' 22, הערה ב) - ברור למעלה מכל ספק כי הלכה זו נכתבה עוד בחיי רבינו, וראה שם אודות מעשה ידי המדפיס שהוסיף או שינה את שם התואר מ'צ"ל' ל'ז"ל'.

כד. בהמשך אותה שנה - שנת תקס"ז - כאשר חיבר רבי נתן את הלכות ראש חודש [ופסח] הלכה ג, על פי תורה נו, כלל בסוף ההלכה את ענין פורים ומפלת המן.

מתפרסם לראשונה

עצם כתב יד קדוש של רבי נפתלי שכתב עוד בחיי רבינו הקדוש שבו העתיק את הישיבה של פורים

בת עין) שעלה בשנות התק"צ לארץ ישראל, וכיהן שם פאר ברבנות עיר הקודש צפת, ושם מנוחתו כבוד, כנודע. חמיו של רבי אברהם דוב היה הרה"ק רבי נטע מנאווריש, המוזכר ב'שמות הצדיקים', שכיהן ברבנות העיר אברוטש לפניו, וכאשר נסתלק החותן הגדול בשנת תקמ"ה, מילא את מקומו החתן הדגולה.

נסיעתו של רבינו לנאווריש היתה נשגבה ועלומה, ואותה יציג רבי נתן בדבריו כדוגמה לנפלאות דרכיו - זכמו שכל הנסיעות שלו היו פלאות נשגבות ונעלמות מאד, כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאווריש... כי היה לו בזה סודות נוראות מאד הנעלמות מעין כל חי. וכמו שפעם אחת כשבא מהדרך מהדרכים הנ"ל - סיפר איזה מעשה נוראה המבואר ב'סיפורי מעשיות', ואמר שזאת המעשה מבארת ענין הנסיעה שלו. ובאמת הדבר סתום וחתום מאד, כי מי יוכל לעמוד בסוד המעשיות שסיפר או בסוד הנסיעות וההנהגות הנפלאות והנעלמות שלו (שיחות הר"ן ג). דבריו האחרונים מכוונים בבירור לנסיעה לנאווריש - שאודותיה סיפר רבינו את המעשה 'מזכוב ועכביש' (סיפורי מעשיות מעשה ז).

נוראות ונפלאות גילה רבי אברהם ב'שיחות וסיפורים' אשר לוי - בסוד הפסוק קתב זאת זקרון פספס ושיים פאזני יהושע - השייך למעשה מזכוב ועכביש. וכאשר יזכור המעיין כי נסיעת קודש זו היתה בסמוך לימי הפורים, ויצרף לכל זה את ענייני 'כף זכות' שגילה רבינו בסוף המעשה ובשיחותיו אודות הנסיעה, הנה ישכיל מרחוק וכפלים לתושיה יבין את עוזו גבורתו של גבר בגוברין, לוחם בעדנו בכל עת מלחמת ה' בעמלק, להציל כל עשוק מיד עושק, ולהיות לו מנחם! מעתה - 'אולי נתעורר על ידי כל זה לילך בדרכיו הקדושים, אשר הורה אותנו בספריו הקדושים, ונשוב אל ה' באמת במהרה בימינו אמן'.

והיינו שמחים בשמחת פורים מאד

ג. הלכות פורים, הלכה א, על פי תורות: נו, ס, ועוד. חוברת בחיי רבינו, בתקופת ימי הפורים של שנת תקס"ח. ובכותרתה: 'ענין פורים וקריאת המגילה'.

על מאורעות התקופה אנו קוראים ביומנו של רבי נתן: 'קודם פורים

כז. וראה בשו"ת 'מים חיים' (להגאון המפורסם מו"ה חיים כהן רפאפורט אב"ד דק"ק אוסטרחה, זיטאמיר תרי"ז, דף לו, ב, בתנ"ד): 'שלקחו עוד הסכמה חדשה באלול שנת תקע"ז מזהב המאור הגדול החסיד המפורסם אב"ד דק"ק נאווריש'; ובספר 'עפר יעקב' (לג"ד יעקב אייכהאון - דיין בק"ק קראקא, נדפס בברעסלויא תקצ"ט, בהסכמת תלמיד הגר"א - הגאון רבי ישראל משקלוב בעל 'תקלין חדות', דף ל, ב): 'זה לשון תשובת הרב הגאון מו"ה אברהם בער אב"ד דק"ק נאווריש ז"ל'.

כח. ראה חיי מוהר"ן [קס]: ימי מוהרנ"ת [כד].

כט. שיחות וסיפורים, כרך שישי, אות ז (נדפס יחד עם ספר 'רכבי אור', לאחר 'סיפורים נפלאים').

כו. ראה חיי מוהר"ן [סוף קנא] בתחלת פרק 'נסיעתו לנאווריש'.

כז. ראה במאמר 'אור פניך' (הג'ל בהערה), עמ' 22, אות ב. ראוי לציין, כי רבי נתן קורא להלכה דנן בשם 'הלכות מגילה' (ראה הלכות 'הכשר כלים' ה"א אות א; 'גרים' ה"א). בסוף אות ב של ההלכה, מציין רבי נתן לרברבו 'בהלכות קריאת התורה' (היא הלכה א שאותה חיבר כאמור, בשנת תקס"ז). בהלכות 'סימני בהמה וחיה טהורה' הלכה א, שחוברה בחיי רבינו, וסגנונה מורה בעליל כי היא ממחזור א, מצאנו אריכות דברים בענין 'שכרות שהתירו בפורים דייקא... ועל כן אז הוא חיוב להשתכר... חיוב גדול... חייב אינש לבטומי בפוריא...'; והשווה עם דברי ר' אברהם ב'רכבי אור' חלק 'ששון ושמחה' (בהערה כ): 'מלבד בפורים שאז מצוה לקיים את המאמר חז"ל שחייב אינש לבטומי וכו', כפשוטו - [כן שמעתי מאבי הכ"מ בשם אדמו"ר ז"ל ובשם שאר צדיקי אמת, שלא כדעת המפרשים בזה בענין אחר]. ועל זה הוסיף 'המעתיק' (רבי שמואל הורביץ ז"ל): 'שמעתי בשם אדמו"ר ז"ל שהשכרות בפורים הוא תיקון לפגם הברית'. ונודע הדבר גם בשם רבי לוי יצחק בנדר ז"ל, שמטר השמועה כפי שנאמרה בדיק רב, כי כן יסד המלך!

בא עגלה בשבילי מברסלב שאסע לשם לעסוק בתיקון הספר [ליקוטי מוהר"ן] ששלח רבינו ז"ל למלברג איש אחד שידיפס אותו במדינה זאת. ובאתי לפה ברסלב על פורים, ונודע לנו שרבינו ז"ל ב"ה בחיים ושלו, והיינו שמחים בשמחת פורים מאד, ואני עסקתי בתיקון הספר וסידרתי הכל על נכון. ואחר כך חזרתי לביתי לקהלת מאהלו, והאיש הנ"ל - שרבינו ז"ל מסר לידו הספר - נסע מפה לקהלת אוסטרחה, והתחיל לעסוק בהדפסתו.

'בפורים נודע לי נפלאות!'

ד. מחזור ב, הלכות פורים, הלכה ב, על פי תורה ז. חוברת בחיי רבינו, בתקופת ימי הפורים של שנת תקס"ט.

באותה תקופה סיפר רבינו את המעשה "מחכם ותם" (סיפורי מעשיות מעשה ט: וראה חיי מוהר"ן ס: 'קודם פורים'). ו'על זה המעשה נאמרה התורה (יט שבח"ב) המדברת מ"חכמות" ותמימות, שעיקר השלימות הוא רק תמימות ופשיטות. וענין עמלק שהיה "חכם" וכפר בעיקר וכו', עיין שם על פסוק כי שבע פול צדיק נקם - סופי תיבות עמלק, כי עיקר כל הנפילות הם על ידי חכמות' (סוף מעשה ט, עיין שם עוד לענין "אגג").

ובעצם יום הפורים - דהאי שתא - נתגלה לרבינו הקדוש ענין נורא ונשגב מאד, וכה דיבר בקדשו כתשעה חדשים לאחר מכן, במוצאי שבת לסדר תולדות [ד' כסליו] תק"ע:

'כל סדר הזמנים של כל השנה, דהיינו: ראש השנה, יום הכפורים, סוכות, הושענא רבא, שמיני עצרת, חנוכה ופורים, ומקודם לו: חמשה עשר [בשבט], פסח, שבועות, וכו' - בכל זמן וזמן מאלו הזמנים אין אני כמו מקודם. ואמר בזה הלשון: "אז סע קומט די צייט בין איך ניט דאס וואס פריער" [והמובן מדבריו היה, שבכל אלו הזמנים הוא בא על השגה ודעת חדש לגמרי, ואינו עובר את ה' יתברך באלו הזמנים עם העבודה שעבד כבר באלו הזמנים בשנים שעברו, רק בכל שנה ושנה הוא בא על השגה חדשה לגמרי, ויש לו עבודה חדשה באלו הזמנים].'

'בחנוכה של אשתקד [= שנת תקס"ט] הייתי מדליק הנרות, ושאר הנהגות חנוכה, בכוננות של התורה שנאמרה אז, וכן בראש השנה ויום כפור וכו' היתה עבודתו בהם על פי הכוננות של התורה שנאמרה בראש השנה זה, רק שהיה בדקות יותר [היינו שעבודתו היתה בדקות יותר ממה שנאמר בהתורה הנ"ל].'

'בפורים נודע לי נפלאות!' - ענה רבינו ז"ל ואמר: 'אורייתא שמא דקודשא בריך הוא סתים וגליא'; בתחילה התורה מגלית פניה אל האדם ואחר כך נסתרת, ומי שהוא בעל נפש - הוא מסבב ומחזר אחריה, ומוסר נפשו עליה, ויש לו געגועים גדולים והשתוקקות נמרץ במסירת נפש, עד שזוכה שתתגלה התורה אליו. כי בתחילה נתגלה לי הענין של פורים בקטנות ובהעלם [היינו שלא נתגלה לו הענין בהתגלות גמור, רק ברמז ובהתנוצצות בעלמא], ואחר כך עזרני ה' יתברך, כי הוא

ל. ימי מוהרנ"ת אות כו. ציון הידיעה המשמחת 'שרבינו ב"ה בחיים ושלו' - היא לאחר ש'שמע שרבינו נסתלק שם בלמברג ח"ו' (כי גבר עליו חוליו מאד), וצערו של רבי נתן היה קשה מנשוא - 'עד כלות הנפש' - גם אם הבין כי מדובר בשמועת שוא. וראה 'ימי מוהרנ"ת' שם בתחלת האות, ובאות כז; וב'חיי מוהר"ן' סי' קסח קסט.

לא. ראה במאמר 'אור פניך', שם, אות ג.

לב. היא התורה 'ימי חנוכה' (ב בח"ב). וצריך לכוף תו' נד: 'אני אמרתי עתה' וכו'.

לג. כלומר, בראש השנה דהאי שתא - היא שנת תק"ע, והיא התורה 'תקעו אמונה' (ה בח"ב). וראה בהלכות 'זיקין' ה"ה אות ל.

לד. כל קורא בצדק ישפוט לנכון, כי המדובר כאן - אודות 'פורים' שעבר, כלומר, פורים דאשתקד, היא שנת תקס"ט!

לה. זוהר פ' אחרי, דף עא, ב; עג, א; עה, א. וראה עוד ב'סבא' ב'זוהר פ' משפטים דף צט, א; ובתורה עג, וצריך אל המבואר ב'חיי מוהר"ן' אות קמג; שבחי הר"ן, 'סדר נסיעתו לארץ ישראל' אות לג, והבן נוראות.

נסיעתו של רבינו לנאווריש היתה נשגבה ועלומה, ואותה יציג רבי נתן בדבריו כדוגמה לנפלאות הנסיעות שלו דרכיו - זכמו שכל הנסיעות שלו היו פלאות נשגבות ונעלמות מאד, כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאווריש...

יתברך עוזר לי תמיד!! ונתגלה לי הענין. והענין של פורים שנתגלה אז, היה סתום ונעלם מכל העולמות, רק בעולמות עליונים שהם רחוקים מאד מאד, רק שם יודעים זאת. כי העבודה שלי בפורים הנ"ל היה לתקן פגם קרח, וכשנתגלה לי זאת, היה רחוק בעיני מאד מה סמיכות יש לפורים עם קרח, עד שעזר לי ה' יתברך וכו"ל, כי יש דברים סתומים מאד בהתורה הקדושה ונתגלה לי, שאותיות פורים הם ראשי תיבות: וְאֵם מְפָאָת פְּנִיּוֹ יִמְרָט רֵאשׁוֹ - קֶרַח הוּא, בחינת קרח [והשאר לא ביאר] ('חיי מוהר"ן פט-ז).

וראה שם המשך שיחתו הקדושה, שלאחריה נכתב: 'והדברים סתומים ונעלמים מאד מאד. אשרי המחכה לביאת הגואל - אז ישיגו שיחתו הקדושה!!!'

'גענועים גדולים, והשתוקקות נמרץ במסירת נפש'

ה. הלכות פורים, הלכה ג, על פי תורה ה (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). חוברת בחיי רבינו, לקראת ימי הפורים של שנת תק"ע (שבראשיתה גילה רבינו תורה זו).

גם באותה תקופה, מצאנו לו ענין נורא - 'גענועים גדולים, והשתוקקות נמרץ במסירת נפש', כאשר יתאר רבי נתן אודות יום ד' לסדר תרומה [ג' אדר א'] תק"ע:

'נכנסתי אצלו ואמר לי זה הסיפור: "בימים הללו לא היה ניחא לי כלל לחיות, איך להיות שזה כמה חדשים - ואיני יודע כמה - שאני מצפה ומתגעגע לדעת איזה דבר; כי נודע לי דבר אחד, אך לא ידעתי את הדבר בתוך התורה, והייתי מתגעגע לדעת זאת כמה חדשים כנ"ל; כי באמת בודאי איך אפשר שיהיה דבר שלא יהיה מרומז בתורה, ועכשו מצאתיו מבואר בתורה, ומתחילה היה סתום מאד ממני. ובאמת יש דברים שהם מרומזים ברזם בעלמא, גם יש כמה הלכות על כל קוץ וקוץ, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות כט, ב): שעל כל קוץ וקוץ - יש תלי תלים של הלכות, אבל עכשו מצאתיו מבואר בפירוש בתוך התורה

לו. וראה תהלים [פט, כב]: אֶשֶׁר יְדִי תְמוֹן עִמּוֹ אֶף זְרוּעֵי תְאֻמְצָנוּ (ובדברי המפרשים והמבארים).

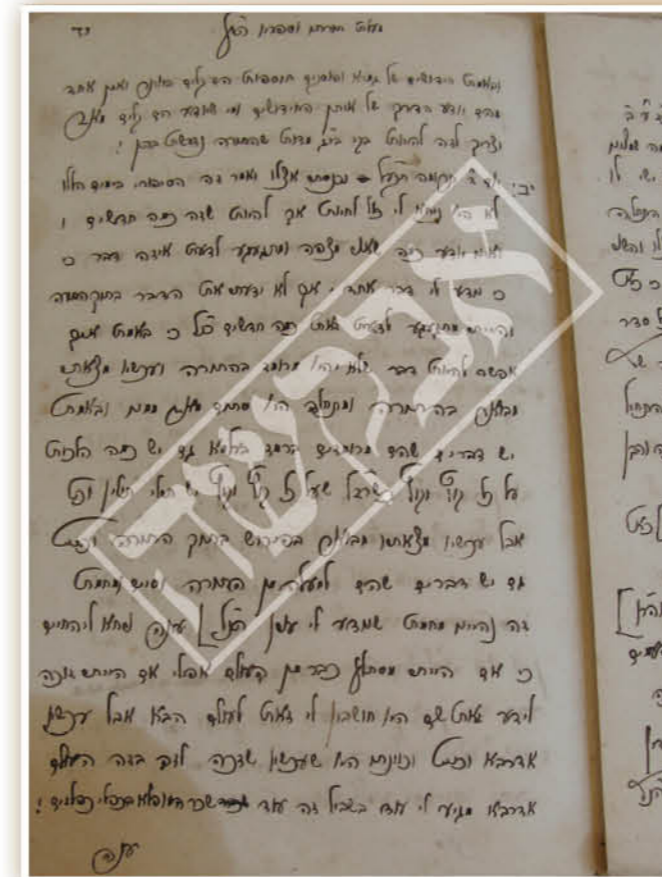
לו. הכוונה להמשך המשפט הקודם "כי הוא יתברך עוזר לי תמיד".

לו. שיחה קדושה זו מכנה רבי נתן בשם 'שיחה של פורים' (ראה בהל' מנחה ה"ו אות כב). וענינה הטמיר ונעלם המסמך את פורים לתיקון פגם קרח - מובא פעמים שלש בליקוטי הלכות, ואלו הן (ע"פ הסדר שבו נתחברו): שבת ה"ה אות יא (בשנת תקפ"ג); ערלה ה"ה אות יט (בשנת תקצ"ז); נטילת ידים לסעודה ה"ו אות ו (בשנת תר"ג), וראה שם: 'גם קודם לזה שמענו מפיו הקדוש שבפורים היה עוסק לתקן חטא מחלוקת קרח, ואמר שהוא סוד מופלא מאד מאד, והרמז בפסוק וְאֵם מְפָאָת פְּנִיּוֹ יִמְרָט רֵאשׁוֹ - ראשי תיבות פורים - קֶרַח הוּא, עיין שם בהשיחות, והענין מובן קצת מרחוק... אך סוד הענין בודאי אי אפשר להבין... עיין שם בארוכה באות ז ת, ומסיים: 'ועדיין הסוד כמוס ונעלם מאתנו... וראה באות ט: 'כי גדול ה' ואין יודעין כלל וכו', כנרשם שיחה קדושה זאת בספר "חיי מוהר"ן" [ראה שיחות הר"ן ג; חיי מוהר"ן סז רפג; ימי מוהר"ת מה מו; מכתב מיום ד' וירא תר"ו; ואכמ"ל]. ומובן שם שעיקר התקוה והתיקון - על ידי שמאמינים בגדולת ה' ותורתו וצדיקו, ושאל יודעין כלל וכו' / עד כאן דברי קדשו של מוהר"ת. ומכל זה יבין המשכיל, כי התעלמותה של שיחת פורים זו במקורה וסתמימותה שוב - כלשון רבינו הק' בהמשך השיחה: 'שנחמתו... כי עדיין לא גילה כלל' - היא היא בעצמה כל נחמתו ותקונו, בסוד חֶקֶה המסתרת כל (כמבואר בהל' נפילת אפים ה"ד אות ט); ובחינת סוד ה' לְיִרְאָיו (המבואר בהל' הפקר ונכסי הגז ה"ד אות כב), והר"ו.

עוד לענין שיחה זו - ראה בהל' נזיקין ה"ד אות לד, ובספר 'רמזי המעשיות' להרה"ק מטשעהרין, על מעשה ז.

לט. וראה 'חיי מוהר"ן' רפז: 'שמעתי ממנו בחורף תקס"ג, בתחלת ההתקרבות, שאמר שידע שרשי התורה ממקום שהתורה הקדושה באה, כי יש שרשי התורה - שהיא למעלה מהתורה - שמשם נמשך כל התורה, ואינו יכול להתלבש כלל בתוך התורה. ויש שהיא בבחינת אסמכתא, שהיא רק בדרך אסמכתא בעלמא נסמך על המקרא, מחמת שהוא גבוה ומרומם מאד'. וראה עוד בהלכות 'כבוד אב ואם' ה"ד אות ז; 'חזקת מטלטלין' ה"ה אות כג; ועוד רבים.

מ. וראה ביאור הליקוטים על תורה עד. לענין לשונו הק' 'לא היה ניחא לי כלל לחיות' - ראה חיי מוהר"ן סוף תא; שם קטו; שיחות הר"ן סוף קפה; שבחי הר"ן, 'סדר נסיעתו לארץ ישראל', לג לד; הלכות 'תפילין' ה"ה, אות ה ולהלן, ובאות ט ולהלן, לאורך ההלכה, עיין שם ותעל לך ארוכה.

כתב יד חיי מוהר"ן פרק מעלת תורתו וספריו הקדושים

וכו'. גם יש דברים שהם למעלה מהתורה"ל. וסיים: "ומחמת זה [היינו מחמת שנודע לו ענין הנ"ל] - עתה ניחא לי החיים, כי אם כבר הייתי מסתלק מהעולם, אפילו אם הייתי זוכה לידע זאת שם, היו חושבין לי זאת ל"עולם הבא", אבל עכשו אדרבא וכו'". וכוונתו היתה, שעכשו שזכה לזה בזה העולם, אדרבא, יגיע לו עוד בשביל זה עוד שכר המופלא בכפלי כפלים"ל.

'ענה ואמר: אנחנו איננו כלל מזה העולם של עכשו, ומחמת זה אין העולם יכולים לסבול אותנו, וראשות [היינו להיות ראש ומנהיג] - אין שייך לי כלל, כי אין מגיע לי שום ראשות בהעולם של עכשו"ל. וגם מעט הראשות שיש לי, באמת אין זה ראשות כלל,

אדרבא, הוא חוכא ואטלולא"ל ממש. וגם אותו המעט שיש לי, הוא רק נגד הטבע, שכפיתי את טבעי לזה, אשר מחמת זה יכול לבוא איזה דיבור ממני בתוך העולם. וכל השיחות והסיפורים שלנו [היינו התורות והמאמרים שהוא אומר], אם לא היה לי גם זה המעט הראשות, גם אלו הדיבורים לא היו באים בתוך העולם'.

'ובאמת אם לא היה דור כזה, אם היו דברים אלו [היינו התורות שהוא אומר] נאמרים בדורו של האר"י ז"ל או אפילו בדורו של רשב"י ז"ל - היה רעש גדול מאד"ל.

עכשיו ההתחלה של הגאולה הוא מפורים

בסמוך לימי הפורים - דהאי שתא - גילה רבינו בקדשו את התורה "אחר פורים קורין פרשת פרה" (בליקוטי מוהר"ן ח"ב עד), אשר אודותיה כותב רבי נתן (בהל' ברכת הריח ה"ד אות כה):

'כי עכשיו ההתחלה של הגאולה ותיקון כל העולמות הוא מפורים, כמו שמובן מרמזי דיבוריו הקדושים של רבינו ז"ל בעת שאמר התורה על פסוק 'ממצרים ולא יראו פני ריקם' שהוא ראשי תיבות 'פורים' - שאמר אז: כי מתחלה היו כל ההתחלות מפסח - שהוא יציאת מצרים, ועכשו וכו'... ולא סיים דבריו. ומתוך דבריו הבנתי שעכשו ההתחלה מפורים - שהוא מחיית עמלק - שהוא עיקר הגאולה של משיח [...] ואפילו מצוות פסח להיות נזהרין מחמץ אין אנו יכולין לקיים בשלימות כי אם על ידי פורים, כמו שכתב שם רבינו ז"ל שעל ידי מצוות פורים יכולין להיות נזהרין מחמץ בפסח, עיין שם'.

בכתביהם של שלשה מתלמידיו הגדולים, מצאנו דברים נשגבים בענייניו של אותו "עכשו" עליון ונורא, ואסתפק בציון מקומותיהן ושמותיהן לתולדותיהן:

רבי נחמן מטולטשין - המעביר לאנשי שלומינו יושבי ארץ הקודש, את דבריו הקדושים של מוהר"ת, במכתב נורא הוד מיום ח"י אדר תרל"ג (בסוף 'עלים לתרופה).

רבי נתן מטבריה - המעתיק שמועת קודש מפי מוהר"ת, לידידיו ורעיו שבעיר הקודש צפת, במכתב מופלא מיום ב' תשא תרל"ו ('מכתבי ר' נתן ב"ר יהודה' יג, עמ' לו) מ"ד.

הרב רבי נחמן אב"ד דקהלת טשעהרין - 'דבר נפלא מכתב ידו'

מא. וראה עוד 'חיי מוהר"ן' לח, קמז, רה, ת; 'שיחות הר"ן' קצח.

מב. = שחוק וליצנות.

מג. 'חיי מוהר"ן' [שדמ-שמה]. וראה 'שיחות הר"ן' סוף ריא; 'חיי מוהר"ן' שפא; הלכות 'השכמת הבוקר' ה"ד אות יא, ועוד רבים. ב'שיחות הר"ן' (קמא) יוספר אודות שבת פ' שקלים דהאי שתא, ועוד חזון למועד להרחיב על כך א"ה.

מד. במהדורה הראשונה 'תיב צדיק', מכתב יא. וראה עוד במכתבו מער"ח אדר ב' תרמ"ג, בתר"ד: 'כמו שעשה אדמו"ר מוהר"ת זצוק"ל שתיקף אחר חנוכה - [היה] עוסק בענין פורים'.

מה. וראה בארוכה ב'חכמה ובינה' שם, ד"ה 'גאולה הראשונה': 'אך עכשו יהיה כל ההתחלה מפורים, שהוא בחינת מחיית עמלק, כמובן בדבריו ז"ל; והעיקר בכח האתערותא דלתתא של ראשי יחידים הדורות, עיין שם ותרו"ן. ובספר 'באבי הנחל' לרבי ברוך אפרים מטשעהרין, על תורה זו.

מו. ראה ציון בסוף הל' רבית הלכה ב: 'הלכות חוקת עכו"ם - עי' באורח חיים הל' פורים על פי המאמר 'מי האיש החפץ חיים' וכו' (תורה לג), עיין שם'.

מז. מספר חדשים לפני כן, בתקופת חנוכה תקע"ד, כשעסק בהלכות 'קידושין' הלכה ב [אות ד] - הזכיר רבי נתן קצרות את ענין 'פורים' (על פי תורה ס).

מח. באותו חורף תקע"ה, כשעסק בהלכות 'ברכת הפירות' הלכה ג [אות ח ז] - מתייחס רבי נתן בהרחבה לענין 'השכרות של פורים' ו"זכירת מעשה עמלק" (על פי תורה לו).

בסוד פורים ול"ג בעומר וכו' קדישא והנחל נובע, העתיק רבי אברהם (ב'כוכבי אור' סוף 'חכמה ובינה') מ"ה.

ההלכות שחזברו אחר הסתלקות רבינו

ואלו ההלכות שחיבר בקודש, בעליית חנני'ה בן חזקיה, אחר הסתלקות רבינו לעילא:

ו. הלכות פורים, הלכה ד, על פי תורה לג. חוברת לקראת פורים תקע"א. באותה עת אחז רבי נתן באמצע מחזור ב, תוך שהוא כותב את חידושיו על חלק יורה דעה, הלכות 'חוקות העכו"ם'. ואכן נושאים שונים אלה ('חוקות העכו"ם' ו'פורים') - הולכים ומתבארים יחד להפליא"ל. (על מאורעות אותו חורף בו אָבְּלָה ארץ, והפועל האדיר שהמשיך במרץ - ראה בארוכה ב'ימי מוהר"ת' [סז ולהלן, פב]; ושם עד: 'ובאתי לנעמירוב סמוך לפורים').

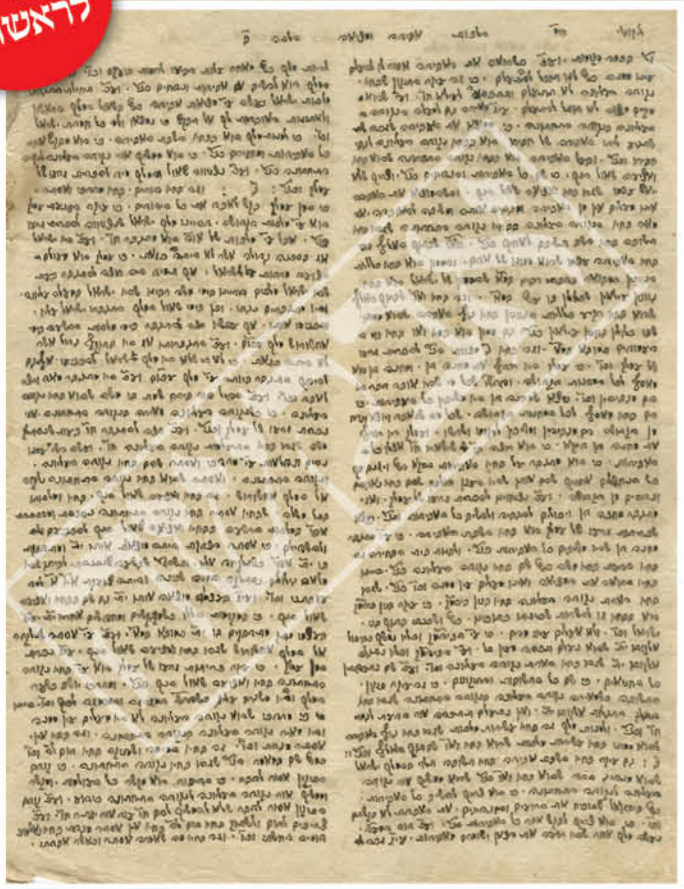
ז. חושן משפט, הלכות ערב, הלכה ב, על פי תורה י. חוברת בסמוך לפורים תקע"ב. ענין פורים מבואר בסוף ההלכה באות ט. (על המיוחד של אותה שנת פעין נחל בקָּעָפָה, משמרות נטועים קבעת, להבות אש חצבת, עמוד וכו'ל יסדת - ראה נפלאות ב'ימי מוהר"ת' [פב ולהלן] בארוכה. וראה עוד שם פד: 'סמוך לפורים').

ח. חושן משפט, הלכות אפוטרופוס, הלכה ב, על פי תורה כא. חוברת בתקופת פורים תקע"ג. נושאי פורים מופיעים בה החל מאות ה - עד גמירא. (על מאורעות השנה ראה ב'ימי מוהר"ת' [פו]: 'ה' יתברך ברוב חמלתו על עדתו, סיבב לטובה, ונתן בלב כמה אנשים פה [ברסלב], שנתעוררו לבנות מחדש הבית המדרש שהיה בבית רבינו ז"ל שנסרף [בא' אייר תק"ע] - קודם יציאתו מפה [לאומאן], והיה קרב זה ימים ושנים; ותפץ ה' בידם הצליח' בזה השנה - ונתהי לישועה!).

ט. אבן העזר, הלכות יבום, הלכה ג, על פי תורה נז. חוברת באמצע החורף של שנת תקע"ד לקראת ימי הפורים. נושאה מופיעים בה בהרחבה החל מאות טו - לאורך כל ההלכה"ל. (על החסדים המרובים של אותה שנה - בהם אָבּוּא בִּיתָף לְכֻחַת הרבים לדורות, ודא זמינא למבני בי מקדשא, ראה בארוכה ב'ימי מוהר"ת' פו ולהלן, צג ולהלן).

י. מחזור ג, אורח חיים, הלכות שבת, הלכה ג, על פי תורה ז (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). חוברת לקראת פורים תקע"ה. ענייניה מופיעים בה החל מאות ט"ה.

**מתפרסם
לראשונה**

ליקוטי הלכות אבידה ומציאה הלכה ב - בבית יר קדשו של רבי נחמן מטרולטין

ליקוטי תפילות דפוס ראשון תקפ"ב

אך התחננים ידבר רש - ועשיר יענה צאת?! לקרוע ולבנות, למנוע ולהבנות?! כל אלה ויותר, יבין המשכיל בקראו את ההלכה דגן, המשקיפה אל פני השימון בתמהון: איככה יחררו אנשים לטור ולדחות מלב כל הגון ונפלא?.

יד. חושן משפט, הלכות דינים, הלכה ג, על פי תורה ט. חוברת באדר א' תקע"ח. נושאי פורים באים בה בארוכה החל מאות י"ט. (בהלכה דגן חג רבי נתן את הכרך התשיעי ממחברותיו, שבוך העלה על הכתב את חידושי "ליקוטי הלכות" החל משנת תקס"ו. מן אותם כרכים מקיפי רומה שרדו בימינו מעט מזער, ואלו הן - כרך ט"ז [דגן], כרך י"ד [הפתוח בהל' גביה הלכה ג, שחבורה בחדש אייר תקפ], וכרך י"ז [הפתוח בהל' הפקר ונכסי הגר הלכה ד, שחבורה בחורף תקפס]. יש כרך שהיה לפרוה, והכל על דעבדין. ברם על דא ודאי קא כנינא, על כרך כף אשר נקף, בנה עליו ויקף, אבר לנו בעת תקיפה, אליו נפש כל נכספה! והיה אם ישן לתרופה, מן החדר תבוא סופה, מאריך מרחק מגלה עפה, קרים על נפש עיפה, קדש נשמע חיש נעופה, כל אמרת ה' צרופה).

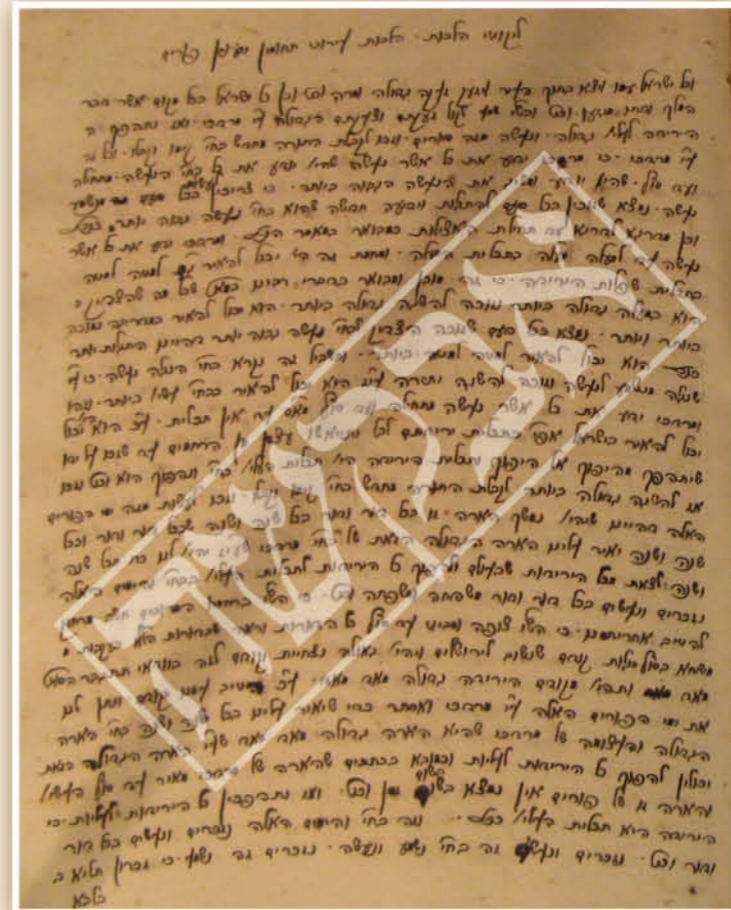
טו. חושן משפט, הלכות מתנה, הלכה ג, על פי תורה עח (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). חוברת בתקופת פורים תקע"ט. נושאייה נדרשים בה לאורך כל ההלכה.

טז. באותה תקופה - חזר רבי נתן וכתב שנית על ענין פורים, בהלכות אבידה ומציאה, הלכה ב, על פי תורה ו, החל מאות ג. (באותה שנה "עץ קט" - נתגלגלו על מוהר"ג תלאות רבות וקשות, הן בעסקי הגוף והן בעסקי ממוק, ואלה וכאלה לא היוזרו אפילו כמלא נימא מעבודתו בקודש, זבין בעניותו בין בעשירותו, עסק זימם ולילה בתורה ותפילה, ועסק בשיחותיו הק' לעורר גם אחרים לעבודת ה' כאשר פקד עליו אדמו"ר דל' [כוכבי אור], אנשי מוהר"ן אות טו; וראה מכתבו ממוצ"ק ר"ח כסלו תקצ"ו]. ובשנה הזאת דייקא, נתעצם להגביר חיילים לתורה ולתעודה, כאשר יבואר באות הבא).

יז. חושן משפט, הלכות שוכר, הלכה ג, על פי תורה נד. חוברת בסוף חורף תק"פ. ענין פרשת פרה מופיע בה בארוכה, וענין פורים באות יג"ב. (על מאמציו האדירים של רבי נתן בשנות "תקף" ו"קת עט" להעמיד דפוס בביתו - 'לחזור ולהדפיס כל ספרי רבינו ז"ל כרצונו' - ראה בארוכה בימי מוהר"ג ח"ב [ו' ולהלן]; ח"א צט. וראה עוד נפלאות בהלכות 'קידוש' הלכה ג [החל מאות כא] - שחבורה בזה הקיץ של שנת תק"פ; וראה מה שכתבנו להלן אודות שנת תקפ"ה).

יח. מחזור ד, אורח חיים, הלכות נפילת אפים, הלכה ד, על פי תורה כד. חוברת בתקופת פורים תקפ"א. ובכותרתה מופיע: 'ובו יתבאר ענין פורים ופסח וארבע פרשיות'. ענין פורים מבואר בה בארוכה החל מאות ד"ג. (בתקופה זו היה רבי נתן שרוי בעיצומה של מלאכת הקודש, הדפסת ספר "ליקוטי מוהר"ן" [בתיקונים נפלאים ובוהספות

**נא. באותה תקופה חיבר רבי נתן את הלכות 'הלאה' הלכה ג [על פי תורה כב], ובה מבואר את ענין "פרשת שקלים" בארוכה [החל מאות ח], וכן פסוקים מן המגילה.
נב. וראה בסוף אות ג: "ועוד יש בזה דברים הרבה, אך נשכח כי לא נכתב בזמנו". בקיץ של אותה שנה, כאשר חיבר את הלכות 'פריה ורביה' הלכה ג [על פי ת' כג בח"ב], הזכיר רבי נתן את ענין "שמחת פורים" [באות כג].
נג. תקופה קצרה קודם כן, כשעסק בענין "ברכת מודים" - בהלכות 'נשיאת כפים' הלכה ד [על פי ת' כב] - מזכיר רבי נתן את ענין "חנוכה ופורים" יחדיו [באות ז]. בתקופה זו של פורים, הוסיף רבי נתן לטוף הלכות 'ציצית' הלכה ה, שחיבר עוד בתחלת החורף [על פי תורה ח בח"ב], את סעיפיה האחרונים [כד-כה] העוסקים בעניני פורים בארוכה. וכן עשה באמצע הקיץ, כאשר הוסיף אז את הסעיף האחרון [כט] העוסק לבאר את "הסמיכות של כל סדר שלח לך".**

ליקוטי הלכות עירובי תחומין וענין פורים

יא. בהמשך אותה שנה בסמוך - חיבר רבי נתן הלכה נוספת על ענין פורים, היא הלכות תחומין, הלכה ד, על פי תורה כב. ובכותרתה: 'הלכות עירובי תחומין וענין פורים'. ונושאייה מופיעים בה בארוכה החל מאות ו. (בימים ההם ובעת ההיא עסק השתדל רבות להביא לבית הדיפוס את הספר הקדוש והגורא "סיפורי מעשיות", ובעיצומו של יום בעת משתה היין - ויהי למגדל עוז ותעצמות: כי הוא אמר ויהי, מי זה אמר ויקהי. ויגזור אומר ויקם ויעל ויעש ככל אשר צוהו, ולא נפל משערת ראשו ארצה).

יב. אורח חיים, הלכות פורים, הלכה ה, על פי תורה נוה. חוברת לקראת פורים תקע"יט. (בהמשך החורף, בעברו אל חלק יורה דעה, ובעמדו בהלכות "בשר שנעלם מן העין", הוסיף את עניניה לטוף ההלכה דגן, מאות כב ולהלן).

יג. יורה דעה, הלכות קרחה וכתובת קעקע, הלכה ג, על פי תורה כז. חוברת לקראת פורים תקע"ז. עניניה מופיעים בה בארוכה החל מאות יא - לאורך כל ההלכה. (באותה שנת ועקת - כותב רבי נתן [ימי מוהר"ג ח"ב צח; שם ח"ב ה]: 'התולתי למסור התפילות לאנשי שלומינו, להעתיקם לעצמם ולאמרום. ונתפשטו בין אנשי שלומינו, עד שנודע למתנגדים, וגם על ידי זה גבר המחלוקת'. תפילות יקרות וטראות [שחיבורן החל בשנת תקע"ה] אשר 'כל משכיל חפץ באמת ובתמימות יבין - כי תפילות כאלו עדיין לא היו בעולם! והם מלאים כל טוב לבית ישראל! תפילות תחינות ובקשות והפצרות וריצויים ופיוסים וידידים וטענות ואמתלאות וצעקות ושועות ועזקות גדולות לה' יתברך לעורר רחמי המרובים עלינו שיקרבנו לעבודתו יתברך חיש קל מהרה! [הקדמה לליקוטי תפילות] - ועדיין הבחירה חפשית, השומע ישמע והחידל יחידל!

**מט. תקופה לאחר מכן, בימי העומר תקע"ז, כשעסק בהלכות 'דם' הלכה א [אות יב] - מתייחס רבי נתן בקצרה לענין "פורים" [על פי תורה לא].
נ. באותה שנה, תקופה קצרה קודם לכן, חיבר רבי נתן את הלכות 'חוקת העכו"ם' הלכה ב [על פי תורה כה], שבה ביאר את ענין "פרשת שקלים" בארוכה, וכן מספר פסוקים מן המגילה. ומיד לאחר ההלכה דגן, חיבר את זו הבאה אחריה, הלכות 'גילוח' הלכה ג [על פי תורה ל], שבה האריך לבאר את ענין "ארבע פרשיות" שקורין באדר [באות ה ולהלן].**

**נוראות
ונפלאות גילה
רבי אברהם
ב'שיחות
וסיפורים'
בסוד הפסוק
כתוב זאת זכרון
בספר ושים
באזני יהושע -
השייך למעשה
מזבוב ועכביש.
שכאשר יזכור
המעייין כי
נסיעת קודש זו
היתה בסמוך
לימי הפורים,
ויצרף לכל זה
את עניני "כף
זכות" שגילה
רבינו בסוף
המעשה, יבין
את עזוז גבורתו
של הלוחם
בעדנו בכל
עת מלחמת ה'
בעמלק, להציל
כל עשוק מיד
עושה, ולהיות
לו מנחם!**

בעת עלייתו של הצאר הצורר ניקולאי הרע הזה על כס מלכות הרשעה דאז, החל מיד בהוצאה לפועל סדרת גזרות קשות ואכזריות ביותר נגד העם היהודי, שאחת מהן מפורסמת בשם 'גזירת הקטנוניסטים' האיזמה, שבה נגזלו ילדים רכים מחיק אמותיהם ונלקחו לשמך וכליון. אי אפשר לתאר את הפחד ומורא שתקפו את בני עמנו, במצוא את עצמם שרוים פתאום בעיצומה של שואה רוחנית וגשמית גם יחד.

אימי התקופה משתקפים ברהיטות לכל קורא ומעיין בהלכה הקדושה דנן, בה מאריך מוהרנ"ת לדבר בבהירות אודות מדת "היראה" על כל חלקיה ובחינותיה, פותח הוא במשל שהובן בזמנו היטב לכל אחד ואחד, מנער ועד זקן - 'מלך גדול ואדיר שעובר במדינה, שנופל יראה ופחד ואימה גדולה על כל מי שעובר לפניו אף על פי שאינו רואה אותו, בחינת אימת מלכות, כי עיקר המלכות היא בחינת יראה ואימה, שאף על פי שהמלך יושב על כסא מלכותו, בחדרי חדרים, רחוק מאד מאד מבני מדינתו, אף על פי כן פחדו ואימתו על כל בני מדינתו, בחינת מוראה של מלכות' (נמצא כי עיקר הידיעה מהמלך היא ע"י המורא ממנו) - ומכאן הוא עובר מיד אל הנמשל - 'כמו כן להבדיל אלפי אלפים ורבי רבבות הבדלות, ה' יתברך ברוך הוא, הוא מרומם ומנושא ורחוק מאד מכל המחשבות והידיעות שבעולם, ואין נתפס במוח כי אם פחדו ויראתו ואימתו הגדולה שהיא בחינת "מלכות" [...] שאנו יודעים ומאמינים שהוא יתברך מלך מנהיג ומושל [...] וזהו בחינת (איוב ד, יד טו) פֶּחַד קִרְאֵי וְרָעָה וְרַב עֲצוּמֵי הַפְּחִיד. וְרוּחַ עַל פְּנֵי יַחְלֵף תִּסְמַר שְׁעַרַת בְּשָׂרֶי'.

סעיפיה הבאים של הלכה זו, משקפים גם כן במידה רבה את הפחד העז הנשקף מעיני הבריות דאז, מלאי הרעדה והאימה מן הנחרצות והעוצמה של אותה מלכות קשה ואימהי.

וכמלאך מושיע שלוח ממרומים, בא רבי נתן באותם ימים, נוגע ללא חת בלב הבעיה, בקוץ שנעוץ באליה: הלא אמורים אנו על ידי מדה זו של יראת ה' וְרָעָה וְרַב עֲצוּמֵי הַפְּחִיד, להתקרב לה' בגבורה, אולם אותו יצר רע משכיל להרע - תופס הוא בה בעצמה, והופך אותה כקשת רמיה, מתרחקים אנו בכפלים, ויורדים לשולי השוליים!

ובכן, מהי העצה, ומנין התושיה, מהיכן תצמח תשועה, ומתי תגאל היראה - שתהיה רק לְחַיִּים, ולא לכליה?

וכך במשך דפים רבים - מלאים וגדושים - במתיקות ונעימות אין קץ, מאריך רבי נתן בהלכה דנן לדבר בעומק ובפשטות גם יחד על אותה מדה נפלאה ונוראה, ששמה קדש קדשים "יְרָאָה עֲלֵאָה דְעֲלֵאָה" - שבכחה לרפאות כל - 'יראה נפלאה כזאת שנוכח מעתה כולנו להתחזק בה' יתברך, ולבלי לפרוד ממנו חס ושלום בשום אופן בעולם' 'יראה שעל ידה יבא משיח והכל ישובו לה' מכל מקום שהם' 'יראה שנמשכת ממקום קדוש ועליון ונורא ונשגב כזה עד שאי אפשר לקלקלה ח"ו בשום

באותה עת היתה צרה גדולה ליעקב, והיא עלייתו של צאר צורר, אין על עפר מְשָׁלו עריץ ואכזר, צר ואויב ניקולאי הרע הזה - על כס מלכות הרשעה דאז. המאורע הרע אירע לאחר מות האח הגדול אלכסנדר (הערידי, בחורף שנת תקפ"ה) - בנסיבות מסתוריות, ניקח אחיו הצעיר והבוזי את קיסרות רוסיה בסערה.

וְיָהִי בְיָמַי - לשון צער - כשבתו על כסא מלכותו, ונתקיימה בידו (לאחר שדיכה ביד קשה כל פרץ של מרד נגדו). ויחל מיד בהוצאה לפועל סדרת גזרות קשות ואכזריות ביותר נגד העם היהודי, שאחת מהן מפורסמת בשם 'גזירת הקטנוניסטים' האיזמה, שבה נגזלו ילדים רכים מחיק אמותיהם ונלקחו לשמך וכליון. אי אפשר לתאר את הפחד ומורא שתקפו את בני עמנו, במצוא את עצמם שרוים פתאום בעיצומה של שואה רוחנית וגשמית גם יחד.

אימי התקופה משתקפים ברהיטות לכל קורא ומעיין בהלכה הקדושה דנן, בה מאריך מוהרנ"ת לדבר בבהירות אודות מדת "היראה" על כל חלקיה ובחינותיה, פותח הוא במשל שהובן בזמנו היטב לכל אחד ואחד, מנער ועד זקן - 'מלך גדול ואדיר שעובר במדינה, שנופל יראה ופחד ואימה גדולה על כל מי שעובר לפניו אף על פי שאינו רואה אותו, בחינת אימת מלכות, כי עיקר המלכות היא בחינת יראה ואימה, שאף על פי שהמלך יושב על כסא מלכותו, בחדרי חדרים, רחוק מאד מאד מבני מדינתו, אף על פי כן פחדו ואימתו על כל בני מדינתו, בחינת מוראה של מלכות' (נמצא כי עיקר הידיעה מהמלך היא ע"י המורא ממנו) - ומכאן הוא עובר מיד אל הנמשל - 'כמו כן להבדיל אלפי אלפים ורבי רבבות הבדלות, ה' יתברך ברוך הוא, הוא מרומם ומנושא ורחוק מאד מכל המחשבות והידיעות שבעולם, ואין נתפס במוח כי אם פחדו ויראתו ואימתו הגדולה שהיא בחינת "מלכות" [...] שאנו יודעים ומאמינים שהוא יתברך מלך מנהיג ומושל [...] וזהו בחינת (איוב ד, יד טו) פֶּחַד קִרְאֵי וְרָעָה וְרַב עֲצוּמֵי הַפְּחִיד. וְרוּחַ עַל פְּנֵי יַחְלֵף תִּסְמַר שְׁעַרַת בְּשָׂרֶי'.

סעיפיה הבאים של הלכה זו, משקפים גם כן במידה רבה את הפחד העז הנשקף מעיני הבריות דאז, מלאי הרעדה והאימה מן הנחרצות והעוצמה של אותה מלכות קשה ואימהי.

וכמלאך מושיע שלוח ממרומים, בא רבי נתן באותם ימים, נוגע ללא חת בלב הבעיה, בקוץ שנעוץ באליה: הלא אמורים אנו על ידי מדה זו של יראת ה' וְרָעָה וְרַב עֲצוּמֵי הַפְּחִיד, להתקרב לה' בגבורה, אולם אותו יצר רע משכיל להרע - תופס הוא בה בעצמה, והופך אותה כקשת רמיה, מתרחקים אנו בכפלים, ויורדים לשולי השוליים!

ובכן, מהי העצה, ומנין התושיה, מהיכן תצמח תשועה, ומתי תגאל היראה - שתהיה רק לְחַיִּים, ולא לכליה?

וכך במשך דפים רבים - מלאים וגדושים - במתיקות ונעימות אין קץ, מאריך רבי נתן בהלכה דנן לדבר בעומק ובפשטות גם יחד על אותה מדה נפלאה ונוראה, ששמה קדש קדשים "יְרָאָה עֲלֵאָה דְעֲלֵאָה" - שבכחה לרפאות כל - 'יראה נפלאה כזאת שנוכח מעתה כולנו להתחזק בה' יתברך, ולבלי לפרוד ממנו חס ושלום בשום אופן בעולם' 'יראה שעל ידה יבא משיח והכל ישובו לה' מכל מקום שהם' 'יראה שנמשכת ממקום קדוש ועליון ונורא ונשגב כזה עד שאי אפשר לקלקלה ח"ו בשום

נד. וראה לדוגמא באות ט: 'כמו עכשיו בתוקף הגלות הזה...; ובאות טז: 'בגלות המר הזה, שגם בתוקף ממשלתם ופחדם בגשמיות וברוחניות...; ועוד הרבה. (וראה ימי מוהרנ"ת אות קו, ואכמ"ל).

וראה ביאורו הנפלא באות ט - על הפסוק (משלי כד, כא) יִרְאָה אֶת ה' בְּנֵי וְיִמְלֹךְ, עַם שׂוֹנִים אֶל תִּתְעַרְבּ - שהכתוב מזהיר שצריכין לירא את ה'. וגם את המלך צריכין לירא, כי ה' יתברך נתן לו גדולה, ואסור למרוד במלכותו! ובודאי צריכין להתיירא ממנו, כי מלובש בו יראה מלמעלה שנפלה אצלו. אבל צריכין לידע שמה שמתיראין מלפניו - אין אנו מתייראין כי אם מה' יתברך שמסר לו זה הכח והיראה. והנה: ועם שוֹנִים אֶל תִּתְעַרְבּ, שאותם שמשנים האמת ואומרים להתיירא ממנו בעצמו - אֶל תִּתְעַרְבּ, כי זה כפייה גדולה! כי צריכין לירא רק מה' יתברך שנתן לו זאת הממשלה. דברים כדרכונות, המשקפים את הלכי הרוח השונים שניסו המשכילים בימים ההם לערבב את הדעות ולמסוך מורד ויין תרעלה בלבבות.

ליקוטי מוהרנ"ת מוהרנ"ת תקפ"א

בהרחבה החל מאות יד. (בהלכה הקודמת שכתב מוהרנ"ת באותה תקופה, היא הלכות יין נסך' הלכה ג, ניתן להזכיר בגעגועיו העזים לעסוק שוב בהדפסת 'ספרים הרבה אין קץ'. בתחלת החורף הוא כותב בתקוה [ימי מוהרנ"ת קא]: 'הגיע לי תשובה מוילנא ששלח לשם סך מועט וישלחו לי רישון מיד. ותיכף הודיית לה' יתברך, ונתעוררתי לקבץ המעות ושלחתי מיד בפאסט [דואר] ראשון... ומסיים בתקפה: 'ועתה אנו מצפים בכל עת לישועת ה' שיגיע הרשיון ויפתחו בית הדפוס, ותחזור העטרה לישנה להדפיס ספרי רבינו ז"ל - להאיר פני תבל, לגלות אמתנו בעולם, אכ"ר').

כד. יורה דעה, הלכות מילה, הלכה ד, על פי תורה סא (בליקוטי מוהרנ"ת חלק ב'). חוברת בסמוך לפורים תקפ"ו. נושאה מבוארים בה החל מאות כא. (וראה מכתב מאותה תקופה, מיום א' ויקרא ג' אד"ב) תקפ"ו: 'זה' היודע ועד', ואכמ"ל).

ונהפוך הוא!

כה. יורה דעה, הלכות בכור בהמה טהורה, הלכה ד, על פי תורה קפה. חוברת בתקופת פורים תקפ"ז. נושאה מבוארים בה לאורך כל ההלכה.

נד. וראה במאמר "אור פניך" (עמ' 25, אות יט).
נה. תקופה לאחר מכן, בימי העומר תקפ"ד, כשעסק בהלכות 'סימני בהמה וחיה טהורה' הלכה ד [אות יב] - מתייחס רבי נתן לענין "ריבוי הצדקה של פורים" (על פי תורה ז).
נו. הלכות 'פסח' הלכה ט - חוברת תיכף לאחר ההלכה שלנו, כמפורש לנכון בכותרתה בעצם כתב יד קדשו: תקפ"ז - ובאות ג' שלה כותב רבי נתן: 'וכמבואר כל זה לעיל בהל' פורים השייך לזה, עיין שם, וכוונתו ברורה להלכה דנן!

חדשות נפלאות ונראות המיין את הנפש]. העבודה התנהלה בזריזות כראוי, החל מט"ו בשבט של אותה שנה, לאורך חדשי אדר, עד לאחר הפסח, שאז התעכבה ההדפסה מחוסר נייד, למשך שלשה חדשים! וראה ב'ימי מוהרנ"ת' ח"ב [טו ולהלן] בארוכה; וב'סיפורי דברים מוהרנ"ת' [אמונת אומן (ב"ב תשכ"ו), עמ' הו] - מה ששח רבי נתן בחג השבועות דאז, ובתוך דברי קדשו: 'כי אני מאמין באמונה שלימה שאפילו בהדפסת דף אחד - נעשה מזה תיקון בכל העולמות! ומכל שכן שהדפסתי חצי הספר - בוודאי נעשה מזה תכלית גדולה!'. וראה עוד בהלכות 'משא ומתן' הלכה ד [מאות יג ולהלן] שחברה באותה תקופה).

יט. אורח חיים, הלכות ברכת הריח, הלכה ד, על פי תורה ח (בליקוטי מוהרנ"ת חלק ב'). את ההלכה החל רבי נתן לחבר בסמוך לימי הפורים של שנת תקפ"ב. ובכותרתה: 'ובו יתבאר ענין פורים וארבע פרשיות. וענין פסח וספירת העומר'. ההלכה פותחת ארוכות עם ענין פורים, וחוזרת אליו שנית החל מאות כב ולהלן. (את התיאור העשיר של חדשי החורף הלז, שבו החל רבי נתן את מסעו לאורך ישראל משאת נפשו מנא, ראה נא והביטה בארוכה ב'ימי מוהרנ"ת' חלק ב, ובעיקר מאות יח ולהלן. אודות ימי הפורים, ראה באות נג, ושם: 'מן הסתם היה אצלי כל ענין פורים כדי לבוא לאורך ישראל'; וראה עוד באות נו לענין ההלכה דנן).

כ. אורח חיים, הלכות ברכות הראיה ושאר ברכות פרטיות, הלכה ד, על פי תורה קעט. את סוף ההלכה, העוסק בענייני חודש אדר ופורים, חיבר רבי נתן בחורף תקפ"ג, בעת שובו מנסיעתו ארצה יי.

כא. בהמשך החורף של אותה שנה - לקראת ימי הפורים - חיבר רבי נתן את הלכות שבת, הלכה ה, על פי תורה סז (בליקוטי מוהרנ"ת חלק ב'). נושאי פורים מופיעים בה בארוכה החל מאות ט. (מיוחדת הלכה זו בסגנונה, והמעין במסכת ערכין [דף לב, ב] בין מרחוק ברום רומו של איש, תלמידיה דרב גובריה, גיבר תקיף אשתכח בבואו לארץ חמדה, וכען בכור שורו הד' לו זכותא דארעא בכפילא, מני אפרים שרשם בעמלק לחוהם לחם אבירים, אז ירד שריד לאדירים, ה' ירד לי בגבורים. ומי כמוהו דבעי ובעי רחמי דרחמי, עלן יגן זכותיה כסוכה אחי ומרחמי, ותהי שמחה גדולה מאד ורחמי חמי).

כב. יורה דעה, הלכות שחיטה, הלכה ד, על פי תורה לו. חוברת בתקופת פורים תקפ"ד. נושאה פזורים בה לאורך ההלכה יי. (על מאורעות ימי הפורים, ראה ב'ימי מוהרנ"ת' צט: 'בימי הפורים היה מחלוקת גדול פה [בעיר ברסלב], ועל ידי זה נתגלגל הדבר שנמצאו מוסרים והלשינו עלי [על דבר הדפוס שהעמיד בביתו], עד שבאו פתאום לביתי [ביום ר"ט אדר ב'] וסגרו וחתמו בית הדפוס עם כל הכלים, ועדיין היא חתומה וסגורה; ה' יתברך ירחם עלינו לפתחה מהרה, ויצילני מכל מיני סכנות ופחדים בלי ריבוי הוצאות ממון ישראל, וזכה לחזור ולהדפיס בפרהסיא בשלום).

כג. יורה דעה, הלכות עבודת אלילים, הלכה ג, על פי תורה כה. חוברת בתקופת פורים תקפ"ה. נושאי פורים מבוארים בה

כמלאך
מושיע שלוח
ממרומים,
בא רבי נתן
באותם ימים,
נוגע ללא חת
בלב הבעיה,
בקוץ שנעוץ
באליה: הלא
אמורים אנו
על ידי מדה
זו של יראת
ה' טהורה -
להתקרב לה'
בגבורה, אולם
אותו יצר רע
משכיל להרע
- תופס הוא
בה בעצמה,
והופך אותה
כקשת רמיה,
מתרחקים
אנו בכפלים,
ויורדים לשולי
השוליים!

אופן בעולם 'יראה שעל ידה עיקר קיום התורה שלא יפרו עוד את התורה לעולם' 'יראה כזאת שאפילו מי שנפל מאד לעבירות ח"ו יהיה לו גם כן יראה גדולה מה' יתברך להתחזק את עצמו בכל נקודה ונקודה שיוכל למלט נפשו מרע ולמשוך את עצמו לאיזה טובה' 'יראה כזאת שאף על פי שאני יודע בעצמי שעל פי דת של תורה בודאי אינני ראוי לבא לפני המלך להתפלל לפניו כפי מה שאני יודע חטאתי ועוונותי אף על פי כן אבוא לפניו שלא כדת וּכְאֲשֶׁר אֲבִדְתִּי אֲבִדְתִּי! אפילו אם ח"ו אינו לרצון תפילותי והתבודדותי עתה לפניו מרובי קלקולי! כאשר אֲבִדְתִּי על ידי מעשי הרעים - אֲבִדְתִּי! ויעשה ה' יתברך עמי מה שירצה! אָנִי תָמִיד אֶחָל ואצעוק לה' יתברך אולי ירחם! 'יראה נפלאה כזאת שיוכל כל אחד גם במקומו שהוא שם לזכור את ה' ולהתיירא מלפניו יתברך לבד' 'יראה כזו שאפילו בגיאי צְלָמוֹת איני מתיירא משום רע - כי אם ממך לבד - פִּי אֶתָּה עֹמְדִי! 'יראה שתמשך משכל עליון כל כך עד שתגיע לטובה אפילו להגרוע שבגרועים הרחוק מאד מאד יהיה לו דעת אמיתי להבחין האמת שגם הוא יש לו תקוה כי רחמי יתברך רבים מאד מאד' 'יראה שתאיר אפילו לכל הניצוצות הרחוקים מאד מאד המונחים בעמקי עמקי הקליפות להחיותם ולהשיבם גם כן לבל יִדַח מִמֶּנּוּ נֶדַח' 'יראה שעל ידה יחזק את עצמו לקיים דברי רבותינו ז"ל שהזהירונו להאמין בחסדו וטובו יתברך שאינו נפסק לעולם ולחזק את עצמו בכל עת מחדש בכל מה שיוכל' 'יראה שעל ידה יהיה נמשך פחדו ואימתו ויראתו יתברך על כל המעשים והברואים עד שכולם יראו את ה' 'יראה נפלאה שעל ידה נמשך שמחה רבה ועצומה לכל אחד במקומו לשמוח בה' וברחמי המרובים שזה עיקר תקנתו!

על אותה יראה קדושה ונוראה שנמשכה ובאה ממקור עליון מאד, שח רבינו בנפלאותיו בחג השבועות של שנת תקנ"ח, בעת אחז צדיק דרכו לארץ ישראל (היי מוהר"ן אות קלב: 'נודע לי'). ואודותיה דיבר בקדשו לבני עדתו צאן מרעיתו (שם אות רצו: 'לגלות ולהכניס יראה באנשי'), ואותה 'משיך משיח צדקנו בכל ולכל העולם כולו (ראה בהלכה דגן, אות ה ולהלן) - הַרְרִיחוּ בְּרִיאת ה' במהרה בימינו אמן.

בודאי יעשה ה' יתברך עמנו נסים נוראים גם בימי הפורים האלה

כו. חושן משפט, הלכות העושה שליח לגבות חוב, הלכה ג, על פי תורה ח. חוברה בתקופת פורים תקפ"ח. נושאה מבוארים ארוכות עד לסוף ההלכה. (בתקופה זו נסתלק בדמי ימיו - אחד מגדולי תלמידיו ושמו קודש: רבי יצחק אייזיק יוסף הסופר, וראה על כך בהערה כא לעיל).

כז. חושן משפט, הלכות נחלות, הלכה ד, על פי תורה ב. חוברה בתקופת פורים תקפ"ט. ענין פורים מתבאר בה ארוכות החל מאות י. (בהקשר להלכה זו, יש לציין כי שלש שנים לאחר מכן, בשבת פ' זכור תקצ"ב, חזר מוהר"ן ודיבר הרבה מענייני הלכה זו, ראה על כך במכתבו מיום ב' צו [י' אד"ב] תקצ"ב).

בין ההלכות הרבות שחברו בשנת תקצ"ב לא עלה בידינו למצוא הלכה הקשורה לפורים. ו"לא נודע לנו אם ביארה... אך נאבדה בעוונותינו הרבים כמו שכמה וכמה הלכות נאבדו, או לא ביארה אז" (כסגנונו של רבי נחמן מטולשטין תלמידו הגדול, בהקשר להלכות 'נפילת אפים' הלכה ג).

נח. זאל יפטור את עצמו מאחר שכבר נפל כל כך, אם כן הותר לו הכל ח"ו, חלילה! לא תהא כזאת בישראל! כי אין חשף ואין צְלָמוֹת לְהִסְתֵּר שֶׁם כָּל פְּעִל אָוֶן, כי גם בשאלו תחתיות ומתחתיו צריכין לירא את ה' מאד מאד, כי בְּכָל מְקוֹמוֹת מְשֻׁלָּתוֹ (באות ד). וראה עוד באותיות טו, [כח]; ובספר 'אוצר היראה' להרה"ק מטשעהרין, ערכים: 'התחזקות' אות פד ולהלן, 'יראה' אות קו, עיין שם כי מתוק ומרפא הוא!

נט. אומנין ד (- ר"ה י"כ וסוכות); שכירות פועלים ד; גניבה ד; גזילה ד; נזיקין ד (- פסח).

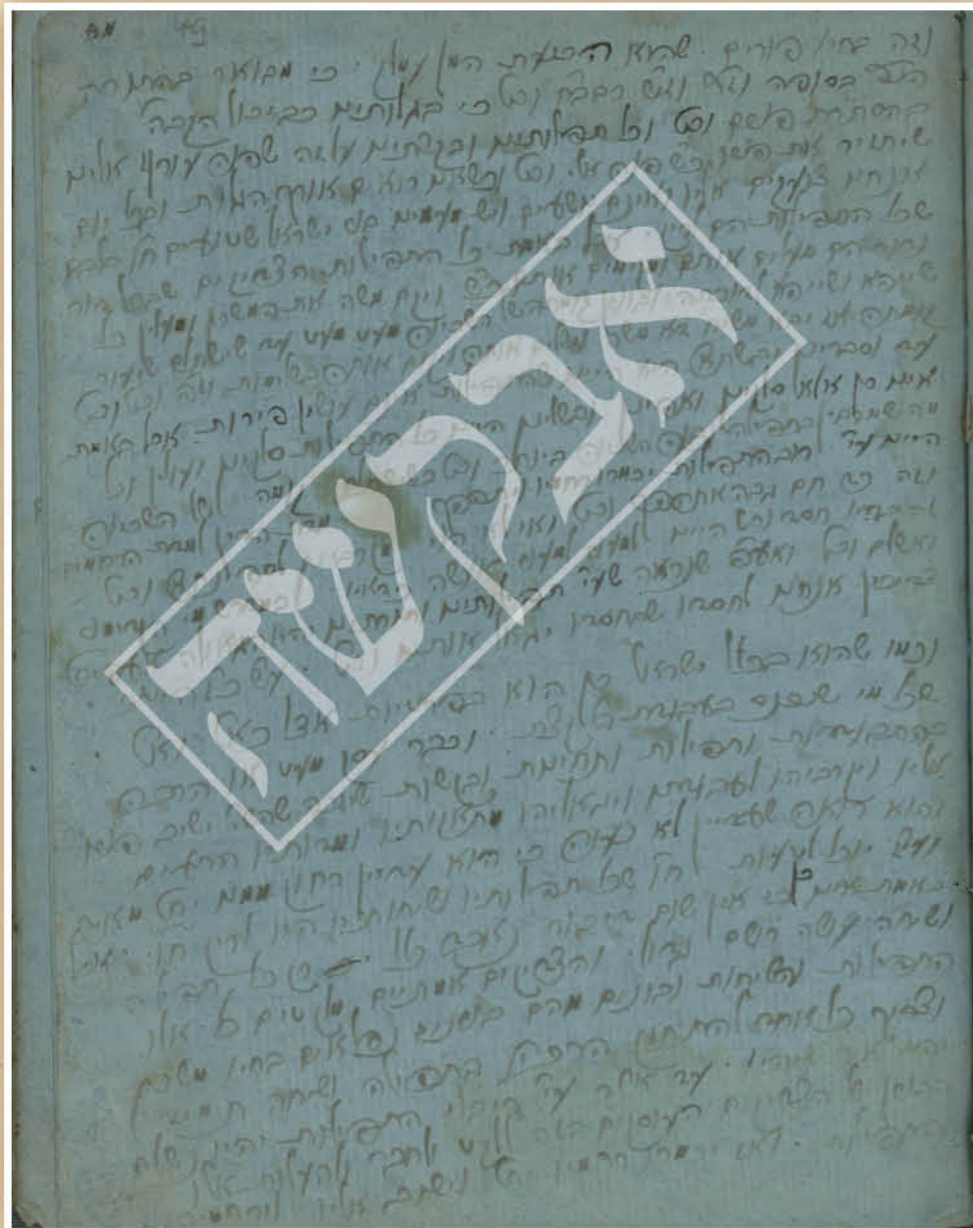
ס. מפליא הדבר כי גם הלכה הקשורה ל'חנוכה' לא מצאנו בשנה זו. כמדומה, שאת

כח. מחזור ה, אורח חיים, הלכות תפילין, הלכה ו, על פי תורה עב (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). חוברה החל מתקופת פורים תקצ"א. נושאה מופיעים בה בארוכה החל מאות כג, וכן בסוף ההלכה באות לט"א (על מוראות אותו חורף, בו השתללה באוקראינה מגפת הפולרה ועשתה שמות בתושביה, ראה 'ימי מוהר"ן' אות קח, ובמכתבים הרבים מאותה תקופה, ועוד).

כט. אורח חיים, הלכות ברכת הפירות, הלכה ה, על פי תורה פח (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). חוברה החל מתקופת פורים תקצ"ב. נושאה מופיעים בתחלתה באותיות ג ד (וראה מכתב מיום ד' שמיני [יט אד"ב] תקצ"ב: 'אם לא הגדלת השמחה בפורים העבר כאשר כתבת, אף על פי כן תשמח נפשך מעתה בכל יום, ובפרט בימים הללו - ימי אדר וניסן - שהם ישועת ישראל', עיין שם עוד, וזכור דברי רש"י על מאמר חז"ל [תענית כט, א] "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - 'ימי נסים היו לישראל פורים ופסח!')

ל. חושן משפט, 'תוספת' להלכות גביית חוב מהיתומים, הלכה ג, על פי תורה יב (בליקוטי מוהר"ן חלק ב). עוסקת כולה בענין פורים, והיא חוברה לה לקראת ימי הפורים של שנת תקצ"ג (וראה מכתב נאה לענין פורים - מאור ליום א' תרומה [כח שבט] תקצ"ג).

לא. אורח חיים, הלכות תענית, הלכה ד, על פי תורה סא. חוברה בחורף תקצ"ד. נושאי פורים מופיעים בה בהרחבה החל מאות יט"ב.

הלכות נחלות ד אות י - בעצם כתב יד קדשו

לב. בהמשך אותה שנה - בעברו אל חלק יורה דעה, המשיך רבי נתן לחבר על פי אותה תורה, את הלכות שחיטה, הלכה ה, שחוברה לקראת ימי הפורים דהאי שתא תקצ"ד, ועניינה מופיע בה החל מאות יז. (על מאורעות התקופה דגן ראה 'ימי מוהר"ן' אות קי: ובמכתב מאור ליום ה' שמיני [כג אד"ב] תקצ"ד).

לג. יורה דעה, הלכות בשר בחלב, הלכה ה, על פי תורה כב. חוברה בשנה האיומה - הלא היא שנת תקצ"ה - בתקופת פורים.

הפתרון לכך ניתן למצוא ב'תגלית' שגילינו במאמר "אור פניך" (עמ' 25-26, אות כח) בהקשר להל' פורים שכתב רבי נתן בשנת תקצ"ג - בצורת 'תוספת' להלכה קדומה שנכתבה על ידיו עוד בשנת תקע"ח, ונעלמה מעיני המעתיקים שלא העלו על דעתם לבדוק תדיר את שהוסיף רבי נתן ו'עדכן' בחידושי המרובים. וכבר נודע כי 'הכל תלוי במזל - אפילו ספר תורה שבהיכל, כך שאותו כרך קדום (כרך ט"ה גיל) שרד עד לימינו, ובו נתן לנו ה' מטמון! וייתכן מאד, כי כאשר נזכה למצוא עוד כרכים מעצם כתב יד קדשו, נמצא בהם עוד "אבידות" מן הסוג הזה, כן יהי רצון.

סא. מספר חדשים לפני כן, בתקופת חנוכה תקצ"א, כשעסק בהלכות 'השכמת הבוקר' הלכה ד [אות יז] - כלל רבי נתן את ענייני 'חנוכה ופורים' יחדיו (על פי תורה ל).

סב. ראה על כך במאמר "אור פניך" (עמ' 25-26, אות כח). תוספת זו נדפסה לראשונה בסוף ספר 'קיצור ליקוטי הלכות' (ב"ב תשל"ג), עמ' קסח - קעה. לאחרונה, במהדורות החדשות של ליקוטי הלכות בהוצאת 'קרן ר' ישראל דוב אודסר' - הוחזרה עטרה ליושנה, והושבה אבן הן אל מקומה.

סג. מספר חדשים לפני כן, בתקופת חנוכה תקצ"ד, כשעסק בהלכות 'חול המועד' הלכה ד [אותיות ז ח], שור רבי נתן בקן את ענייני 'חנוכה ופורים' יחד (על פי תורה ח בח"ב).

על אותה
יראה קדושה
ונוראה
שנמשכה
ובאה ממקור
עליון מאד,
שח רבינו
בנפלאותיו
בחג
השבועות
של שנת
תקנ"ח, בעת
אחז צדיק
דרכו לארץ
ישראל,
ואודותיה
דיבר בקדשו
לבני עדתו
צאן מרעיתו,
ואותה
ימשיך
משיח צדקנו
בכל ולכל
העולם כולו

ותהיינה מספר ההלכות ארבעים ושלוש

בהם לב נתן לתור בחכמה ולדרוש

כל חלב יצהר וכל דגן ורירוש

ערנה קח לך בשמים ראש

רחת נעצוץ יעלה ברוש

ורחיה עמך עד דרוש

ונתנך ה' לראש

רענן כנרוש

שא ראש

מראש

והנה קמה אלומה וגם נצבה, ספרה הכינה וגם חקרה, כלתה נפשי וגם נכספה, מתי אעשה גם אנכי לביתי, נער הייתי גם זקנתי! גם חשך לא יחשיך ממך, גם כי אלך בגיא צלמות, גם שם ידך תנחני! ואבי ראה גם ראה, גם מאז דברך אל עבדך: גם עשה תעשה וגם יכול תוכל! גם את השני גם את השלישי גם את כל ההולכים, רעבים גם צמאים, חדשים גם ישנים: גם עתה התיצבו וראו, כי חלה גם ילדה ציון, נשא את ראש בני גרשוץ גם הם, ואף גם זאת בהיותם בארץ, וירשו גם הם את הארץ, ארץ רעשה גם שמים, גם עבים נטפו מים, נטעתם גם שורשו, ילכו גם עשו פרי, גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם, ואנכי אעלך גם עלה! כן תרימו גם אתם את תרומת ה', מזה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, נפתלתי גם יכולתי, ואבנה גם אנכי ממנה, וגם נצח ישראל לא ישקר, גם האיש משה גדול מאד, גם לי גם לך לוי יהיה, גם אנחנו גם אתה גם טפנו, כי גם זה לך בן, הולך וגדל וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים, גם ברוך יהיה!

מ. מחזור ו, אורח חיים, הלכות ציצית, הלכה ז, על פי תורה ח (בליקוטי מוה"רן חלק ב'). חוברת בתקופת פורים תר"ב. לאחר נושא פרשת שקלים הגידון בה בארוכה, עבר רבי נתן לכתוב על פורים - בסוף ההלכה.

מא. באותה תקופה - הוסיף רבי נתן וכתב על ענין פורים בארוכה, בהלכות תפילין, הלכה ז, על פי תורה סז (בליקוטי מוה"רן חלק ב'), החל מאות ט - עד סוף ההלכה (וכל אשר ישם לב לענין מצות מילה הכלול בהלכה בהדר, יגיל כי ימצא פתרון במכתב הלא-מתוארך מחדש אדר, שנכתב בבירור ב'תענית אסתר' תר"ב, הפותח בחגיגות: 'ששון ושמחה ישיג; וכן במכתב הבא שנחרט עלי גליון בעצם יום הפורים של אותה שנה) ס"ב.

מב. אורח חיים, הלכות נטילת ידים, הלכה ו, על פי תורה ז (בליקוטי מוה"רן חלק ב'). חוברת החל מסוף החורף של שנת תר"ג. נושא פורים מופיע בה בתחלתה החל מאות ג ולהלן (מקבילות רבות למבואר בהלכה - ימצא המעיין כהלכה - במכתביו מאותה תקופה, ובעיקר באלה מ'תענית אסתר' ויום ב' שמיני [י"ח אדר] תר"ג).

מג. אורח חיים, הלכות מנחה, הלכה ז, על פי תורה מט. חוברת החל מתקופת פורים תר"ד. ענין פורים נידון בה בארוכה באות טז, יט ולהלן (ובאות ל). וראה מכתבו עז מיום א' תשא [י"ב אדר] תר"ד: 'ותזכו אתם שם ואנחנו כאן לשמוח בשמחת פורים הבא עלינו לטובה, ומקודם לצעוק ולהתפלל כראוי מחר א"ה ב'תענית אסתר', עד שנזכה שיקדים [סליחות לתענית אסתר]: 'וְיִקְרָא עַל יְדֵי בְחִינַת פִּירוּרִים הַיָּמִים - אֶף אֲתָנוּ הַפְּלֵא תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים וְכוּ'; והשווה למכתב קדשו מיום ד' תצוה [י' אדר] תקצ"ה: 'זכעשוהו נוראות באותם הימים, כן יפליא חסדו עמנו וכו', אכ"ר).

'פורים - לשון פרוורים כי עיקר התיקון על ידי בחינת פירוורים דקים

ולחיבת הקודש נציגה נא הנה פירוורים משולחן גבוה - מאמרו האחרון בהאי עלמא אודות תוקף קדושת ימי הפורים ותקונתם כָּפֶל דוֹר דוֹר (הל' מנחה שם, סוף אות כא):

'פורים - לשון פרוורים, בחינת (ישעיה כד, יט) פוֹר הַתְּפוּרָה הארץ וכו'. כי עיקר התיקון על ידי בחינת פירוורים דקים שמתגבר כל אחד לחטוף וכו'. כי עמלק מתגבר מאד, ועיקר התגברותו בפגם הברית - שהיא פגם המחשבה שהיא בחינת פרוורים - בבחינת (דעיא מהימנא' בוזהר פינחס, דף רמד, א): 'מאן דזריק פירוורין דנהמא וכו', כל שכן מאן דזריק פירוורין דמוחא'. והתיקון - על ידי הצדיק שיכול להגביה אלו הפירוורין על ידי שמלקט מעט המחשבות טובות שעמלק רוצה לדורסם ולבטלם! והצדיק מלקט אותם כנ"ל (- ראה בפנים באותיות ח יא יב יט ט), כי זה בחינת 'תשובת המשקל' וכו', ועושה מזה בחינת 'פורים' שהיא מפלת המן עמלק! והעיקר - על ידי שמשמח הכל בשמחת פורים - שנמשך מעשרה מיני נגינה [...] - שעיקר התיקון על ידי השמחה!'

סד. וראה במאמר "אור פניך" (עמ' 26, אות לא), אודות הל' מהל' פורים הלכה ו' שחובר באותה תקופה.

סה. ובזאת אתקן את דבריי במאמר "אור פניך" (עמ' 26, בסמוך להערה יט).

סו. אמנם לא נתפרש שם באיזה דרך הנימול' עסקינן, אולם לאחר עיון מתברר כי מדובר בבן של ר' דוד צבי (בנו השלישי של מוה"ר"ת) שנפטר (ר"ל) כשנתיים לאחר מכן, בחורף תר"ד. וראה על כך במכתב מיום ד' וראו [כ"ה טבת] תר"ד [שבטעות צורף חלקו הגדול למכתב מיום ה' ויחי תרד] - שבו כותב רבי נתן לבנו ר' דוד צבי בארוכה בהקשר לשמועה לא טובה מבני ז"ל שנעדר בעו"ה. וראה עוד במכתב מיום א' ויקרא [כו אדר] תר"ד. ה' יצילנו.

נושאייה מופיעים בה בארוכה החל מאות יז (על נסי פורים של אותה שנת קצ"ה, מוראותיה ומאורעותיה, ראה בארוכה במכתבו הנורא מאוד ליום ג' תשא [טז אדר] תקצ"ה, ובתו"ד: 'השמחה שלנו עתה בפורים הוא חידוש וישועת ה', שנזכה לשמוח בעת כזאת! ה' יגמור בעדינו, שיהיה סימן ישועה לנו'. וראה עוד המון פלאות ברצף מכתביו הק' מאותה תקופה תקיפה - ובכל זאת ישועות בו מְקִיפּוֹת. הַחֹסִים בו מְתַקְּפוֹת) ס"ד.

לד. אורח חיים, הלכות פורים, הלכה ו, על פי תורה נט. חלקה חובר בסוף החורף של שנת תקצ"ו (וראה במכתבו מיום ב' פקודי [יח אדר] תקצ"ו: 'קבלתי מכתבך ביום "תענית אסתר" בעת שנתקבצו אלי כמה אורחים מאנ"ש, וטרדת הפורים היתה עלי, גם חשש מאימת השונאים כידוע לך, ה' יתברך ירחם ומפחד אויב תצור תני! ואף על פי כן קריתי מכתבך היטב, והיה לי צער גדול אז עד הנפש, אך בדרכי עצות אמיתיות ותמימות נפלאות ועמוקות של "בעל העצה" האמיתי - הם חזקוני ואמצוני להגביר שמחת פורים על כל הנ"ל! ות"ל שמחנו קצת בפורים ובשבת שאחריו, ודברנו דברי אמת הנובעים ממעיני הישועה, ומעט מהם תשמע ממוסר כתב זה'. וצרף למכתביו מאותה שנה - מיום ד' תצוה [י' אדר], וממוצאי שבת פ' במדבר [כח אדר]. וראה עוד בימי התלאות' אות לג, ו'מקום שאמרו לקצ' אי אתה רשאי להאריך!').

לה. יורה דעה, הלכות ערלה, הלכה ה, על פי תורה יד. חוברת במשך חדשי שבט ואדר של שנת תקצ"ז. נושא פורים מופיעים בה בארוכה החל מאות ט - לאורך כל ההלכה (וראה במכתב מיום ה' ויקרא [ט אדר] תקצ"ז: 'ואני מאמין שבדאי יעשה ה' יתברך עמנו נסים נוראים גם בימי הפורים האלה - כי הם נזכרים ונעשים בכל דור ודור ובכל שנה ושנה).

לו. חושן משפט, הלכות גביית חוב מהלקוחות, הלכה ה, על פי תורה א (בליקוטי מוה"רן חלק ב'). חוברת החל מתקופת פורים תקצ"ח. נושאייה מופיעים בה בארוכה החל מאות ח (על מאורעות פורים המופלאים דהאי שתא, לכו חזו מפעלות ה' - במכתבו עז הבין מעצם היום הזה).

לז. חושן משפט, הלכות שותפים בקרקע, הלכה ה, על פי תורה ז (בליקוטי מוה"רן חלק ב'). חוברת החל מתקופת חנוכה תקצ"ט. ענייני פורים מופיעים בה החל מאות יט בארוכה - עד סוף ההלכה (וראה במכתבו מיום א' תשא [י' אדר] תקצ"ט: 'זכאשר ת"ל דברנו הרבה בזה בשבת קודש העבר', עיין שם נוראות).

לח. חושן משפט, הלכות פריקה וטעינה, הלכה ד, על פי תורה ב (בליקוטי מוה"רן חלק ב'). חוברת החל מחדשי החורף של שנת ת"ר. נושאי פורים מופיעים בה בהרחבה באותיות לח לט (מקבילות רבות לענין פורים [ואות יג] ימצאו במכתבו המופלא מאותה תקופה, מיום ד' ויקרא [י' אדר] ת"ר נגיל ונשיש באורו, הוא יאי וגולתיה יאי! וראה עוד בסוף מכתבו מיום ג' תוריע [כו אדר]: 'ות"ל היה לנו פורים של שמחה בטשעהרין, ודברתי ת"ל הרבה מאמונה הקדושה - עד שרובם ככולם זלגו עיניהם דמעות הרבה בתוך השמחה והשתיה הקדושה של פורים').

לט. חושן משפט, הלכות גזילה, הלכה ה, על פי תורה כ. חוברת החל מחדש טבת תר"א. ענין פורים נזכר בה בקוצר אמורים בתוך ה'ראשי פרקים להלכות ספירה' שבסוף ההלכה^{ס"ה} (וראה במכתב מט"ב אדר תר"א - נפלאות ה' מענין פורים).

תננו לזככם ללי

**א מופת
בין איך!** התבטא ר' נחמן מטולטשין -
אני הוא המופת של רבינו הק'
שהביא אותי לאן שהביא אותי.

אלפים רבים מזדהים עם המופת הזה וזוקפים את מעמדם הרוחני לזכותו של הנחל הנובע, אחד מאלו המופתים המהלכים היה האברך היקר שנפטר לפני עשרים וחמש שנה כשהוא עצמו מלאו לו אך ורק עשרים וחמש שנה, ונותר חקוק בלב חבריו ויודעיו כדוגמא מאלפת למה שניתן לזכות על ידי התקרבות אמיתית לרבינו הק' וקיום עצותיו בפשיטות ותמימות. היה זה בשנת תשנ"ד בו חגגו בני ירושלים את הפורים שלשה ימים הלא הוא פורים המשולש, למחרתו של היום השלישי הוא היום השני בשבת התקיימה הלוייה צנועה לאברך צנוע שרבנים ואדמוורי"ם חשובים לא זכו שיספרו אחר מיטתם מה שסופר אודותיו, הוא אשר אמרנו סיפור זו מספר על מופת מופלא של רבינו הקדוש אחד מני רבים, ולוואי שנזכה כולנו למסור את ליבנו לרועה הרחום שאמר "הפחות שבאנשי אני מוליך אותו על דרך של צדיק גדול".

חובה עלינו להדגיש כי ר' יצחק יעקב ז"ל היה בבחרותו בחור פשוט לחלוטין ורחוק מענין רבינו הק'. אביו הרה"ח ר' ירוחם שמחה לייב ז"ל התקרב לדרך רבינו הק' כשר' יצחק יעקב היה כבר סמוך לשנות הבחרות כך שלאורך כל שנות בחרותו לא זכה ר' יצחק יעקב ז"ל להכנס לענין רבינו הק' ולספריו ועצותיו הק' ובילה את שנות בחרותו במסגרת חסידית בה אין דבר רבינו הק' מגיע, הוא אף לא ניחן בכשרונות מיוחדים ביחס לשאר בני גילו ולא נמנה על אלו שרבותיהם ניבאו להם גדולות ונצורות.

**סיפור הינו המופלא של אברך
מן השורה שנוענה לקריאתו של
רבינו הקדוש ונתן את ליבו לו
זכה להעפיל לפסגות בתורה
עבודה וגמילות חסדים ומעל
הכל התעלה עד כלות הנפש
בהתקשרות לאור האורות
הקוות כל הדורות ♦ 25 שנה
לפטירתו של הרה"ח ר' יצחק
יעקב גולשביסקי ז"ל - י"ז אדר
ה'תשנ"ד ♦ איש יהודי היה**

ציון רבינו הקדוש
הננצ'ה
מבוסס ל
ז"ע

הניצוץ שהפך ללהב

נר קטן בין נרות רבים כמותו היה אברך זה, אבל כשהטה את עצמו אל האש היוקדת של רבינו הק' הפך במהרה לאבוקה בוערת.

יום לפני שמלאו לו עשרים שנה נכנס ר' יצחק יעקב לחופה והפך לאחד מוחתניו של הרה"ח ר' נחמן שלמה יצחק שפירא ז"ל בנו בכורו של החסיד הגדול רבי שמואל שפירא ז"ל שאף השתתף בחופה שהיתה כנראה החופה האחרונה בו השתתף.

אחרי החתונה נכנס האברך הטרי לכולל חצות שהתקיים בבית מדרש ספרדי בירושלים לא כחסיד ברסלב אלא כחובב את שעות הלילה השקטות ומסוגלות לריכוז.

רובם ככולם של לומדי הכולל היו כמובן חסידי ברסלב וביניהם דודו הרה"ח ר' מגדל שפירא שליט"א (אחיו יבד"ח של חמיו ז"ל), ר' מגדל הציע לאחיין הטרי ללמוד בחברותא ליקוטי מוהר"ן והחברותא יצאה לדרך, כשאף אחד לא מעלה על דעתו כמה מהירה היא דרך זו ולאיזה פסגה היא מעפילה. עד פה יודעים בני משפחתו לספר.

מכאן ואילך אנו נוגעים במופת הפלאי, נשמתו של אברך זה נדבקה ברבינו הק' והתגברה לאורך חמש שנים גדושים בתורה ותפלה ועבודת ה' בקדושה וטהרה ומעשי צדקה וחסד כשבכל אחד מעמודי העולם הוא זוכה למדריגות נשגבות כשל חסידים הראשונים, המפתח העיקרי לכל אותם המידות שזכה להם הוא, קבלת כל דיבור ושיחה של רבינו הק' בתמימות ופשיטות ובכל הרצינות, בבחינת מה שאמר רבינו הק' "תנו ליבכם לי ואני יוליך אתכם בדרך של צדיקים גדולים", ר' יצחק יעקב נתן לרבינו הק' את כל ליבו.

ר' יצחק יעקב ז"ל

המפתח העיקרי לכל אותם המידות שזכה להם הוא, קבלת כל דיבור ושיחה של רבינו הק' בתמימות ופשיטות ובכל הרצינות, בבחינת מה שאמר רבינו הק' "תנו ליבכם לי ואני יוליך אתכם בדרך של צדיקים גדולים", ר' יצחק יעקב נתן לרבינו הק' את כל ליבו

ההשלהבת שהוצתה בו לא דעכה אלא הלכה והתגברה לאורך חמש שנים גדושים בתורה ותפלה ועבודת ה' בקדושה וטהרה ומעשי צדקה וחסד כשבכל אחד מעמודי העולם הוא זוכה למדריגות נשגבות כשל חסידים הראשונים, המפתח העיקרי לכל אותם המידות שזכה להם הוא, קבלת כל דיבור ושיחה של רבינו הק' בתמימות ופשיטות ובכל הרצינות, בבחינת מה שאמר רבינו הק' "תנו ליבכם לי ואני יוליך אתכם בדרך של צדיקים גדולים", ר' יצחק יעקב נתן לרבינו הק' את כל ליבו.

הכמת התמימות

יותר מכל חשו ידידיו ובית אביו במעטה התמימות שעטה על עצמו, הזאת למודעי כי מדובר באברך שנון וחריף ויודע פרק ושניים בהומור. בעבר כשהוא היה מתאר דברים שראה וחווה

היו כל שומעיו מתפקעים מצחוק, הוא היה קולט בשניה את חולשות הבריות ומטיב להגדירם באופן משעשע ביותר, ולפתע, חבר פוגש בו באירוע משפחתי ר' יצחק מה חדש? מיודענו נושא אליו עינים טהורות ומגלה לו דיבור חדש שראה היום בספרי רבינו הק' והתפעל מאוד ממנו, הלה לא מבין את פשר הבדיחה המוצלחת ולהיכן חותר בן שיחו הערמומי, והוא שב ושואל, 'כן אבל מה נשמע חוץ מזה?' בן שיחו ממחר לענות לו כי הוא מצא תחבולה כיצד ניתן בקלות לחלק את שעות השינה ולזכות לשעתיים שלימות של חצות, ההוא מבולבל לחלוטין מפטיר ביאוש מה לי ולחצות, עונה לו ר' יצחק יעקב, אילו היית יודע מה מובא בזה"ק במעלת הקס בחצות לילה לעסוק בתורה, כי אז היית מוכן לשלם כל הון עבור עצה טובה בתחום. רואה בן שיחו כי השיחה לא זורמת באפיק הרצוי וממהר לדרכו כשמחשבה סוררת חולפת בראשו, היתכן כי טעיתי ודיברתי עם מישהו אחר שדומה לאיצל גולשבסקי שמה אחיו הוא? אולי אפילו תאום?

הבין ר' יצחק יעקב כי רצונו של רבינו הק' הוא בתמימות ופשיטות כמעשה התם בספורי מעשיות בלי התחכמויות והתלוצצויות ועבד על מדה זו עד שנהיה חידוש עצום בענין זה, כיון שנעשה תם לא התחשב יותר בסובבים אותו אם ימצאו מעשיו חן בעיניהם או לא, כל מדה טובה והנהגה ראויה שמצא בש"ס ובמדרשים בזה"ק ובספרי רביז"ל היה מיד מאמץ לעצמו בין אם הדבר מקובל ובין אם לאו, וכשהיה נשאל על הנהגה זו או אחרת היה משיב בתמימות שדבר זה מובא בזה"ק וכדו' וענין גדול הוא.

אוצרות של תמימות

חמיו היה כאמור בנו בכורו של ר' שמואל שפירא ז"ל ובעצמו צדיק נשגב המצניע את גדולתו בעיטוף של שתיקה, שתקן גדול היה ומתמיד בלימודו ובעבודתו, הבחין החתן הטרי כי בשב"ק אין חמיו מדבר כי אם לצורך וגם זאת רק בלשון הקודש, לכששאל את פיו הראהו את דברי הוזה"ק בענין זה. מיד החל אף הוא לנהוג כן. וכאמור, לכל התמהים על הנהגה מיוחדת זו, היה בסבר פנים יפות מצטט את דברי הוזה"ק ששמע מחמיו ומבחינתו היה די בכך כדי להמנע מלשווח עם.

בתמימות זו החל לסלסל בכל מצוה ומצוה ובמיוחד במצות כיבוד אב ואם. הוריו החלו לחוש בכבוד העצום שהוא עושה להם, וכיצד הוא מוכן בכל שעה להישלח על ידם לכל שליחות קלה או קשה קצרה או ארוכה, גם אם זה גזול משעות הכולל שלו וממילא מפרנסתו. כי הרי כך נפסק בשו"ע בהלכות כיבוד הורים שחייב אדם לכבד את אביו ואמו אף אם יגרם לו על ידי כך מניעת ריוח. והיה מנשק את ידיהם כמו שראה מסופר על האר"י הק' שהיה מנשק ידי אמו בליל שבת, וכן על זה הדרך.

במידה זו של תמימות ופשיטות נהג אף בעניני קדושה וטהרה ואימץ לעצמו גינוני קדושה שאינם בנמצא בדורינו, כשהוא מעתיק לעצמו הנהגות המובאות לשבח בדברי רז"ל, אף אם בימינו לא נמצא אחד בדור שיחזיק בהם.

כשגילה ר' יצחק יעקב בספרי רבינו הקדוש את מעלת השב"ק וסודה של אכילת שבת שכולה קודש כולה אלוקות, השקיע את עצמו ברגשי קודש בכל הקשור לכבוד השבת, שח לנו אחד מאנ"ש שסעד אצלו באחד השבתות והפליא את טעמו הערב של אחד הסלטים שהוגשו לשולחן השבת, נענה לו ר' יצחק יעקב כי על סלט זה טרח הרבה עד שבירר אצל מומחים כיצד מכינים אותו באופן המעולה ביותר. שוב ראה בספרי רבינו הק' את שבח ומעלת לימוד הוזה"ק שמביא חשק לכל לימודי התורה, ומכניס יראת שמים באדם, ומיד קבע לו שיעור גדול בזה"ק בשעות הלימוד של הלילה, והיה עומד על רגליו שלא להירדם וגורס בזה"ק דף אחר דף.

כשמע בשם ר' שמואל שפירא ז"ל כי בלימוד שני דפים ליקוטי הלכות ביום משתנים חייו של האדם (איני זוכר את הלשון המדויק) לא היה לו ספק לרגע כי מהיום הוא משתדל בסייעתא דשמיא ללמוד שני דפים ליקוטי הלכות ביום.

אשכנז את דכא

וכשראו עיניו בזה"ק כמה קרוב ה' לנשברי לב ונדכאי רוח, מצא לו עיסוק חדש לענות בו - לעודד לב נדכאים. בשכונת בתי אונגרין בה התגורר, קיים ההכנסת אורחים הידוע של ר' לייזער הרש"ר הי"ו ור' דוד מרדכי רובינפיין הי"ו בו מכינים מידי

שבת בשבתו סעודות שבת בהרחבה לכל מאן דבעי, כמובן שחלק ניכר מהסועדים הם שבורי לב ונדכאים שאין להם היכן לסעוד בשבתות, הניח ר' יצחק יעקב את שתיקתו בשבת לזמן מה, והיה נוהג עם גמור סעודתו בביתו לפנות לבית ההכנסת אורחים ולבלות עם הנדכאים כשהוא מביא להם פיצוחים ומיני מתיקה שהכין במיוחד עבורם ומשתדל לשמח את ליבם.

בענין זה מעניין לציין עובדא אחת אותה סיפרו אחר מיטתו, הוא נפטר לבית עולמו כאמור ביום שני בשבת למחרת פורים המשולש, באותה שבת פורים, האחרונה לחייו, לאחר שהאריך בסעודה שלישית

ר' יצחק יעקב בחתונתו בייקוה עם אביו ר' שמואל וחתנו ר' נחמן שלמה יצחק בן ר' שמואל שפירא

ר' שמואל שפירא בחורף האחרון לחייו משתתף בחופתו של ר' יצחק יעקב

בציון הקדוש אייר תש"ן

ושיגו עם המנוח בשלושים ושש השעות האחרונות לחייו (!) סיפר כי המנוח הרבה לנחמו ולחזקו בשבעה משיבי טעם כשהוא נוסע תקוה בליבו כי נכונו לו ימים טובים ואחרית טובה.

חתר ר' יצחק יעקב בספרי רבינו הק' וגילה את מעלת הצדקה ואת רצונו של רבינו הק' שנהיה עוסקים במצוה זו כפי שאמר "עפעס טוהט איר נישט קיין מצוות", מיד מינה את עצמו לגבאי צדקה הנוטל ממי שיש לו ונותן לעניים, מה היו מקורות הצדקה שלו לא נודע עד היום, מה שכן ידוע הוא כי ר' יצחק יעקב היה בעל חסד עצום וביתו הדל שבבתי אונגריין הפך למפעל של חסד. שמעתי מאחד מאנ"ש שנכנס אצלו פעם בימים שלפני פסח ומצא את הסלון מלא בארגזים של מוצרי מותרות כשרים לפסח, היו שם הרבה חפיסות שוקולד חלבי, עוגיות, שקדים ואגוזים ועוד כיוצא בהם, לכששאל את פי מארחו לשמחה מה זו עושה? הסביר לו בתמימותו כי שם לב שכל מפעלי הקמחא דפסחא מחלקים אך

ורק מוצרי יסוד כמו יין, מצות, תפוחי אדמה וכו', לכן החליט לחלק לנצרכים ממטקיים ומגדנות שאין בידם לקנותם ואף אחד לא יתן להם אותם.

ואם עד עכשיו נזקק כותב השורות להתאמץ כדי לשמוע ממקורביו ויודעי של ר' יצחק יעקב על הנהגותיו והליכותיו הנסתרות, הרי שבעניני הצדקה קצרה היריעה כדי להעלות את כל הסיפורים המתהלים בסיפורים אודותיו, ובעיקר כיצד היה משכיל אל דל, וידע מה לתת למי ומתי.

לזה רכש בגדי שבת חדשים לאחר שהבין שקשה עליו הוצאה זו וזה כבר ארבעים שנה שהוא לובש את אותם בגדים מרופטים בימי השבת עקב חסרון כיס. לאברך אחד הציל את השלום בית כשמימן לו חפצים שהיו נחוצים לו בבית. והעולה על הכל הם האנשים שסייע בידם לנסוע לר"ה לאומן. ר' יצחק יעקב היה מושוחח עם אברכים ומחזקם ליסע לקיבוץ הק', וכיון ששמע מאחד שכל מניעתו הוא מחמת חסרון כיס, היה משלם לו את כל ההוצאות ובלבד שיקום ויסע וירבו הבתים של הקדושה.

שח לי אברך אחד שבבחרותו התקרב לרבינו הק' וחשקה נפשו ליסע לקיבוץ הק' בר"ה, אלא שלא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, ואנ"ש חששו לסייע בידו מחמת הקפדת אביו שהיה איש קפדן ומהיר חימה והתנגד לדרכו החדשה של בנו, כיון שראה כך עמד ר' יצחק יעקב והשיג עבורו את כל ההוצאות ומני אז עברו כבר קרוב לשלושים שנה ואותו בחור שכבר נהיה אברך ואף

נכדים יש בביתו, עדיין נוסע לר"ה מידי שנה והוא אברך חשוב מאוד בין אנ"ש מאנשי החצות של רבינו.

בשערי ציון נעוף כינוים

שקד ר' יצחק יעקב מידי חצות לילה על תלמודו וספג לתוכו מאות דפים של ליקוטי הלכות והיתה אמונתו העזה ברבינו הקדוש הולכת ומתלהטת, אמונה שיש עמה התקשרות של אהבה עצומה בבחינת "נפלאת אהבתך לי וגו'". נפשו יצאה ליסע לציון רבינו הק' עוד ועוד, באותם שנים היתה עדיין אוקראינה חלק בלתי נפרד מרוסיה, ועדיין לא התקיימו טיסות סדירות מארץ ישראל לקייב, כי אם לקראת ר"ה אז הוזמנו טיסות צ'טר מיוחדות, וכל נסיעה לאומן היתה כרוכה בטיסת ביניים לאחת מביירות אירופה עם כל הטרחה והזמן וההוצאות הנדרשות, מה יעשה האברך שגילה זה עתה את האור ונמשך אליו בעבותות אהבה, החל להקדיש מזמנו לפשוט ידו לצדקה כדי לפרנס את נשמתו השוקקה וליסע לציון הק'. לכשהיה בידו כדי נסיעה מיהר להצטרף לאחת הקבוצות ונסע בשקיקה לאומן לשפוך שיחו אצל הרופא הגדול ולעשות לו ניהא על ידי לימוד ותפלה על ציונו הק', לאחר שבוע של טלטולים חזר לביתו כשהוא פותח מיד במגבית חדשה עבור הנסיעה הבאה.

ועבודה גדולה היתה לו בזה, להוציא פרוטה עבור הנסיעה הקדושה דוקא

מידם של מתנגדים, כדי ליתן להם חלק בענין רבינו הק' לטובת נשמתם. שכן היה לו בחצירו חסיד זקן שנתגדל על ברכי המתנגדים, זקן זה חשוך בנים היה, ר' יצחק יעקב היה מפציר בו בזמן זה מידי יום ביומו שיתן לו עבור הנסיעה לאומן, כיון שראה הזקן שלא ירפה ממנו זרק לעברו פרוטה קטנה כדי להתפטר ממנו ומהצקותיו, שמח ר' יצחק יעקב בפרוטה זו שמחה גדולה, ולחש לאחד מידידיו, לו ידע זקן זה איזו טובה נצחית עשיתי עם נשמתו כשזיכיתי אותו לקחת חלק בנסיעה זו, ועוד יודה לי על כך בעולם האמת.

בשנת תשנ"א זכה ר' יצחק יעקב לפקוד את ציון רבינו הק' חמשה פעמים כשמנסיעה לנסיעה גוברת התקשרותו ואהבתו לצדיק, באחת מאותם נסיעות פרצה לפתע מלחמת המפרץ, טילים התעופפו בשמי ארץ ישראל, ונבצר ממנו לשוב ארצה עד שנרגעו הרוחות.

מספר לנו אחד מרעיו הקרובים מה שסיפר לו דבר שראה בעיניו באחת מנסיעות אלו, וזעזע את נשמתו. היה זה בשעה שישבו הוא ועוד כמה מאנ"ש סביב הציון הק' שלא היתה אז אלא רצפת אבנים, היה זה בתום נסיעה מפרכת בת עשרים שעות מבוקרשט שברומניה, ישבו החסידים והתפללו במקום הקדוש, ולפתע הגיח מאי שם חתול ונשכב על הציון הק', מיהרו הסובבים לגרשו ולשלחו לנפשו, אלא שחתול זה לא מיהר לברוח כמנהג החתולים אלא התעקש

בתפילה על הציון הקדוש אייר תש"ן

כשבא הגבאי לנעול את בתי הכנסת של השטיבלאך מצא שם את ר' יצחק יעקב מבלה בחברת איש מסכן וגלמוד שהיה מסתובב אז בשכונה, וכשביקש מהם לצאת כדי שיוכל לנעול, עברו בצוותא לחדר ריק שהיה באמצע בלילות והמשיכו בשיחתם המרתקת. לכשנשאל לאחר מכן אותו מסכן מה היה שיחו ושיגו עם המנוח בשלושים ושש השעות האחרונות לחייו (!) סיפר כי המנוח הרבה לנחמו ולחזקו בשבעה משיבי טעם כשהוא נוסע תקוה בליבו כי ואחרית טובה

שלא לנטוש את הציון הק'. ראו האנשים שאין חתול זה נרמו, תפסוהו בערפו והשליכוהו אל מעבר לגדר החצר, ילך לאחיו החתולים ולא יחלל מקום קדוש זה. מה גדלה תמיחתם כשראוהו כעבור כמה דקות שוכב שוב על הציון הק' כאילו לא דיברו עמו דבר, הבינו האנשים כי לא דבר ריק הוא והניחוהו לנפשו כשהם

מסיחים דעתם ממנו ושוקעים בתפילתם, החתול עצם את עיניו ולעיניהם המשתאות נפח את רוחו על הציון הק'. ר' יצחק יעקב שראה את כל זה סיפר זאת לחבירו כשהוא מודה להשי"ת שזכה לבא אל הצדיק בחייו ומובטח הוא בתיקון נפשו כשנחסכים ממנו חיי חתול וכלב ושאר בריות רח"ל.

האור שבקע מהמרתף

כיון שגילה ר' יצחק יעקב את אורו של רבינו הק' ביקש לינוק ולקבל עוד ועוד מעץ החיים ומפירותיו המתוקים, באותם שנים חי ופעל הרה"ח ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין זצ"ל הוא הגבר אשר נתקרב לאנ"ש בימי בחרותו והיה משמש בנאמנות את חברת עובדי ה' אשר בילו ימיהם במירון ושאר קברי הצדיקים, כשהוא סופג אל תוכו את דיבוריהם ונגינותיהם בלילות החורף הארוכים בהם היה ליבם בווער לה' יתברך עד כלות הנפש, והיו דיבורים אלו מקשקשים בקרבו בזקנותו כשהוא משתוקק למוסרם לדור הבא.

מקום היה לו במרתף בית המדרש שבמאה שערים, והיה מידי שבת בשבתו בשעת רעוא דרעוין היו יחידי סגולה מתכנסים במרתף זה ומאזינים למוצא פיו של ר' מרדכי לזעזע כפי שכינהו בחיבה, שהיה כבר זקן וידוע חולי. ר' יצחק יעקב מצא דיבורים אלו את שאהבה נפשו, ובזקן יקר זה ראה אוצר בלום ובאר מים חיים שלא כלים מימיו, והיה שואב ממנו עוד ועוד דיבורי התחזקות והתעוררות השמורים עמו מאותם שרפים ואופנים שזכה לשהות במחיצתם, והיה כדרכו משתדל לילך בדרכיהם ולאחוז במעשיהם הטובים ובעבודתם את השי"ת.

כששוחח פעם עם אברך אחד במעלת אותם שיחות הקולחים מפיו של ר' מרדכי לזעזע, אמר לו אני מכיר אברך שכבר שנתיים לא מחסיר חצות בשדה בזכות אותם דיבורים. לצורך כך רכש לו אופניים והיה יוצא בחצות רכוב על אופניו אל השדות שמחוץ לעיר, כשלא פעם הרחיק עד סביב קברו של שמואל הנביא שמחוץ לירושלים.

באמצע שנת תשנ"א נפטרה אמו הצדקנית של ר' יצחק יעקב ז"ל אשה גדולה ורבת פעלים שפרקי חייה נלקטו על ידי בני משפחתה תחת השם אשת לפידות. כיון שחלתה אמו היה יושב לילות שלמים

ברסלבר חסיד. מצבת ר' יצחק יעקב ז"ל

כחותיו לציון הק' כשהוא מקיים את הפסוק "כי עזה כמות אהבה".

ותשהק ליום אחרון

בפורים התשנ"ד עשה ככל יכולתו לשמח את סובביו ובפרט את אביו ז"ל, ישב עם המשפחה לסעודת פורים ולבש כל מיני כובעים המשמחים, וגילה טפח ממידותיו הנאצלות כששיבה את מעשי ידיה של אמו חורגתו כדי לשמח את לבה ואת לב אביו ז"ל, מתנה יקרה הגיש לאביו כד של כסף טהור. שר

שישלים את תיקונו.

בימי השבעה קלחו הסיפורים והעובדות על מעשי החסד הנסתרים שלא נודעו בחייו. חיפוש קטן בארון הספרים העלה מכתב נורא הוד שערך וכתב המנוח לגופו בערב יום הכיפורים תשנ"ב בהיותו אברך בן עשרים ושלוש בטרם חלה במחלה כלשהיא, כשהוא מציין בחתימתו כי המכתב נכתב בדמעות שליש. המכתב שנכתב באידיש תורגם ללשון הקודש והופץ ברבים תחת הכותרת "אגרת תשובה" מכתב זה מעורר את האדם לתשובה ולהתקרבות לצדיק, ויותר מכך הוא נותן הזדמנות להציץ לחייו של אברך צעיר שזכה שיתקיים בו דיבורו של רבינו הק' "הפחות שבאנשי אני מוליך אותו על דרך של צדיק גדול".

זכה ר' יצחק יעקב ז"ל ששתי בנותיו נישאו והקימו בתים לתפארת, שני חתניו ה"ה ר' אלימלך אנשין ור' יעקב מאיר קלפהולץ הי"ו ממשכים את מורשתו ומגדלים את צאצאיהם בדרכו של רבינו הק', ואחת לשנה ביום היארצייט כשעולים ריעיו וקרוביו לקברו נתקלים הם בשני התבות הגורליות שעל ידם זכה המנוח למה שזכה - ברסלבר חסיד. ■

ק"ו לקראת יום שכולו שבת פתח בהכנות קדחתניות, וכשם שלקראת שבת יש לסלק את כל חפצי המוקצה מהכיסים, כך פישפש בעצמו שמה נותר חייב פרוטה למאן דהוא, או שמה ח"ו פגע באי מי ועדיין לא פייסו. עבודה רבה לפניו להיזכר בכל שנות ילדותו ובחרותו להשיג טלפונים בארץ ובה"ל של חברים לשעבר מהישיבה, ולבקש מחילתם.

כספים רבים זורמים לביתו מנדיבי לב שליבם נכמר לנוכח אברך צעיר זה ההולך ודועך לנגד עיניהם, אבל כשנפטר ולא הותיר אחריו פרוטה שחוקה, נודע לכולם כי מלבד הוצאותיו הבסיסיות לא נהנה מכספים אלו אלא פיזרם לצדקה כשהוא מפקידם בחשבונו הנצחי.

רק על דבר אחד הביע את צערו על זקנו ופיאותיו שלא יושחתו ע"י ההקרנות, ואף ביקש מכולם להתפלל על ענין זה, אך קיבל באהבה את רצון ה' כאשר כל שערו כולל פיאותיו נשרו לגמרי (למרות הבטחות סרק שקיבל ממי שקיבל). בשבועות האחרונות לחייו התפאר כי כבר גדלו מעט פיאותיו ונכלל הוא בדיבורו של מוהרנ"ת "אשרי מי שנכנס לקבר עם הזקן והפיאות".

בכל תקופה זו בו הכין עצמו האברך הצדיק לקראת הסתלקותו לא שקט הבעל דבר על שמריו, וניסה בכל כוחו להפילו לעצבות. יושב היה כל היום בביתו רואה את שתי בנותיו האחות בת שלוש שנים והשנייה בת שנה, ומחשבות נוגות עולות בליבו מה יהא עם אפרוחים אלו, היכן יגדלו, האם יתנהגו אליהם ברחמנות, היזכו להינשא לברסלבר חסידים הדבוקים ברבינו הק'. על כל אלו נקט בעצת העצות והרבה בתפלה ובדמעות לפני השי"ת. ואילו כלפי הבעל דבר היו לו אמצעים אחרים להרגיע אותו, זאת מספר לנו אחיו הצעיר שיבלח"ט ר' נחמן הי"ו, אני נכנס לביתו ומוצא אותו יושב לו בסלון ביתו וקערה ריקה של סלט מעטרת את ראשו, כך יושב הוא ומנגן ומסביר לבעל דבר שרבינו הק' הקדים לנו רפואות ועצות לכל תכסיסיו, הרבה ר' יצחק יעקב במלתא דשטותא בשעתו הקשה, והצליח להתחזק בשמחה ובדביקות להשי"ת.

בראש השנה האחרון לחייו זכה עדיין להיות בקיבוץ הק' כשהוא חולה בכל גופו, ושוב באותו החורף קם ונסע בשארית

המשימות.

תלמידו אני - שח לי אברך יקר מאנ"ש כשדיברנו אודותיו, מכל המלמדים נחקק הוא בליבי לנצח, משום מעשה שהיה, את חטאי אני מזכיר היום פותח האברך את סיפורו, באחד הימים הפרעתי לשיעור בכתיבה והצקתי למלמד, לאחר כמה אזהרות העניק לי המלמד סטירה. עם סיום הלימודים ביקש ממני להמתין, נטלני בידי לחנות הממתקים הסמוכה וקנה לי ממתק, כשהוא מבהיר לי שאינו כועס עלי חלילה, והסטירה ניתנה בתוקף תפקידו ולא מתוך כעס ושנאה ח"ו. לא פלא הוא שאני זוכר אותו עד היום.

ויהי בשנת תשנ"ג בסופו של חורף, התמוטט ר' יצחק יעקב ונלקח לבית החולים לבדיקות מקיפות, מחלה איומה מקנת במוחו לחשו הרופאים לבני משפחתו, ואלו חששו לגלות את הממצא לאברך היקר שבקושי החל לנבוט ולתת פירות.

מספר לנו אחיו להבלח"ט ר' משה יוסף הי"ו, אני הכרתי את אחי זה הגדול ממני והערצתי אותו הערצה עמוקה, מחשיב אני אותו למורי ורבי בכמה וכמה ענינים ובפרט באמונתו העזה ברבינו הק', שהייתי עמו בבית החולים ויהי בראותי כי אין איש אתנו גיליתי את אזנו בבשורה הרעה שבישרו אותנו הרופאים, שמע אחי מורי את הבשורה הרעה הבין היטיב את משמעותה, ולאחר הרהור קצר הודה לי נרגשות על החסד שעשיתי עמו לגלות לו את המצב לאשורו, ומה עשה אחי היקר עם הוודע לו הבשורה, לא שקע בעצבות ומרה שחורה ח"ו ולא בא בטרוניא עם קונו, אלא נכנס למירוץ להספיק לחטוף מה שיותר על מנת לצאת מן העולם בשלום. דמעות רבות שפך לפני קונו בהתבודדות, וכנראה שפעל בתפלתו שתנתן לו ארכה של שנים עשר חודש להסדיר את עניניו.

לקראת שנת לכו ונלכה

עסקני רפואה טיפלו בתיקו הרפואי, הוא הוחש לניתוח בהול, ואחריו באו הקרנות וטיפולים מתישים, ואילו הוא עצמו כאילו מנותק מהמצב, כולו עסוק בהכנה דרבה לקראת הכניסה לעולם שכולו שבת ולהיכלו של הצדיק בן עדן. ואם לקראת כל שבת הכין את עצמו בסילודין,

בפורים האחרון לחייו עשה ככל יכולתו לשמח את סובביו ובפרט את אביו ז"ל, ישב עם המשפחה לסעודת פורים ולבש כל מיני כובעים המשמחים, שר וניגן, שמח ושימח, והכל בתוך שתיים עשרה שעותיו האחרונות עלי אדמות. וכשראה שהשמש עומדת לשקוע מיהר לביתו כדי לקיים בעצמו מצוות היום לבסומי עד דלא ידע, ולא ידעו סובביו כי במצוה חביבה זו נפרד הוא מהעולם בשתיית לחיים בבחינת "ותשחק ליום אחרון"

סמוך למיטתה מוכן ומזומן למלאות כל משאלותיה. לכשנסתלקה לבית עולמה עשה כל מה שהיה בידו כדי לנחם ולחזק את אביו ז"ל, שעות ארוכות ישב ולמד עמו מידי יום כדי לשמחו ולהפיג את צערו בו בזמן שהיה דחוק מאוד בפרנסתו ועל ידי כך נמנע ממנו לישב בכלול ולקבל תמיכה. והיה מנחם את אביו שעוד יזכה לשוב ולבנות את ביתו ויראה שנים טובות בנחת והרחבה כשהוא מרבה בתפלה שיתקומו דבריו. זכה ר' יצחק כשהוא שמח בשמחתו כחודש ימים לפני שנסתלק לבית עולמו.

מעובד ניקיין למלמד

בתקופה מסוימת שמצב פרנסתו היה דחוק ביותר החליט להקדיש מעט זמן למלאכה, חיפש מלאכה שאין בה כדי לצאת לרחוב, ועלה בדעתו לעבוד כמנקה בתלמוד תורה בשעות הערב, וממחשבה למעשה עלה למשרד של ת"ת תורה תמימה וביקש לעבוד שם כעובד ניקיין כשאינו רואה שום פחיתות כבוד בזה, משרה זו תפוסה ע"י ישמעלי שנברא לכך השיב לו המנהל, פנה ר' יצחק יעקב לדרכו והמתין לישועתו לא עברו ימים מרובים ואותו מנהל היה זקוק למלמד בכתה גבוהה נזכר באברך החשוב שהיה פה וביקש עבודה, ומיד פנה אליו והציע לו את המשרה.

ראה ר' יצחק יעקב כי כך רצון ה', לקח את המשרה ולימד תורה ומידות טובות את צעירי הצאן, כשבד בכד הוא ממשיך את לימודו בכלל חצות ושומר את זמנו מכל משמר על מנת שיוכל לעמוד בשני

בריקובצ'ע' אברהם ש"ת הדור המנוח לקראת ר"ה תשנ"ב

”וּמְרַדְכֵי יֵצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ
בְּלָבוֹשׁ מַלְכוּת תִּכְלֹת וְחֹר
וְעֵטָרֹת זָהָב גְּדוּלָּה
וְתִכְרִיךְ בּוֹץ וְאַרְגָּמָן
וְהָעִיר שׁוֹשֵׁן צְהֵלָה וְשִׁמְחָה”

אֲבִיקֶשָׁה

לחיפוש נצחיות
רוח קדשו של אור האורות
הנחל נובע מקור חכמה

הגליון המאיר והמזריח מדי חודש בחודשו את יקרת
אור האורות כתר ועטרת הצדיקים בשלל גוונים עילאיים

כולנו שותפים נאמנים להפצתו

חייג והצטרף עכשיו -

102-539-63-63

עלוחה 2

מענה אנושי בין השעות 14:00-20:00, בשאר שעות היממה אפשר להשאיר הודעה